

BIBLIOTEKA

Zaki. Nar. im. Ossolińskich

XVII

1902

Singleicos

Nodus Gordius

SEV

DE VOCA-
TIONE MINI-
STRORVM
Disputatio.

IN QVA DECEM DEMONSTRATIONIBUS ostenditur Ministros Euangelicos non esse veros verbi Dei & Sacramentorum ministros.

A.P. MARTINO SMIGLECIO SOCIETATIS IESV, S. Theol. Doct.

47.001

Ex libris

Permissa Superiorum.
HILDESHEIMII,

Excudebat Ioannes Blanckenberg.
Anno M. DC. XXII.

47 001

XVII - 1902 - II

DEMONSTRATIONES DECEM,
QUIBVS OSTENDITVR MI-
NISTROS EVANGELICOS
non esse veros verbi Dei &
Sacramentorum ministros.

PRIMA DEMONSTRATIO.

*Quicumque legitima vocatione
& missione est destitutus,
non potest esse legitimus E-
uangelii minister.*

*Ministri Euangelici sunt legitima vocatione
& missione destituti,*

Non sunt igitur legitimi Euangelii ministri.

SECUNDA DEMONSTRATIO.

*Veri & legitimi ministri ritè ordinari & con-
secrari debent.*

*Ministri Euangelici non sunt ritè ordinati &
consecrati:*

Non sunt igitur legitimi ministri Euangelij.

TERTIA DEMONSTRATIO.

*Quicumq; potestate remittendi & retinendi
peccata carent, non sunt legitimi Euange-
lij ministri.*

Ministri Evangelici carent huiusmodi potestate:

Non sunt igitur legitimi Evangelii ministri.

QVARTA DEMONSTRATIO.

Ministri legitimi sunt Sacerdotes offerentes Deo sacrificium.

Ministri Evangelici non offerunt Deo sacrificium Noui Testamenti:

Ergo non sunt ministri legitimi Noui Testamenti.

QVINTA DEMONSTRATIO.

Christus suis ministris dedit potestatem conficiendi Sacramentū Corporis & Sanguinis sui.

Hanc potestatem nec habent, nec agnoscunt Ministri Evangelici:

Non sunt igitur veri Christi ministri.

SEXTA DEMONSTRATIO.

Legitimi ministri sunt dispensatores Sacramentorum.

Ministri Evangelici non sunt dispensatores sed dissipatores Sacramentorum:

Non sunt igitur legitimi ministri.

SEPTIMA DEMONSTRATIO.

Ministri veri sunt Ecclesie catholice ministri.

Ministri Evangelici non sunt Ecclesie Catholice ministri:

Ergo non sunt veri ministri.

OCTAVA DEMON.

*Ministri legitimi sunt veri verbi Dei ministri.
Ministri Euangelici non sunt veri verbi Dei
ministri:*

Non sunt igitur legitimi ministri.

NONA DEMON.

*Ministri Euangelii fructum adferunt Euan-
gelio dignum, hoc est, vita sanctimoniam.
Hunc fructum non adferunt Ministri Euan-
gelici:*

Ergo non sunt veri Euangelii ministri.

DECIMA DEMON.

*Ministris veris DEVS cooperatur, & ser-
monem confirmat sequentibus signis.*

*Ministris Euangelicis nunquam est coopera-
tus DEVS, neque sermonem eorum confir-
mauit sequentibus signis:*

Non sunt igitur veri ministri.

(:)

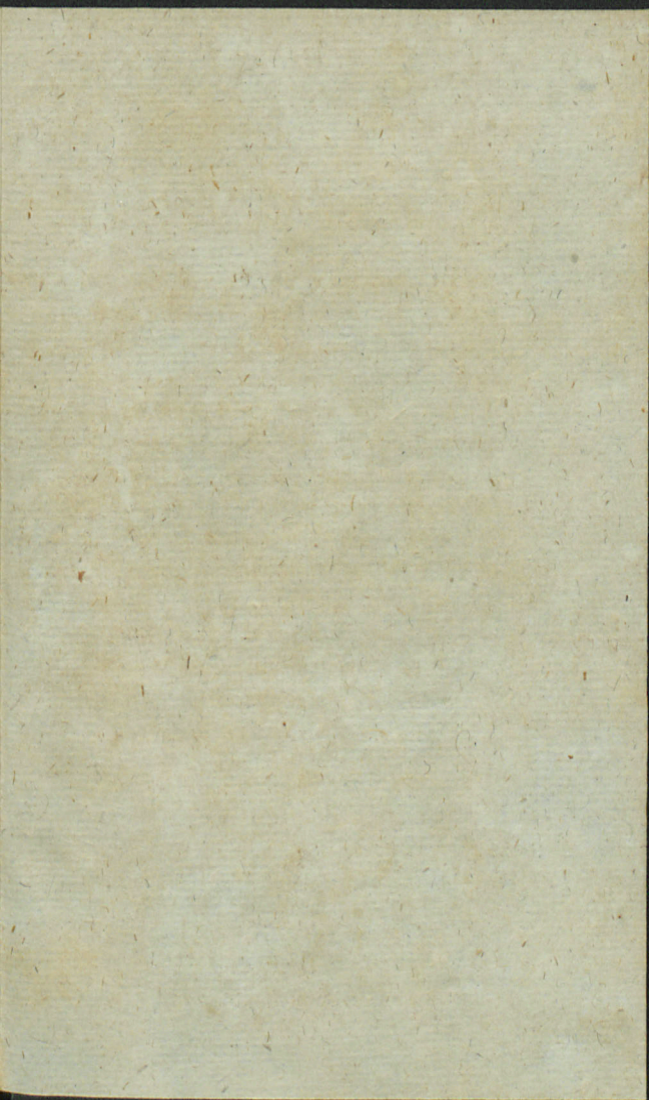
Ad

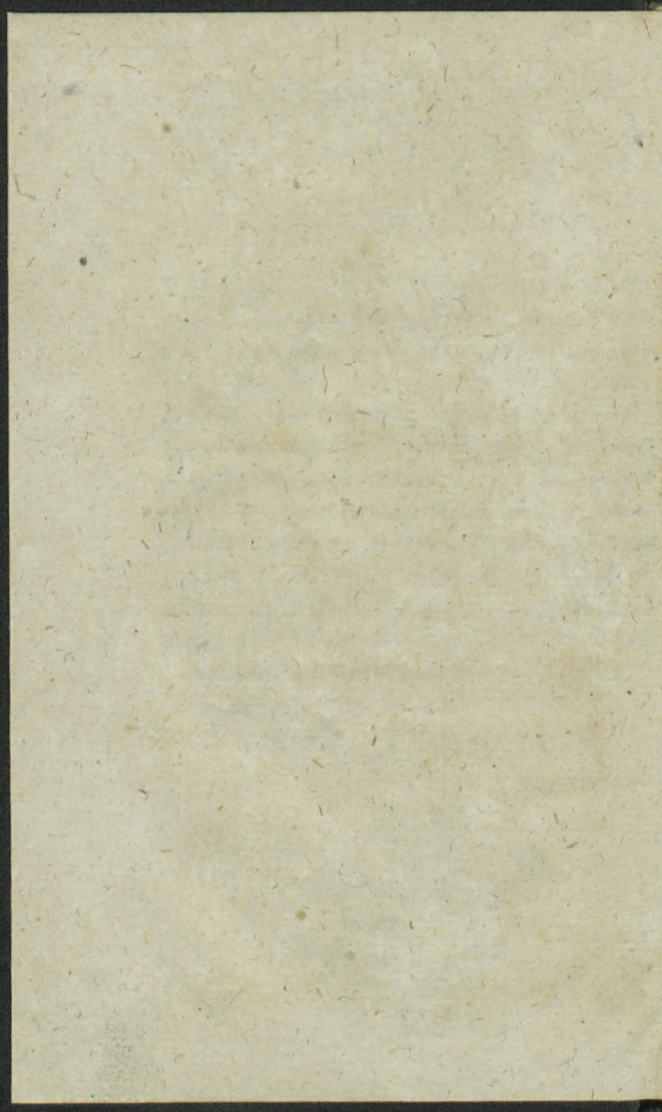

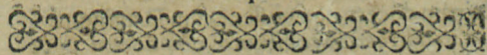
Ad candidum Lectorem.

HABES candide Lector, Demonstrationes decem
ad falsos Ministros Euangelii cognoscendos. Tuum
erit eas expendere ea diligentia, quam cura salu-
tis à te exposcit, eo candore, qui rei sacrosanctæ
debetur. Tantummodò tu ipse præconceptæ opi-
nionis vélamen à corde amouere velis, perspicies
profectò, Deo bene adiuuante, & vnico hoc ipso
labore, te à varia & multiplici laborum, & mo-
lestiarum ærumna expeditum senties, finemque
tandem aliquando dubitandi & disputandi de
aliis fidei articulis facies, hoc vno contentus, quòd
eos Magistros sequendos elegeris, qui tibi erroris
causa esse non possunt, eos verò refugiendos
duxeris, quos certum est legitimos
non esse, aut verò vllò modo
esse posse.

NODVS GORDI-
VS SEV

DE VOCATIONE MINISTRO-
RVM DISPVATIO.

IN QVA DECEM DE-
monstrationibus ostenditur mi-
nistros Euangelicos non esse ve-
ros verbi Dei & Sacramen-
torum ministros.

CAPVT I

*Disputationem de Vocatione Ministrorum
maximè necessariam esse*

Nodum Gordium iurè di-
verim esse eam, quæ de vocatione
Ministrorum est disputationem. Nam
si semel eum nodum Euangelici di-
soluere possent, facile finis imponeretur omni-
bus de Religione disputationibus. Quorsum e-
nim tot clamores excitantur de Missa, de vtra-
que specie, de imaginibus, de Sanctorum inuo-
catione, de Purgatorio, & alijs huiusmodi nostræ ar-
ticulis? Statuatur semel, an qui hæc docent, sint
verè Christi & Ecclesiæ Ministri, necne? & si
non statuatur doctrinam eorum esse veram vel
falsam. Veri enim Ecclesiæ Ministri falsam do-

*inscripta
o libri ex-
plicatur*

*Veri Mis-
trifalsæ
non docere*

- stri falsa doctrinam docere non possunt, cum Deus non nisi
nō docent. per ministros à se constitutos nos doceat, &
Eph. 4. V. 12. nobis loquatur: illos constituit Pastores &
Actor. 20. V. 28. Doctores ad consummationem Sanctorum in
 opus ministerij, donec occurramus omnes in
 unitatem fidei & agnitionis filij Dei. illos
 posuit regere Ecclesiam Dei quam acquisiuit
 sanguine suo: illis obediendam præcepit, ita
 veni si quis eos audierit, habendus sit sicut
 Ethnicus & Publicanus. Nomine enim Ec-
Matth: 15. V. 17. clesia Prælatos & Ministros Ecclesiæ eo loco
 intelligi omnes fatentur. quibus etiam ibidem
 dicitur: *Quæcumque alligaueritis super ter-
 ram, erunt ligata & in cælis:* Quare si ve-
 ri Ministri factum docere possent, Deo ipsi ea
 falsitas tribueretur, cum per illos nobis loqua-
 tur DEVS: & velit, *ut Verbum illorum, non
 ut Verbum hominum, sed ut Vere est Verbum
 Dei, accipiamus.* Et: *Qui vos audit, me
 audit: qui vos spernit, me spernit.* Quare
 Paulus non dubitat dicere: *Pro Christo lega-
 tione fungimur tanquam Deo exhortante per
 nos:* nempe DEVS ponit verba sua in ore
 hominum, & ore ac verbis hominum nobis lo-
 quitur? ceterosque nos reddit, ut quam illorum
 dictis fidem adhibuerimus, sibi ac Christo fi-
 dem nos adhibere, nobis persuadeamus.
- 1. Thes: 2. V. 13.*
2. Cor. 5. V. 20.
1. Cor. 12. V. 29.
- Noluit Ecclesiam suam instituere Christus,
 ut omnes in ea essent Doctores & Pastores, sed
 quosdam posuit Doctores, alios voluit esse dis-
 cipulos: quosdam dedit Pastores, alios voluit
 esse oves Pastoribus suis subiectas & obedi-
 entes, quod certè constare non posset, si à Do-
 ctoribus & Pastoribus suis decipi, & in erro-
 rem induci possent, neque enim eorum iudicio
 & imperio securè quis acquiescet, quos cogi-
 tat fal-

rat fallere posse. Quare si eam fidei regulam sequamur, ut veris Christi & Ecclesie Ministris fidem certam adhibeamus, facile intelligemus, verum esse, quicquid veri Dei & Ecclesie Ministri docent. siue doceant Missam, siue Sanctorum inuocationem, siue imaginum ysum, siue quauis alia dogmata de quibus hodie inter nos & Hæreticos controuertitur: & sic breui compendio de omnibus controuersis disputabimus, si de uocatione Ministrorum disputationem instituerimus? eoque solo responso ignea tela aduersariorum extinguemus, si illos non legitimos Ministros Ecclesie demonstraerimus, quibus proinde docentibus non fit fides adhibenda. Ex altera verò parte Ecclesie Catholice Ministros vera docere de Sacramentis, Sanctorum & imaginum cultu, remissione peccatorum, eò quòd sint veri & legitimi Dei & Ecclesie Ministri.

Decem igitur demonstrationes adferemus, quibus sicut clarissimè ostenditur Ministros Euangelicos non esse veros & legitimos ministros, ita Catholicos Ministros veros esse atque legitimos. Porro hæc demonstrationes non ducentur ex rebus æquè, magis incertis, uti aduersarij facere sat ineptè & infulsè solent. Interrogati enim an sint veri Ministri? respondent: ita siquidem verum Dei verbum doceant, quod æquè incertum est ac illud, an sint ipsi veri Ministri. & qui illos negat esse veros Ministros, negabit pari ratione eos esse veri verbi Dei doctores. Vnde & disputationis status non seruetur, cum transitur à materia in materiam: & cum disputatio instituitur de uocatione Ministrorum, ea relicta, disputatur de verbi Dei vera intelligentia quod quid aliud est, quam

*Disputatio
de uocatione
Ministrorum est
breue compendium
omniū cō-
trouersiarum.*

*Propositiō
libri.*

declinare à proposita & suscepta materia disputationem, & aliò se transferre? Ut igitur intra terminos propositæ disputationis maneamus, inuestigare debemus veros Ministros ex proprijs ipsorum notis in scriptura traditis, & ex propria eorum officij ratione. Verbi causa. Ministros legitimos scriptura vult esse à Deo vocatos, ritè ordinatos, potestate multiplici Præditos ad remittenda peccata, ad Sacramenta administranda, ad sacrificium offerendum, ad prædicandum Dei verbum: Vult præterea esse Ministros non cuiusvis Ecclesiæ, sed illius duntaxat quam Christus ædificauit supra petram, cuique Spiritum veritatis promisit vt maneret in ea in æternum. Præterea ex fructibus eorum eos esse cognoscendos dicit. qui fructus præcipuè est sanctitas & integritas vitæ. Miracula denique sunt coelestia de ministris testimonia. Ex his igitur tanquam ex proprijs deriuanda erit controuersia, Catholicinè an Euangelici Ministri sint veri ac legitimi?

PRIMA DEMONSTRATIO.

Quicumque legitima vocatione & missione est destitutus, non potest esse legitimus Euangelij minister.

Ministri Euangelici sunt legiti-

ma vocatione & missione, destituti.

Non sunt igitur legitimi Euangelij ministri.

CAPVT II.

Nullum legitimum Euangelij Ministrum dici posse, qui sit legitima vocatione & missione destitutus.

Prima & præcipua Ministrorum nota est, diuina vocatio, electio, missio, quam tanti facit commendatq; scriptura, vt nemo qui ea est destitutus in Ministrorum numero & ordine censeri debeat. Sunt tria illustria loca quæ id docent.

Primus est ad Hebr: *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo tanquam Aaron. Sic & Christus non semetipsum clarificauit vt Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. quemadmodum & in alio loco dicit: Tu es Sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech.* Affirmat hic apostolus, neminem sibi (hoc est propria autoritate) posse assumere honorem & officium Ecclesiasticum, nisi fuerit vocatus, non quomodocumque, sed ad eum modum quo Aaron. Legimus autem Aaron iussu & mandato Dei à Moysè consecratum & constitutum Sacerdotem esse, ab eoque potestatem omnem, in his quæ sunt ad Deum, accepisse. quasi nefas sit ea quæ Dei sunt, in populo Dei tractare nisi iussu, imperio, & mandato

Verorum Ministrorum vocatione ex scriptura ostenditur.

dato

semper est ordinem obseruare, superioribus potestatibus obedire, & ab ijs potestatem in se deriuatam habere.

Tertius locus est apud Ieremiam: *Non missebam prophetas, & ipsi currebant, non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant*, Conqueritur hoc loco Deus de Prophetis non missis, caputque querimonix in eo solum constituit, quod non missi à Deo, cucurrerint & Prophetarint, & officium sibi assumpserint, quod Deus illis non imposuit. Ideoque grauisimè illis comminatur: *Ecce inquit, ego cibabo eos absynthio, & porabo eos felle.* Quam poenam procul dubio nullus effugiet, qui seipsum intruserit in Ministri officium, Diuina uocatione prætermissa.

Jerem. 7. 23.

V. 21.

Potest idem ratione quoque explicari. Omnium enim opinione grauitè delinquere is censetur, qui alienum officium, maximè verò publicum sibi usurpat. Nam & Magistratui, cuius est officia constituere, grauem infert iniuriam, & populo, quem in re non leuis momenti decipit. Quod tantò grauius censeri debet, cum in rebus non quibuscunque, sed ad salutem ipsam spectantibus contingit deceptio. Certè si quis legati officium, quasi à principe missus esset, sibi sumeret, non solum nihil sua legatione efficeret quod ratum & validum esset? sed etiam grauisimè puniretur. Atqui Ministri teste Apostolo, sunt legati Dei, qui *pro Christo legatione ad homines funguntur, tanquam Deo exhortante per illos.* Grauisimum igitur scelus est cum Dei & hominum iniuria coniunctum, ministerium & legationem salutis assumere, citra Dei electionem & uocationem.

Idem probatur ratione.

Adde quòd sicut in ore eorum, quos uocat

& mittit Deus, Spiritus sanctus infidet, & ore eorum, loquitur, iuxta illud Christi promissum: *Non vos estis qui loquimini, sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis.* Et: *Spiritus S. inspirati loquuntur sancti Dei homines.* Ita vicissim in ore Ministrorum, qui a Deo missi non sunt, infidet spiritus mendacij, iuxta illam visionem Eliæ, de qua 3 Reg. 24. vbi spiritus mendax ad decipiendum Achac, accepta à Deo potestate, ait: *Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum eius.* Et dicit Dominus: *decipies & praevalabis, egredere, & fac ita.* Procul dubio enim prophetæ Achabi, non erant à Domino missi: neque Dominus posuit verbum in ore ipsorum, ideo spiritus malus occupavit os illorum ad decipiendum verbis mendacij.

CAPVT III.

Ministri Evangelici destituti sunt immediata DEO missione.

Missio duplex
CVM satis constet, sine vocatione & missione Diuina nullum posse esse legitimum Ministrum: videamus an ministri Evangelici suam vocationem & missionem ostendere possint. Ac in primis missio in sacris literis duplex inuenitur, altera immediata, cum quis immediatè à Deo mittitur: altera mediata, cum quis mittitur ab his qui à Deo missi sunt, seu à Pastoribus Ecclesiæ ordinarijs. Illa dicitur missio extraordinaria, hac ordinaria. Deus ordinariè homines per homines gubernat, Ecclesiam per suos Pastores & Episcopos. Dicant igitur Ministri Evangelici, num immediatè à Deo sint missi, vel mediatè? Si dicant immediatè se missos à Deo: producant diuinum testimonium.

Nam

Nam neque Deus quempiam misit vnquam sine publico testimonio: neque in re tam graui nudis verbis cuiusquam æquum est fidem adhibere, præsertim in tanta multitudine falsorum Ministrorum, qui omnes se à Deo missos iactitant.

Porro Deum, nullum misisse immediatè sine publico testimonio, manifestum est exemplis noui ac veteris Testamenti. Cum enim Moyses ad populum suum mitteret, Moysesque diceret ad Dominum: *Non credent mihi, neque audient vocem meam, sed dicent: Non apparuit tibi Dominus:*

Domus dedit illi in testimonium virgam quã cum projiceret, vertebatur in serpentem, cum resumeret, vertebatur in virgam: eaque virga Moyses plurima deinceps miracula patrauit. Prophetæ cum mitterentur, spiritus prophetiæ datus est illis in testimonium, quo futura prædicebant: & multa præterea miracula diuina potestate faciebant.

Ioannem Baptistam cum vt Christi præcurso-rem & prænuncium Deus mitteret, multis quæ in eius natiuitate acciderunt miraculis illustrauit, vt omnes mirarentur & dicerent: *Quis putas puer iste erit, quia manus Dei erat cum illo?*

Et quamuis ille deinde miraculum nullum fecisse legatur: vita tamen ipsius Angelica tam sanctè: & laudabiliter acta, fuit vnum magnum miraculum: ita, vt ob hanc sanctitatis opinionem crediderint multi, vel saltem suspicati fuerint, ipsum esse Christum & Messiam. De Christo paulò ante diximus, quòd non solum publicum de coelo testimonium à Patre habuit in Baptismo & Transfiguratione: sed etiam plurimis miraculis suam missionem comprobauit.

Et quidem dixit: *Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi: si autem facio, &*

Ioan. 10.

V. 37. Ioan.

11. V. 24.

Mar. 16.

24.

3. Cor. 2.

V. 4.

si mihi non & vultis credere, operibus credite. Et: Si opera non fecissem in eis, qua nemo alius fecit, peccatum non haberent. Denique Christus mittens Apostolus in mundum, dedit illis virtutem miracula faciendi. Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis. vt non esset prædicatio illorum in per suasibilibus humana sapientie & verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis.

Non facile credendū est ijs qui dicunt se missos esse a Deo.

Verum quamuis tot exempla deessent, res ipsa loquitur in re tanti momenti, quæ Religionem concernit & salutem nostram: non posse, nec debere cuius fidem facile adhiberi, dicenti se à Deo missum esse. Dicunt enim hoc idem omnes Hæretici: dicunt Ariani Calvinistis se à Deo missos esse: nunquid illis fidem habebunt? nunquid à Caluino ad arium se transferent? Quare nec illis credendum erit, nisi quod dicunt, probauerint diuino aliquo testimonio. Sanè filij huius seculi sunt prudentiores filijs lucis in generatione sua. Si quis enim veniat in ciuitatem, vt in ea Magistratum gerat, aut bona ciuitatis illius vsu petat: ante omnia requiruntur ab eo literæ Regiæ, diploma priuilegij quod etiam diligenter excutitur & examinatur. At in ea re, in qua salutis cardo vertitur, si veniat Minister Euangelicus fidei antiquæ doctrinam & Sacramenta euertens: neque quæritur an sit legitimè missus: neque si asserat se a Deo missum, alia probatio exigitur: sed simplicibus verbis, veluti diuino oraculo creditur: & quam temeritatem nullus in rebus ciuilibus admitteret, ea in re omnium grauisima passim à plerisque admittitur.

*Occurritur objecti-
oni.*

At inquit, Ministros Euangelicos probatur se à Deo missos, quia prædicant verè verbum

bum Dei, & reiiciunt quæ sunt verbo Dei contraria. Verū ministri peruertunt regulā Apostoli: Non enim ex predicatione missio, sed ex missione prædicatio probanda esset. Disertè enim Paulus asserit *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Prius est mitti, quam prædicare: & qui legitima missione destitutus est, non potest prædicandi munus assumere: vt ideo prædicatio eius suspecta esse debeat, qui prædicat cum non sit à Deo missus. Deinde dum ita se tuentur, vnum incertum probant ex alio magis incerto, quod est ineptissimum probationis genus. Incertum enim est, Ministros Euangelicos esse missos: at longè incertius est, quod verum Dei verbum prædicent: cum certum sit ex scripturis, cum qui missus non est, non prædicare legitimè Verbum Dei. Quare cum signum debeat esse certius re illa cuius est signum: missionis, cum sit illa incertior. Prædicatio enim legitima à legitima missione dependet. Vnde in hac probatione admittitur quædam petitio principij: cum id pro ratione adfertur quod ipsum est in controuersia. Magis enim & præcipuè est in controuersia, an Ministri verè prædicent verbum Dei: vt enim hoc sciamus, quærimus an sint legitimè missi. Non igitur ex prædicatione rectè demonstratur missio: sed ex missione prædicatio. Denique in hac probatione affertur ratio, de qua populus, & ij qui salutis remediū forte quærerent, illud iudici ferre nullo modo possunt. *Scriptura enim propria interpretatione non fit, vt docet Petrus, & cum in scripturarum interpretatione sint tot hominum iudicia quot capita: nullo modo fidelibus constare poterit, quæ potissimum interpretatio sit vera: nisi prius constet eum, qui*

Prædicatio non potest esse signum missionis.

Scripturâ interpretari non est cuiusuis.

illam

illam interpretatur, esse à Deo missum. Quare prouocare ad scripturarum interpretationem, est populo & singulis de plebe deferre iudicium de scripturis, & earum vera intelligentia, quod est omnium errorum seminarium. Quod si nec dum aduertant aduersarij, quam sit infirma hæc probatio: reputent apud se, Arianos simili ratione probare posse se esse à Deo missos: quia nimirum verum Dei verbum prædicant. Quam probationem cum non suscipiant Calvinistæ ab Arianis afferri solitam: neque Catholicos æquum est admittere à Calvinistis.

C A P V T IIII.

Philippi Mornei refellitur responsio.

Mornei rationes cur miracula à ministris Euangelicis requiri non debeant.

Philippus Morneus Gallus in suo tractatu de Ecclesia ait, non exigenda esse à Ministris Euangelicis miracula: tum quia non nouam Religionem inducunt, sed antiquam restaurant & reformant: tum quia Sathanas à Christo Domino exigebat miraculum. *Si filius Dei est deorsum: cui Christus non miraculo satisfecit, sed ex scripturis respondit: Scriptum est, non tentabis Dominum Deum tuum.* Pharisæis etiam cum eijcerentur è templo, interrogantibus, *in qua potestate hæc faceret,* respondit ex scriptura: *Domus mea, domus orationis vocabitur.*

Refellitur Mornei

prima ratio. Reformare Religionem nemo potest nisi vocetur à Deo.

Sed errat Morneus. Nam satis manifestè ex scripturis ostendimus, neminem posse sibi honorem assumere, nisi qui *vocatus sit* tanquam Aaron, neminem posse *prædicare, nisi qui mittatur.* Quare ne ad reformandum quidem Religionem posse sibi quenquam usurpare potestatem, nisi qui *vocatus sit à Deo & missus.*

Nun-

Nunquid si hæc licentia semel concedatur vnicuique reformandi ad libitum Religionem, non emergent subito innumeri reformatores? qui uti varijs hæresibus imbuti erunt: ita varias inducere reformationes molientur. Velint Ariani reformare Calvinistas, certè Calvinista debent talibus reformatoibus obedire, si ad reformandum non est opus speciali vocatione & missione diuina. Quare necessar. o fatendum est, si quis se dicat esse à Deo missum ad reformandum, debere proferre miracula, vel alia de cælo testimonia: neque æquum est in re tanti momenti, nudis tantum cuiusque verbis fidem adhibere. Cum enim multi veteratores & Hæretici sub specie reformationis deformare Ecclesiam possint, & corrumpere potius quam instaurare, inficere magis quam repurgare: quis non videt ad reformandam Religionem opus esse diuino testimonio?

Nam etsi ordinarij Pastores cum Ecclesiam, ad quam regendam à Spiritu sancto positi sunt, pro ratione sui officij & potestate ordinaria reformare volunt, non debent exhibere miracula, nec interrogari in qua potestate hæc faciunt, cum constet illos esse magistrum legitimum diuina ordinatione ad regendam Ecclesiam institutum: quomodo Helcias sacerdos sub Iosia rege, librum legis restituit, & idola ex templo profligauit: Edras quoque populo Babylone reuerio, cultum Dei restituit nullo uo miraculo facto, sed ordinaria qua præditus erat Potestate: tamen si ij qui non sunt ordinarij Pastores, Ecclesiam reformare velint, debent omnino interrogari in qua potestate hæc faciunt. Et cum potestatem ordinariam non habeant, ostendant extraordinariam testimonio

*Ordinarij
pastores
cū refor-
mant Ec-
clesiā cur
non tene-
antur pro-
ferre mi-
racula, &
tenentur
facere ex-
traordina-
rij.*

4
 nio aliquo diuino. vel miraculo. Ni id faciant, manifestum erit indicium, istos reformatores esse deformatores, & corruptores veræ Religionis, Angelos Sathanæ, transfigurantes se in Angelos lucis. Certè si in Republica priuatus aliquis hanc prouinciam reformandi sibi assumeret, eamque ob causam legitimum Magistrum oppugnaret, ab eius obedientia subditos auerteret, nouas leges antiquis sublatis conderet: nonne omnium iudicio talis, turbator pacis, communis & Reipublicæ hostis haberetur? Quid ni igitur Ministri eodem loco habendi sint, qui neque à Deo missi, neque ordinaria potestate præditi, sed merè priuati homines ad reformandam Religionem accedunt, & sub specie reformationis seditiones & bella ciuilia in Ecclesia Dei excitant, & homines ab obedientia suorum legitimorum Pastorum, & ab antiqua mille sexcentorum annorum fide auertere conantur.

*Ministri
 sub specie
 reformationis sunt
 turbatores pacis
 communis.*

Deinde prudentes viri censent ad reformationem in Republica tum demum accedendum esse, quando mala quæ Respublica patitur, non alicuius duntaxat (qui decipi potest) iudicio, mala sunt, sed omnium consensione, vt nullus sit qui diffiteri possit mala esse. At si qui ea vocent Reipublicæ mala, quæ semper pro bonis in Republica sunt habita: illi non Rempublicam reformare, sed nouis rebus de suo statu deturbare procul dubio volunt. Talis est causa Euangelicorum, qui sub specioso titulo reformationis ea sibi oppugnanda acceperunt, quæ semper in Ecclesia Dei pro bonis sunt habita, quæque ipsis testibus historicis Magdeburgensis, omnibus & singulis sæculis suos autores & propugnatores viros grauisimos at-

Heretici titulo reformationis ea impugnant quæ semper in Ecclesia bona fuerunt.

que

que sanctissimos habuerunt, Missam dico, veritatem corporis Christi in Eucharistia, Sanctorum inuocationem, ignem purgatorium, & similia. Non possunt igitur reformationis colore suas fraudes contegere: neque quod in rebus ciuilibus à nullo magistratu tolerari posset? hoc istis in Ecclesia licere debet.

At inquirunt? Quid facto opus est cum Episcopi & Pastores ordinarij pro officio non reformant? Respondemus, nihil facto opus esse dominis Euangelicis, & omnino à tali reformatione abstinendum. Pastores enim Ecclesiæ Catholice, non ideo reformationem Euangelicam nolunt, quia nolent videre reformatam Ecclesiam: sed quia reformatio, quam urgent Euangelici, non est reformatio, sed deformatio, contraria verbo Dei, doctrinæ, & traditioni Apostolorum, sensui & consensui Ecclesiæ per hos mille sexcentos annos recepto. Neque enim si quæcunque alicui videantur in Republica mala, statim ad reformationis remedium veniendum, sic enim innumeris perturbatoribus pateret via ad Rempublicam reformationis prætextu perturbandam? semper enim inueniuntur malè sana capita, quibus multa non probantur, sed opus est vt mala sint certò mala? quæque non a aliquibus tantum, sed omnibus mala esse videantur? maximè ijs qui ex officio Rempublicam gubernant, eiusque incolumitati prospiciunt.

Iam quod ait Morneus, Sathanae exigenti à Christo miraculum denegatum: miror sanè Morneum non intellexisse Christum non cuius poscenti & tentanti debuisse miraculum e-

*Pastores
Ecclesia
Catholica
in quo sè-
su refor-
mationem
nolūt. Non
subito ad
reformari
onē veni-
endum est*

*Refellit
Mornei se-
cunda ra-
tio.*

minibus non demonibus, miraculis suam missionem probare debuerit. Ex iure etiam habetur: Non legitime interroganti, non debetur legitimum responsum. Quare cum Christum eijcientem de templo vendentes & ementes, interrogarent Iudæi: *Quod signum ostendis nobis quare hæc facis?* non est tergiversatus Christus, sed dedit eis signum suæ resurrectionis: *Soluite, inquit, templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud.* Et interrogantibus summis Sacerdotibus, Scribis, & Senioribus: *In qua potestate hæc facis, & quis dedit tibi hæc potestatem?* proposuit & ipse illis interrogationem de baptismo Ioannis, *an esset de caelo, vel ex hominibus?* qua interrogatione tacite produxit testimonium de se Ioannis. Intelligebant enim Iudæi: si baptismus Ioannis de caelo erat, (vni negare non poterant) credendum esse Ioanni, Christo testimonium perhibenti. Quare etsi Christus Dæmoni miraculum exposcenti non edidit miraculum, tamen hominibus exposcentibus suæ missionis rationem, & miracula protulit & alia de caelo testimonia. Deinde & illud considerare debuit Morneus, non debuisse Christum quouis loco, quavis occasione miracula edere ad probandam suam missionem, sed satis est quod suo tempore & loco ea ediderit. Addo, miracula sine necessitate poscere, est tentare Deum: tale fuit illud miraculum quod Dæmon à Christo exigebat, & ideo illud edere noluit, protulitque scripturam, *Non tentabis Dominum Deum vestrum.*

Sed pergit Morneus probare, frustra à Ministris Euangelicis expecti miracula, tum quia si Angelus è caelo novum afferret Euangelium,

flu-

stupendum esset miraculum, & tamen non esset ei fides adhibenda: tum quia si Euangelici faciant miracula, vel illis crederent Catholici, vel non: si non crederent, frustra postulant miracula: si crederent: pari ratione crederent Antichristo instructo Sathane miraculis.

Respondeo, non frustra nos à Ministris exigere miracula, nempe non vt illis credamus, sed vt non credamus. Quia enim nulla miracula edere possunt: ideo nullam fidem merentur: nec habendi sunt tanquam homines à Deo missi, cum Deus nullum miserit sine miraculorum testimonio. Iam quod Apostolus ait, si Angelus de cœlo nouum Euangelium adferret: non loquitur tanquam de re possibili, sed tanquam de re impossibili. Sicut ergo impossibile est, vt Angelus de cœlo nouum Euangelium adferat: ita nullo modo fieri potest vt Euangelium quod prædicatum est, sit falsum. Simili ratione cum petit, an si ederent miracula, fidem illorum doctrinæ haberemus, sermo est de re impossibili. Sicut enim impossibile est, vt ipsi edant miracula: ita impossibile est vt eorum doctrinæ fidem habeamus. Nam non solum nulli vnquam, qui certò Euangelici habentur, ediderunt miracula: sed neque edere possunt. Deus enim non potest sibi esse contrarius: cumque tot pro fide Catholica ediderit miracula: nulla potest pro Euangelicis edere. Antichristi verò miracula falsa & mendacia, quia permissurus est Deus: ideo præmonuit fideles tot ante sæculis, ne quenquam deciperent.

At quia hæc Morneo non satisfaciunt, profert tandem pro Euangelicis miracula. Maximè inquit, miraculum est, quod vnus Monachus (Lutherum intelligens) solo Dei verbo totum

*Alia proponuntur
Morneo ratione*

Hereticorum miraculum à Morneo propositum irridetur.

perium Babylonicum à fundamentis concussit, & regna integra à Papæ tyrannide liberavit. Hoc, inquit, miracula omnia longissimo intervallo superat.

Ostendit sanè Morneus, quanta cōpia miraculorum abundant Ministri Evangelici, cū rem omnium absurdissimam & maximè omnibus Evangelicis pudendam miraculi loco producit. Eia igitur si hoc miraculum est, miraculum quoque erit illud Arii; qui solo Dei verbo pestilentissimam contra Filium Dei hæresim in orbem Christianum inuexit: aut Mahumetis, qui tot nationibus suam sectam longè absurdissimam persuasit. Similia sunt aliorum quoque hæresiarcharum miracula, non ad ædificationem, sed ad destructionem. Deinde, anne miraculum dici potest, vnus Monachus excucullatus, qui fidem Deo datam & iuratam violauit: qui virginem Monialem Deo dicatam, sacerdos ipse & solenni castitatis voto obstrictus, sacrilego matrimonio sibi copulauit: qui omnibus hominibus frena ad omnem libidinem laxauit: cum in sermone suo VVittembergensi non fuerit veritus dicere: Si non vult vxor veniat ancilla: cum præcepta Dei esse fertiatu impossibilia, maximè vero præceptum, Non concupisces, asseruit: cum opera poenitentiae nihil prodesse ad salutem sed hypocritam hominem coram Deo facere: cætera verò opera bona omnia esse peccata mortalia & damnatione digna: & sexcenta alia absurdissima docuit: qui à damone Euangelium didicit, à quo post multiplicem de missâ disputationem, tandem victus est. Hic inquam homo, non miraculum, sed horrendum monstrum & prodigiū dici debet scilicet talis Euangelij, talis Apostolus &

Euangelista. Iam verò quid mirabile videatur, quòd nonnulla regna, & nonnullas Provincias suis erroribus infecerit: mundo enim valde arridet Lutheranium Euangelium, quod totum carnale est & delicatum: quod ieiunia tollit, poenitentias & afflictiones ridet, præcepta Dei seruatu impossibilia docet, vota castitatis relaxat, ab obedientia legum quarumvis homines per libertatem Euangelij liberat, & innumera alia quæ carni & linguæ placent, proponit. Si Lutherus prædicationem exemplo Ioannis, Christi, & Apostolorum à poenitentia orsus fuisset: si arctam viam quæ ducit ad vitam docuisset: si castitatem seruandam, ieiunia, poenitentiam in cinere & cilicio, in festu & plañctu Prædicasset, ad eaque omnia, exemplo poenitentia præiussisset, sicut alter Ioannes Baptista, habens *Vestitum de pilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos, non manducans neque bibens*: fore magnum miraculum fecisset, si ad tale Euangelium homines conuertisset. At non Lutherani Euangelij sunt hæc miracula: nihilque facilius est quam destruere, & deteriora quæque persuadere, ad quæ homines naturali quasi pondere satis ex se propendent.

Denique Mörneus cum gloriatur Lutherum verbo Dei Papæ imperium euertisse, quod iustum prophetico quasi spiritu oriabatur adhuc viuens Lutherus? *pestis eram viuens, moriens ero mors tua, Papa*: falso gloriatur. mentita enim est iniquitas sibi, & in ore Prophetæ inuentum est mendacium. Non solum enim non euertit imperium Papæ Lutherus, nec viuens, nec moriens: sed etiam nullo vnquam tempore amplificatum est magis, quàm eo ipso quo

Lutherus
non euertit
imperium
Pape.

Lutherus illud oppugnare aggressus est. Cuius enim Lutherus nonnullos à Christi vera fide auerteret excitauit Deus sibi populum nouum in vtraque Irdia Orientis & Occidentis: vbi amplissima & potentissima regna ad Christi & Ecclesie Romanæ fidem accesserunt, & accedunt in dies magis, sacerdotum Catholicorum opera & laboribus. Quod si Lutherus tantò fidei propagandæ zelo tenebatur, cur se ad illas gentes non contulit cum suis Ministris? cur gentes atroces, barbaras, antropophagas, luce sui Euangelij non illustrauit? cur animam suam preciosorem tot hominum salute habuit? multum procul dubio nobis probasset suam doctrinam, si eam si o largiri more Apostolorum cruentasset? sed blandum & carnale Euangelium ad eò duram probationem non requirit.

CAPVT V.

Vocationem & missionem, circuariam, Ministris Euangelicis probare non possunt.

*Pastores
Ecclesia habent potestatem mittendi ministros.*

Quemadmodum Ministri Euangelici non possunt ostendere se esse à Deo immediate missos: ita neque mediate, hoc est ab ordinarijs Pastoribus Ecclesie, quæ est missio ordinaria. Pastores enim & Episcopi positi à Spiritu sancto regere Ecclesiam Dei, cum potestate regendi, potestatem quoque mittendi Ministros acceperunt: cum hæc missio sit pars regiminis Ecclesiastici, & ad regendam Dei Ecclesiam multum pertineat. In primis igitur Christus misit Apostolos, sicut inquit misit me Pater, & ego mitto vos. Apostoli deinde miserunt alios, quos constituerunt in varijs locis
Epis-

Episcopos & Pastores. Hi rursum alios ordinarunt successivè usque ad nostra tempora.

Iam igitur ostendant Ministri Evangelici, à quibus hominibus. & qua potestate præditis missi sunt neque enim cuiuscunque est mittere sed eorum duntaxat, quorum est regere Ecclesiam Dei, qui sunt Episcopi: tum quia missio, ut diximus, est pars quædam regiminis Ecclesiastici: tum quia missio Ministrorum non est quæcunque missio, sed cum potestate spirituali ad officium spirituale exercendum. Quare quia nulla est potestate spirituali & Ecclesiastica præditus, mittere non potest, Nemo enim dat quod non habet: neque potestatem spirituales que tota à Deo dependet potestas mundana & secularis conferre potest neque alterum consecrare potest, is qui ipse non sit consecratus. Quæ ob causam Magistratus civilis, aut populus creare Ministros non potest, cum potestate spirituali careat, neque vlllo iure eam sibi à Deo concessam probare possit.

Meritoque damnatur doctrina Lutheri, dicentis omnes fideles iure Evangelico sacerdotes esse, etiam feminas, etiam pueros, etiam cerdones, laniones, carnifices. Nam etiam si omnes fideles, teste Petro, sint spiritualiter sacerdotes, offerentes in cordibus suis spirituales hostias Deo. Et sacrificium laudis seu vitulos laborum suorum: tamen respectu officij & ministerij sacerdotalis, hoc est respectu prædicationis verbi, & administrationis Sacramentorum, & oblationis externi sacrificij, non sunt omnes Sacerdotes. Alias non esset opus (quod Paulus ait) omnem potestatem ex hominibus assumi, & pro hominibus constitui, & offerat dona & sacrificia: possetque quilibet contra doctrinam Pauli, sibi sumere honorè ministerij, etiam si non vocaretur.

Illi possunt mittere. quoniam est regere Ecclesiam Dei.

Magistratus civilis & populus quare ministros non potest creare. 1. Pet. 2. Osee 4.

Non omnes fideles esse sacerdotes Hebr. 5.

à Deo sicut Aaron : frustra quæ diuersa ministeria essent à Spiritu sancto constituta in Ecclesia & quod tantoperè viget Apostolus. Sicut enim *in vno corpore omnia membra non eundem actum habent* : ita corpore Ecclesiæ non omnes habent idem ministerium, Et sicut corpus non est vnum membrum, sed multa : ita & ministeria multa. *Nunquid omnes Doctores ? quod si omnes Pastores, vbi erunt oues ? si omnes Doctores, vbi erunt discipuli ? si omnes Sacerdotes, vbi populus ?* Ibidem etiam docet Apostolus hæc ministeria & diuisiones gratiarum & ministeriorum distribuere Spiritum sanctum, cui vult. Non igitur omnes sunt Ministri, sed quibus id datum est à Spiritu sancto. Ex quo consequitur mittendi officium non spectare ad populum, nec ad quosuis fideles : sed ad solos Episcopos, ad quos solos spectat secundum scripturas regimen Ecclesiæ Dei. Sic Paulus tanquam Episcopus, constituit Titum & Timotheum Episcopos, iisdemque vt pari ratione alios constituerent, præcepit.

Proferant igitur Euangelici Ministri, à quibus Episcopis fiat missi, vel qui sint illi à quibus potestatem acceperunt ministrandi Sacramenta, prædicandi Dei verbum, & animas Christi sanguine redemptas regendi. Nam tantarum rerum administratio, sine legitima potestate fieri non debet. Vsurpare verò potestatem sibi à nullo legitimè communicatam, est non solum grande scelus : verum etiam in ruinam & præiudicium plurimorum, qui miserè decipiantur, putantes se à legitima potestate gubernari, cum omni fructu talis potestatis careant. Dicant à quibus duplicem illam potestatem, qua ministrum officium continetur, acceperunt : potestatem

tem inquam iurisdictionis & ordinis.

Respondent Euangelici, non vt aliquid dicant: sed ne nihil dicere videantur. Habere quoque se suos Ministros & Superintendentes, à quibus tanquam à Pastoribus ordinarijs vocantur, & mittuntur alij Ministri. Recte sanè. Verùm illi Superintendentes, à quo missi sunt? à quo potestatem regendi Ecclesiam, & alios mittendi, acceperunt? Hæc enim potestas cum sit spiritualis, & Spiritus sancti propria? non datur nisi ab ijs, quos ipse Spiritus sanctus per legitimam ordinationem & consecrationem posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Vel igitur dicti Superintendentes à talibus Episcopis sunt ordinati & missi, vel non: Si negent: actum erit de vocatione & missione ipsorum: cum sine missione legitima, nullus possit esse legitimus Minister: tantundè que sit à nullo mitti, & mitti ab eo, qui nec ipse missus sit, nec potestatem à iis mittendi à Deo accepit. Si affirment: probare non possunt. Nam omnes Ministri & Superintendentes Euangelici à Luthero coeperunt: qui non solum Episcopus non erat, sed etiam abnegatus Presbyter & Monachus, Et quamuis aliquando fuit legitimè vocatus & missus, cum Monachus & Concionator esset: tamen huic vocationi & missione factus Apostata, renunciauit: & ab Ecclesia omni potestate priuatus fuit, per excommunicationem & ministerij ablationem. Habet enim Ecclesia potestatem ministros & mittendi, & reuocandi? & sicut potest ministris potestatem conferre? ita & auferre, prout ad bonum regimen animarum expedire iudicauerit. Deinde, vocatio & missio prior Lutheri consistebat in potestate sibi commissa, non ad scripturas peruertendas, non ad

*Responsum
hæreticorum
arguetur.*

*Vocatio
Lutheri
missio.*

*Lutherus
per excom-
municatio-
nem priua-
tus est om-
ni potestate.*

hæreses disseminandas, sed ad verbum Dei secundum sensum & consensum Ecclesiæ Catholicæ, & totius Christianitatis prædicandum, & Sacramenta secundum ritum & consuetudinem Ecclesiæ Catholicæ administranda. Quod, quia ille non præstitit, vocationem suam deseruit, & potestate sibi commissa non est functus in ijs omnibus, quæ in gratiam Evangelicorum fecit. Quare sicut si legatus, præter potestatem sibi concessam à Principe, aliquid aliud audeat discernere, vel etiam ijs, quæ sibi commissa sunt, contraria faciat:is procul dubio non dicetur ad talia missus, neque legati potestate in ea parte functus. Ita Lutherus, quia ad ea quæ fecit, nullam ab Ecclesia potestatem habuit: ideo nullo modo in ijs legati aut missi officio fungensendus est, sed illud potius deseruisse, & illi renunciaisse existimandus.

Mornei responsio.

Morneus respondet primos Ministros Evangelicos presbyteros fuisse Lutherum, Zuinglium, Oecolampadium, Bucerum: Presbyteros autem idem esse quod Episcopos, & potestatem manuum imponendarum habere. Quare eandem esse vocationem Ministrorum, quæ Catholicorum Sacerdotum: tam quoad ministerium verbi Dei & Sacramentorum, tam quoad aliorum ordinationem.

Excipitur solutio.

Ita respondere solent, qui nil habent quod respondeant. Nullo enim modo satis est ad vocationem & missionem Diuinam, vt quis sit Presbyter. Alias si Presbyter omnes hæreses doceret, & omnes diuinas ordinationes euerteret, censeretur vocatus & missus à Deo. Si ita res habet. Arius quoque & omnes hæresiarchæ erant vocati & missi à Deo siquidem omnes ferè fuerint presbyteri. Luce verò meridiana
clarius

claricus est, vocationem diuinam non esse ad errores docendos: sed ad fidem veram prædicandam. Presbyteri quidem eo quod Presbyteri sunt, habent potestatem ordinis, qua Sacramenta conficere secundum diuinam ordinationem possint, eamque retinent etiam in Hæretici & Apostata facti. (quamuis ea sine peccato uti non possint:) non habent tamen potestatem iurisdictionis, qua uti in fideles veluti in subditos possint, eosque gubernare ac regere: nisi quatenus ab Ecclesia illis communicatur, hoc est ab Episcopis, quibus data est potestas regendi Ecclesiam Dei, quibusque subsunt non alij solum fideles, sed & Presbyteri.

Et sanè res ipsa loquitur, regimen omnium & singulorum fidelium non spectare ad singulos Presbyteros: neque singulis Presbyteris esse subiectos oēs per totum mundum fideles. *Regimen omnium & singulorum non pertinet ad presbyteros singulos.* Vnde & Petr. in sua Epist. ait: *Pascite qui in vobis est grex, non omnem inquit, sed qui in vobis est.* Alias innumeri essent pastores & singulos.

rectores earundem ouium: nempe tot, quot Presbyteri. Quod non solum bonam gubernationem non redderet: sed etiam confusionem & perturbationem pareret: quam semper secum affert plurimum gubernatio. Et sanè, si aduersarij nolunt totius mundi regimen concedere Petro & eius successoribus, quomodo id audebunt concedere omnibus & singulis Presbyteris? & si vnam Papam ferre non possunt, quomodo ferent tot Papas, quot Presbyteros?

Concludo igitur, Presbyteros eò quod Presbyteri sint, non habere potestatem iurisdictionis in fideles, nisi quatenus eis ab Ecclesia conceditur. Cumque ad missionem requiratur præter potestatem ordinis, potestas etiam iurisdictionis.

tionis : non satis est Lutherum Presbyterum fuisse , seu potestatem ordinis habuisse : nisi etiam ostendatur habuisse potestatem iurisdictionis ab Ecclesia sibi communicatam eo tempore , quo quantum Euangelium docere cœpit. Hanc proculdubio ei non concessit , imò excommunicando ipsum abstulit. Quem enim à cœtu fidelium eiecit : sine dubio etiam à ministerio verbi & Sacramentorum amovit. Præterea potestas , quam Ecclesia concedit suis ministris , est ad prædicandum Dei verbum , secundum sensum & consensum Sanctorum & Ecclesiæ Catholicæ , non secundum proprium Prædicantis iudicium. Lutherus autem usurpauit sibi potestatem contra sensum & consensum Ecclesiæ , & omnium sanctorum Patrum scripturas exponendi. Non igitur hanc potestatem habuit ab Ecclesia. quare priorem quam habuit ab Ecclesia , amisit : quam verò sibi usurpauit , non habuit , nec habere potuit ab Ecclesia : ideoque nullo modo (quoad illam) missus ab Ecclesia censi debet. Nam sicut in ciuilibus cum legato potestas confertur : præscribitur etiam modus potestatis , ita vt nec omnia , nec omni modo possit , ita & in Ecclesiastico ministerio. Aliàs non tam legitima potestas dicenda esset , quàm infinita licentia Ministrorum.

*Argentum
aduersarij*

Deinde dicant aduersarij , quo tempore Lutherus legitime fuerit vocatus & missus. Eòne tempore quo prædicauit vt Catholici ? an postea cum quantum Euangelium docere cœpit ? Si primum asserant , sequitur Catholicorum Sacerdotum esse legitimam vocationem. Si secundum , quis Episcoporum illum tùm miserit , cum omnibus Episcopis & Pastoribus ordinarijs repugnaret , & ipse fateatur solum se initio fuisse ,

in præ-

in præfatione Tomi primi. Iam cum inquit *Responde-*
 Morneus, Lutherum vocationi suæ satis fecisse, *tur Mor-*
 purum Dei verbum docendo, Catholicos verò *neo.*
 non satis facere, licet eandem vocationem ha-
 beant, Respondeo, imò verò non satis fecit vo-
 cationi suæ Lutherus in prædicando Dei verbo.
 Vocatus enim erat ab Ecclesia ad docendū Dei
 verbum, non suo sensu, sed Ecclesiæ & Sancto-
 rum Doctōrum sensu & consensu, & ad talem
 prædicationem fuit missus ab Ecclesia: ipse ve-
 rò huic muneri non satis fecit, sed aliud sibi of-
 ficiū vsurpauit contra sensum & consensum
 Ecclesiæ, scripturas interpretando, & propri-
 um iudiciū pro verbo Dei prædicando. Qua-
 re non nostri deserunt suam vocationem, cum
 docent Dei verbum secundum constantem san-
 ctorum Patrum, & totius Ecclesiæ intelligen-
 tiam ad hoc enim sunt vocati & missi: sed Lu-
 therus deseruit, cum aliud Euangelium prædi-
 cavit, ab eo diuersum, ad quod prædicandum
 fuit missus,

Lutherus

Nam quòd dicunt fuisse missum ad prædican-
 dum purum verbum Dei: non negamus sed ne- *suam voca-*
 gamus purum esse verbum Dei, quod quis con- *tionem de-*
 tra communem sanctorum sensum & consen- *seruit.*
 sum interpretatur. Rectè enim monuit Petrus: *Exemplum*
Mornei sol
Scripturam propria interpretatione non fie-
ri, sed Spiritu sancto inspiratos, locutos esse
sanctos Dei homines. Neque iuuat Morneum
 gubernatoris exemplum, qui vocationi suæ tum
 satisfacit, cum non secundum corruptelas le-
 gum, sed secundum puram legem gubernat ci-
 uitatem. Id enim verum est? quando quæ existi-
 mantur corruptelæ, sunt veræ corruptelæ non
 ipsius solius iudicio, sed totius Reipublicæ. At
 si Respublica tota pro veris legibus habeat
 quas

quas gubernator censet corruptelas legum: is certè in nimè vocationi suæ satisfaceret, si proprium sensum sequendo, contra còmunè sensum Republicæ; leges mutaret vel abrogaret, vocans eas temerè legum corruptelas. Talis fuit Lutherus, qui corruptelas dixit ea, quæ tota Ecclesia Catholica à Spiritu sancto edocta per totos mille sexcentos annos habuit pro articulis fidei. Ex his quæ hæctenus dicta sunt infero, Ministros Euangelicos nullo modo legitimos esse eo quòd diuina vocatione careant, & suam missionem nullo modo probare possint.

SECUNDA DEMONSTRATIO.

Veri & legitimi ministri ritè ordinari & consecrari debent.
 Ministri Euangelici non sunt ritè ordinati & consecrati
 Non sunt igitur legitimi ministri Euangelij.

CAPVT. VI.

Ministros Euangelicos non esse legitimos ministros: quòd non sint legitime ordinati & consecrati.

Veri ministri sunt consecrandi & ordinandi. **M**inistri Euangelici non ideò solùm non sunt legitimi Ministri, quòd non sunt à Deo vocati & missi? (quòd satis esset) sed etiam quia non sunt ritè ordinati & consecrati.

erati. Tam diuinum enim & sanctum officium est, quod Spiritus sanctus impoluit veris ministris: vt ad illud opus sit consecratione & ordinatione. Nam & Christus ipse cum a Patre mitteretur in mundum, sanctificatus est, diuinae personae vnione. *Quem Pater sanctificauit. Et misit in mundum.* Et praecursor Christi Ioannes, agnum Dei digito monstraturus, vt tanto munere dignè fungeretur, sanctificatus est, & repletus Spiritu sancto in vtero materno. Et Apostoli cum eos mitteret Christus in mundum, Spiritum sanctum acceperunt. *insufflauit enim in eos, Et dixit: Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remissurur eis.* Apostoli verò quos ordinabant in Episcopos & Presbyteros, sollemni cerimonia impositionis manuum, dabant illis Spiritum sanctum. Nam cum constituissemus Apostoli per singulas ciuitates Presbyteros, & orassemus cum ieiunationibus. *Gracè habetis. Χειροτονήσαντες* hoc est, cum per manuum impositionem creauissent Presbyteros, adhibita oratione & ieiunatione. quod hucusque in quatuor temporibus ordinationum seruat Ecclesia Catholica. Et Paulus eadem cerimonia ordinauerat Timotheum & Titum, diuinam illis gratiam conferendo. Quare & Timotheum admonet: *Resuscita, inquit, gratiam Dei, quae est in te, per impositionem manuum* quam etiam gratiam vocat ibidem spiritum virtutis, & dilectionis, & sobrietatis. Et: *Noli negligere gratiam quae in te est, quae data est tibi per prophetiam,* (hoc est per reuelationem.) *cum impositione manuum Presbyterij.* Et sanè manifestum est in actis Apostolorum, impositionem manuum fuisse ceremoniam, qua Apostoli dabant Spiritum sanctum.

Ioan. 10.

1. Tim. 4.

V. 22.

2. Tim. 2.

V. 8.

1. Tim. 4.

V. 14.

Per impos-
tionem ma-
nuum da-
tur Spiritus
sanctus.

eum sanctum quod & Calvinus tandem fassus est
 4. Institutionum, c. 14. ¶ 20. & c. 19 b. 21. Quare
 & Paulus Timotheum monet: *Manus nemini
 cito imposueris*, quasi nefas sit tam sanctam cere-
 moniam adhibere cuius, & facile Denique si in
 veteri lege ad ministranda illa ieiuna & nullam
 gratiam conferentia Sacramenta, opus erat ex
 diuina institutione & mandato, consecratione
 Sacerdotum ritu externo facta: quanto ma-
 gis consecratione opus est, ad tam diuina my-
 steria, qualia sunt in noua lege proposita.

Consecra-
 re & ordi-
 nare soli
 possunt Epis-
 copi.

Act. 13. v. 3. 2.

Tim. 1. v. 6.

Act. 14.

v. 22.

Tit. 1. v. 5.

Porro legitima Ministrorum ordinatio & cō-
 secratio ita Episcoporum est propria, vt nulli
 præter ipsos possit conuenire. Quare quotquot
 ordinationes in scripturis legimus factas, à so-
 lis Episcopis sunt factæ. Paulus & Barnabas im-
 positione manuum inter cæteros à Lucio Cy-
 renense, qui erat Episcopus Laodiceæ, ordi-
 natus est. Timotheus ab Apostolo Paulo, *cum
 impositione manuum Presbyteri*, hoc est Epif-
 coporum coetu, vt Patres interpretantur. Pau-
 lus quoque & Barnabas, Litrhis, Iconij, & An-
 tiochiæ constituerunt Presbyteros per singu-
 las Ecclesias. Timotheo Episcopo mandat Pau-
 lus: *Manus cito nemine imposueris*. Tito Epif-
 copo præcipit: *Et constituat per ciuitates
 Presbyteros*. Extat canon Apostolorum, vt ab
 vno Episcopo Presbyteri ordinentur. Extat &
 vniuersalis Ecclesiæ consuetudo, cuius tot sunt
 testes, quot scriptores: vt ab Episcopis Pres-
 byteri consecrentur: neque vnquam habita est
 vera ordinatio, quæ non esset ab Episcopis fa-
 cta. Quare Aerius hæresis damnatus est, teste E-
 piphani, hæresi 76. Et Aug. de hæres. cap. 53.
 eo quod Episcopum non differre à Presbytero
 docuerit. eumque hoc argumento oppugnant

Patres.

Patres quòd Episcopus ordinare possit Presbyteros. Presbyter non possit. Sicut enim alia est potestas Magistratus inferioris, cuius est immediate præesse ciuibus: alia regia cuius est creare ipsos Magistratus: Ita alia est potestas Presbyteri, cuius est ministrare fidelibus Sacramenta: alia Episcopi, cuius est creare ipsos Presbyteros. Tritum est illud Hieronymi in Epistola ad Euagrium: Quid facit Episcopus, (excepta ordinatione) quod non faciat etiam Presbyter?

*Euangelici
ei nõ habent
consecra-
tos minis-
tros.*

His igitur constitutis, ostendant Euangelici suos Ministros esse legitimè consecratos & ordinatos: ostendere sanè non possunt: quia nec Episcopos, nec Sacerdotes habent (nisi Apostatas nostros.) Consecrationem etiam in Ecclesia Catholica factam, non solum non admittunt: sed etiam damnant, & in suis Ministris eluere eam atque eradere quàm maximè conantur. Et verò consecratio, per quam in Ecclesia Catholica ordinantur atque consecrantur Sacerdotes, eò spectat vt conferatur Sacerdotibus duplex potestas: altera ad conficiendum & offerendum corpus & sanguinem Domini: altera ad remittenda peccata, quarum neutram agnoscunt Euangelici. Nam & corpus Christi fide tantum existere in Sacramento arbitrantur, non potestate aliqua diuinitus data: & peccatorum remissionem à Sacerdote non effici, sed duntaxat declarari vel renunciari opinantur.

*Cur est in
Ecclesia cõ-
secratio?*

Respondet Morneus. Primos Euangelicos Ministros, Hussium, Lutherum, Zyvinglium, Oecolampadium Presbyteros fuisse, ab iisque alios Ministros postea ordinatos & consecratos. Nam in veteri Ecclesia, Presbyteri & Episcopi vnum idemque fuerunt: & potestas

*Responsio
Mornei.*

impo-

imponendi manus æquè Presbyteris & Episcopis conueniebat.

Refutatur.

*Olim inter
nomen E-
piscopi &
presbyteri
non erat
distinctio.*

Sed in auditum est in Ecclesia vt ordinatio facta à Presbyterio, qui non etiam fuerit Episcopus, rata & valida haberetur; imò pro hæresi habitum est, nihil posse Episcopum, quod non possit Presbyter, vt in Aerij hæresibus notarunt Epiphanius & Augustinus. Et quidem, si de nomine Episcopi & Presbyteri loquamur fatemur vltro non fuisse eam horum nominum, distinctionem ab initio, quæ nunc est. Erat enim vtrumque nomen vtriusque commune, quod vel ipsa scriptura indicat. Nam quod Episcopi dicerentur Presbyteri, indicat Paulus ad Titum 1. *Et constituas per ciuitates Presbyteros, hoc est Episcopos.* Subiungit enim, *Oportet Episcoporum irreprehensibilem esse.* Et: *Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per impositionem manuum Presbyterij, hoc est Episcoporum.* Timotheus enim cum esset Episcopus, ordinatus fuit antiquissimo Ecclesiæ more à tribus Episcopis: quod Paulus vocat impositionem manuum Presbyterij. Nam simplex Presbyter, non à tribus sed ab vno ordinaritur secundum canones Apostolicos. Sanctus etiam Ioannes 2. & 3. sua Epist. se seniorem seu Presbyterum vocat, cum tamen Episcopus esset.

Quod verò vicissim nomen Episcopi tribueretur Presbyteris, probari videtur ex Act. 20. vbi Paulus maiores natu, hoc est Ephesinos Presbyteros alloquens ait: *Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus S. posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei.* Quâuis enim inter maiores natu, sed Presbyteros Ephesinos esset quoque Ephesinus Episcopus, tamen

tamen verisimile est alios fuisse Presbyteros ,
 qui tamen communim nomine vocantur à Paulo
 Episcopi & ad philippenses scribēs, oppidi illius
 Episcopus salutatur : cum tamē plures non essent
 eiusdem oppidi Episcopi, sed Presbyteri. Et Pe-
 trus Presbyteros seu Seniores alloquitur *Pas-*
citurus in Galis est gregem Dei. Græce est

ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΙ

1. Petr. 5.

2. Tim. 4.

reddi potest , quia ut notavit
 Theodoretus , Apostolorum tempore , veri E-
 piscopi non Episcopi, sed Apostoli dicebantur:
 Presbyteri verò nomine Episcoporum appel-
 labantur. Nam Rom. 16. Paulus , Androni-
 cum, Apostolum vocat. Et Philip. 2. Epaphro-
 ditum , Apostolum Philippensium vocat, qui
 videlicet Episcopi erant. Verum postea muta-
 to Apostolorum nomine, Episcopi solum Epi-
 scopi, Presbyteri autem solum Presbyteri ap-
 pellari cœperunt. Quare verisimile est , cum
 Paulus ait Dominum quosdam dedisse Ecclesie
 Apostolos, non illos primum solum intellexisse,
 sed vniuersos Episcopos. Hi enim proprie succe-
 dunt Apostolis, & hi positi sunt duraturi in Ec-
 clesia , donec occurramus omnes in unitatem
 fidei. Christum etiam vocat Apostolum & Pon-
 tificem confessionis nostræ , coniungens Apo-
 stolum cum Pontificatu. Illos verò daode-
 cim vocat magnos Apostolos , ad differentiam
 aliorum Episcoporum. Petrus etiam Actorum
 cum proponeret de substituendo in Aposto-
 latum Iudæ , citat scripturam : *Et Episcopatum*
suus accipiat alter.

Hebr. 13. 2.

Episcopos
 & Presby-
 ter distin-
 guuntur
 officio &
 potestate.

Iam verò si non loquamur de nomine , sed
 de officio , non est dubium duo esse officia &
 potestates essentialiter distinctas. Alteram ad
 ministranda communiter fidelibus Sacramenta,
 quam

quam non habent omnes Presbyteri. Alteram ad ordinandos ipsos Presbyteros, quam non habent omnes Presbyteri, sed solum summi Presbyteri, & summi Sacerdotes, quos iam vocamus Episcopos, vetus Ecclesia vocabat Apostolos. Quare cum in scriptura legamus Presbyteros imposuisse manus, non quoscunque Presbyteros intelligere debemus: sed illos tantummodo, qui erant summi Sacerdotes & Episcopi. Sic & in veteri lege, alia erat potestas summi Sacerdotis & Pontificis: alia communium sacerdotum. Illa enim erat supra ipsos sacerdotes, quorum summus Pontifex erat & consecrator & iudex: hæc vero supra alios fideles duntaxat. Sic etiam in lege noua Paulus Episcopus constituit iudices Sacerdotum cum mandat Episcopo: *ne aduersus Presbyterum recipiat accusationem, nisi sub duobus aut tribus testibus.* Sacerdotes vero alij non sunt iudices Episcoporum. Differtque potestas Episcopi, a potestate Sacerdotis: tum in ordine tum in iurisdictione. In ordine quidem, quia Episcopus iure diuino potest ordinare sacerdotes, & conferre illis potestatem conficiendi corpus & sanguinem Domini, & remittendi peccata, quam potestatem non potest conferre quilibet sacerdos. In iurisdictione autem, quia Episcopi præsentunt sacerdotibus, & sunt eorum iudices, & gubernatores, non è contra Pres-

*Lutherus
dicit su-
cerdos*

*cur ordi-
nare non
potuerit
ratio pri-*

byteri etiam ab Episcopis omnem iurisdictionem in fideles accipiunt, non ab ipsis Episcopis. Ex quo patet, quod quamuis principes Evangelicorum Ministri, Hussus & Lutherus fuerint Presbyteri Ecclesie Catholice, quia tamen non fuerunt Episcopi, non poterant ordinare & consecrare alios Ministros. Nam Pres-

byter

byteris in ordinatione ipsorum non est facta potestas, nisi consecrandi & offerendi corpus & sanguinem Domini & peccata remittendi, ut patet ex forma ordinationis. Nunquam autem est facta potestas alios ordinandi aut consecrandi. Forma ordinationis usitata in Ecclesia Catholica, ita habet: *Accipe potestatem offerre sacrificium Deo, missasque celebrare, tam pro vivis, quam pro defunctis in nomine Domini.* Item: *Accipe Spiritum sanctum, quorum remiseris peccata, remittuntur eis.* Et quod retinueris, retenta sunt. Hac est tota potestas quæ confertur in Ecclesia Catholica Presbyteris, in qua nihil de potestate alios ordinandi. Nullo igitur modo Hussus & Lutherus potestatem alios ordinandi habuerunt, ex eo quod fuerint consecrati in Ecclesia Catholica sacerdotes: cum in ea consecratione nulla talis potestas conferatur ab Ecclesia.

Neque dicant iure diuino conferti debere Presbyteris talem potestatem. Nam neque hoc ius diuinum probari potest vilo modo ab adversariis: neque si probaretur, aliquid effici-
Occurrit
tur obse-
ctioni pre-
ma.
 rent in proposito. Non enim querimus de iure, an Hussus & Lutherus debuerint esse sacerdotes cum potestate ordinandi alios: sed de facto, an de facto habuerint sibi talē potestatem communicatam. Cum igitur de facto illis non est communicata ab Ecclesia Catholica: non habuerunt illam, quare neque alios ordinare, neque vllis potestatem alios ordinandi conferre potuerunt, aut igitur reordinandi erant, aut si non sunt reordinati, talem potestatem habere, & illa vti non potuerunt.

Dicent fortasse, ex institutione diuina potestatem ordinandi esse annexam Presbyteris
Occurrit
tur ab

tui? ideoque eò ipso quòd sunt Presbyteri, habere hanc potestatem. Nos contra dicimus, talem institutionem diuinam non extare, cuius rei testis est per mille sexcentos annos Ecclesia Dei. Deinde etiamsi annexa esset, tamen non conferretur, nisi in ordinatione specialis eius fieret mentio. Nihil enim in Sacramentis confertur, nisi quòd forma Sacramentali significatur. & sicut non baptizaret, qui solum perfunderet aqua, non adhibita verborum forma: ita neque in ordinatione confertur alia potestas præter eam, quam formæ verba expressè representat. Nam etiam potestas remittendi peccata, est ex institutione diuina annexa sacerdotio, & tamen in ordinatione prius Sacerdos accipit potestatem conficiendi & offerendi corpus & sanguinem Domini: deinde ritu & forma distincta, accipit potestatem remittendi peccata: & nisi accederet hæc forma posterior: is qui ordinatur, haberet potestatem conficiendi & offerendi corpus Domini: non verò potestatem remittendi peccata. Pari igitur ratione, si non accedat tertia forma, qua tribuatur Sacerdoti potestas ordinandi & consecrandi alios, is erit Sacerdos quoad duplicem illam potestatem, non verò quoad tertiam: quæ quidem propriè conuenit summo Sacerdoti. Summi enim Sacerdotis est, alios Sacerdotes creare & ordinare. Quamuis igitur hæc potestas annexa sacerdotio esset: tamen neque cuius sacerdotio, sed summo duntaxat annexa esset: neque conuenire posset, nisi ritu & forma speciali (sicut & aliæ potestates) conferretur. Quòd quia cum Hussu & Luthero non est factum ideo Hussus & Lutherus non habuerunt potestatem alios ordinandi.

Altera quoque ratio est consecratio & ordi-

ratio Husfi & Lutheri, nihil iuuat aduersarios: quòd ea ordinatio & consecratio, quæ adhibetur in Eccles. Catholica, longè alio spectat quàm ad officium Ministrorum Euangelicorum. Spectat enim ad celebrandam Missam, & offerendum corpus Domini, & peccata iudicialiter remittenda: quæ Ministri Euangelici detestantur canè peius & angue. Quare ea consecratio nihil iuuat Euangelicos Ministros: cum ad officia propria ministrorum non spectet, sed ad ea tantum, quæ Sacerdotibus Catholicis propria sunt. Quo circa ad officia Ministrorum, quæ ipsimet sibiipsis vsurpant, carent legitima consecratione & ordinatione. Adde, si ad Catholicam ordinationem prouocant: cur ergo Calvinus eam asserit esse merum ludibrium? Cur Kemnitius in examine Concilij Tridentini de sacramento Ordinis, non magis ratam asserit, quàm Annæ & Caiphæ ordinationem temporibus Apostolorum Cur Geneuenses duos è Gallia Episcopos, Trecensem & Niuernensem Geneuam profugientes, non prius ad sua sacra admiserunt, quàm reordinarunt, & charactere bestiae Romanæ (sic enim pro sua modestia dicebant) quantum possent, eluerunt?

Iam quod Morneus scribit, impositionem manuum Presbyteris fuisse communem, errat: nisi eos Presbyteros intelligat, quibus præter Sacerdotalem dignitatem data est potestas alios ordinandi: quales Presbyteri, sunt Episcopi: eosque Paulus intelligit, cum loquitur de gratia cum impositione manuum Presbyterij. Sensus enim est: *Noli negligere gratiam qua est in te, qua data est tibi per prophetiam,* (hoc est per reuelationem. Reuelauerat enim Paulo Deus, vt Timotheum in Episcopum ordinaret,

*Responde-
tur obie-
ctioni. 1.
Tim. 4. 8.
14.*

1. Tim. 1. id quod etiam indicant illis verbis, secundum
 1. 18. *precedentes in prophetia. Cum impositione manuum Presbyterij, hoc est Episcoporum.* Quod si alquando Presbyteri cum Episcopo manus ordinatis imposuisse legantur: id non eo spectabat, ut manuum impositione ordinarent (ad id enim sufficiebat ordinatio Episcop.) sed ut ea veluti ceremonia testarentur, illos esse per impositionem manuum ordinatos & quod eorum ordinationem ratam haberent & sacram. Vident bene se ita rem habere aduersarij. Quapropter non semel ad nostros Episcopos confugerunt, ut ab ijs manuum impositionem impetrarent. Id enim cum alias, tum in Comitibus quibusdam Imperialibus fecerunt Protestantes: cum diu frustra contenderunt, ut Catholici Episcopi misnensis & Namburgensis, suis Ministris manus imponerent, ut refert Stapletonus de Princip. fidei, lib. 5. cap. 15.

Concludo igitur hanc secundam Demonstrationem: ex defectu ordinationis & consecrationis, Lutheranorum & Calvinistarum Ministros legitimos esse non posse. Sit itaque tertia demonstratio.

TERTIA DEMONSTRATIO.

Quicumque potestate remittendi & retinendi peccata carent, non sunt legitimi Evangelij ministri.

Ministri Euangelici carent hu-
iusmodi potestate:
Non sunt igitur legitimi Euan-
gelij ministri.

CAPVT VII.

*Ministros Euangelicos non esse legitimos mi-
nistros, quod potestas e remittendi
peccata careant.*

Magnam sanè dignitatem contulit Mini-
stris suis Christus, cum eos diuinæ suæ
potestatis participes fecit. Nam quem-
admodum ipse cum ea potestate venit in mun-
dum, vt hominibus peccata remitteret, quod
solius diuinæ est potestatis: ita suis ministris e-
andem potestatem impertiuit: & ne id incre-
dibile esset, Spiritum sanctum largitus est, vt
eius diuina virtute remittere & retinere pec-
cata possent. *Accipite, inquit, Spiritum San-
ctum quorum remiseris peccata, remittun-
tur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.*
Hanc potestatem in Sacerdotibus agnoscunt &
adorant Catholici: ex eorumque manibus pec-
catorum remissionem & vitam æternam læti ac-
cipiunt, fide iubente pro eis Christo: quòd
quæcunque soluerint super terram, essent so-
luta & in coelis.

At Euangelici nec agnoscunt hanc potesta-
tem, neque vllum iudicium de peccatis remit-
tendis vel retinendis admittunt. Ministris verò
suis non aliam potestatem tribuunt, quàm an-
nunciandi & prædicandi remissionem pecca-
torum, ijs qui receperint Euangelium: ijs verò

*Christus
suis mi-
nistris do-
dit pote-
statem re-
mittendi
peccata.*

*Ioan. 20.
v. 23.*

*Potestas
annunci-
andi re-
missionem
peccatorum
impugnata.*

qui non receperint, retentionem peccatorum. Quia in re proprio iudicio, se & suos Ministros condemnant: cum eis potestatem veram & iudiciariam remittendi peccata, quam Christus instituit, non concedunt. Et verò, si nihil aliud Christus contulisset ministris, nisi vt annuntiarent peccata esse remissa ijs qui crederent, retenta illis qui non crederent: nulla esset Ministrorum ad eam rem necessitas, cum quilibet id sine Ministro, vel ipse legere in scripturis posset, vel ab alijs qui non sunt Ministri discere, vel sibi ipse in mentē reuocare. Et tamen Christus potestatem remittendi peccata non concessit, nisi ministris: dato eis propterea Spiritu Sancto. Non ergo id concessit, quod quilibet etiam non minister facere potest, sed id quod nullus nisi minister, Spiritus sancti accepta potestate, facere potest.

Deinde nemo dixerit eum qui annunciat promissionem Dei de remissione peccatorum, propriè peccata remittere. Potest enim annunciare puer, foemina, infidelis, imò & daemon, vel etiam psitacus, si doceatur: neque tamen quisquam dixerit istos remittere peccata posse, aut ad id potestatem accepisse.

Alia potestas prædicandi alia remittendi peccata.

Accedit, quod alia est potestas prædicandi, alia remittendi peccata: illam dedit Christus ascensus in cœlum: hanc autem statim post resurrectionem. Cum potestatem prædicandi daret, non est usus vlla ceremoniam, neque impertuit Spiritum sanctum, ac cum potestatem remittendi peccata tribueret: adhibuit ceremoniam insufflationis, qua designabat plenitudinem potestatis se communicare Apostolis. Addidit autem, *Accipite Spiritum sanctum*, vt intelligerent Apostoli, remissam esse eiusmodi

modi, quæ sit proprium Spiritus sancti opus, & non nisi Spiritus S. potestate perfici possit. Data quidem est potestas Apostolis, *predicandi Evangelium in remissionem peccatorum*: at non eo sensu, ut prædicatio Evangelij sit remissio peccatorum: sed ut prædicando Evangelium, prædicentur & media à Deo instituta ad consequendam remissionem peccatorum: quæ sunt Sacramenta, Sicut enim Petrus postquam prædicasset Evangelium, & illi qui audierant compuncti essent corde, non sola prædicatione remisit eis peccata: sed iussit eos *penitentiam agere, & baptizari in remissionem peccatorum*. Ananias etiam Paulo post prædicationem, ostendit baptismum ad peccata abluenda: *Exurge, & baptizare, abluere peccata tua*. ita & Ministri Evangelici non debent sola prædicatione remittere peccata: sed prædicando ostendere viam & media à Deo instituta, ad obtinendam remissionem peccatorum. Et sicut ad remittenda peccata ante baptismum commissa, institutum est Sacramentum baptismi ita ad remittenda peccata post baptismum admissa, institutum est Sacramentum absolutionis: potestate Spiritus sancti ad absolvendum concessa.

Quo etiam modo intelligi debet illud Apostoli. *Posuit in nobis Verbum reconciliationis pro Christo ergo legatione fungimur, sanquam Deo exhortante per nos, obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo*. Verbum enim reconciliationis, est annunciatio diuinæ benevolentiae, qua vult nobis reconciliari per media ab ipso instituta: nempe per Baptismum & Pœnitentiam. Et hanc Dei voluntatem Apostoli tanquam diuini legati nobis annuntiârunt, obsecrantes, ut reconciliaremur Deo

C s

per

Luc. 24.

v. 47.

Modus

quo Evā

gelium re-

mittit: pec-

cata.

Act. 2. v.

37. Act. or.

22. v. 19.

Explicat

ur Apo-

stolus 2.

Cor. 5. v.

19.

per media ab ipso constituta. Nusquam verò auditum est, vt Apostoli reconciliarent homines Deo sola prædicatione, relictis Sacramentis & medijs à Deo institutis, Denique Christus ipse mittens Apostolos, primum iussit eos prædicare Euangelium, tum baptizare. Non igitur nuda prædicatione remittit peccata: sed ostendit, vbi sit, & per quæ media quærenda peccatori in remisso.

Matth.
9. 1. mo.

Ex verbis
Christi
probat
potestas
iudicari
a remittendi
peccata.

Matth. 9.

Iam si ipsa Christi verba, quibus hanc potestatem Apostolis tribuit, expendamus: non potest esse vllum dubium, quin veram & iudicariam potestatem peccata remittendi concesserit Apostolis. Ita enim primum ait: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos*, nempe cum qua potestate misit me Pater, cum eadem ego quoque vos mitto. Nonne Pater misit Christum in mundum cum vera & iudicaria potestate peccata remittendi? An Christus non verè remittebat peccata, sed declarabat duntaxat & annunciabat? sanè cum paralytico dixisset *Remittuntur tibi peccata*, cum ea res blasphema audientibus videretur: quasi rem soli Deo propriam, Christus sibi vsurpasset: Christus rem non negavit, sed nouo miraculo confirmavit. *Et inquit, scis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittere peccata, ait paralytico: Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.* Quo miraculo persuasit turbis, vt crederent, & glorificarent Deum, qui dedit potestatem talem hominibus. Cum hac igitur potestate, quam ipse habuit, non annunciatoriam aut prædicatoriam: sed iudicariam & effectiuam remissionis peccatorum, misit Apostolos in mundum. Neque verò dubitari potest illis verbis: *sicut misit me pater*: designari.

signari eandem potestatem, cum id satis explicet mox data Apostolis potestate.

Deinde insufflando, hoc est plenitudinem *Cur ad* potestatis & Spiritus sancti communicando ait: *prædican-*
decipite Spiritum sanctum. cum mitteret ad *dum Spi-*
prædicandum Apostolos, non dabat Spiritum *ritus S.*
sanctum: quod prædicare non esset res eius *non est da-*
modi, quæ facultatem humanam excederet. & *eris spo-*
ab hominibus præstari non posset. Potest enim *stolis, sed*
prædicare quis: non solum sanctus, sed & ma- *ad remis-*
lus & hæreticus, & infidelis, & dæmon. At *reda pec-*
cùm potestatem remittendi peccata tribueret, *cata.*

dedit Spiritum sanctum: quod ea potestas, om-
nem hominum facultatem excederet. neque
sine Spiritus sancti virtute fieri posset: utque in-
telligeretur, homines non sua, sed diuina Spi-
ritus sancti potestate id facturos: neque incre-
dibile id videretur: cum Deo & Spiritui sancto
nihil sit impossibile, Quare iniuriam faciunt Spi-
ritui sancto Evangelici: cum censent homines
virtute Spiritus sancti nõ posse remittere pec-
cata.

Tertio cum ait: *quorum remisseritis pecca-* *Remissio*
ta, remittuntur eis. Voluit dependere remis- *peccatorum*
sionem peccatorum in cælo & apud Deum, a *in cælo*
remissione peccatorum in terra. Sicut & *Unde per-*
Matth. *det.*
18. ait: *Quæcunque solueritis super terram,*
soluta erunt in cælo. Voluit hoc modo loquen-
di indicare remissionem & retentionem pecca-
torum in cælo, sequi retentionem & remissio-
nem factam à Ministris in terra. Atqui annuci-
ationem remissionis peccati, non sequitur re-
missio in cælo, sed præcedit, prius enim est
peccata esse remissa in cælo, quàm annunciari
remissa in terra. Non igitur de annunciatione
remissionis peccatorum Christus egit: aliàs tum
dicere

dicere debuisset, non quorum remiseritis, remissa sunt, sed quorum remissa sunt peccata, remittatis eis. hoc est, annuncietis remissa. Et verò, vel Ministri annunciant peccata remissa, antequam sint remissa: & tunc falso annunciant: vel postquam sunt remissa, & tunc prius peccata remittuntur in coelis, quàm Ministri ea remittant, siue annuncient remissa in terris: neque constare poterit, quod ait Christus, id Deum remissurum esse in coelis, quod illi remittant in terris.

Denique soluere & ligare, remittere & retinere, aperire coelum & claudere, sunt actus potestatis: non verò actus prædicationis. cum igitur potestas tradita Apostolis, his actibus explicetur: certum esse debet, veram potestatem eis traditam: qualis est iudiciaria, ad remittenda peccata. Neque enim claves dantur, ad annunciandum apertam esse domum vel elausam: sed ad re ipsa aperiendam vel claudendam. Neque potestas ligandi aut soluendi datur ad annunciandum aliquem esse solutum vel ligatum: sed ad re ipsa soluendum vel ligandum. Pari igitur ratione potestas ad remittenda & retinenda peccata est data, ad verè & re ipsa peccata condonanda & retinenda.

At inquit: *Nemo potest peccata remittere, nisi solus Deus.* Ita cogitarunt in cordibus suis Pharisei illi, cum Christum remittentem peccata paralytico audirent: & propterea eum blasphemare crederent: quibus Christus miraculo facto respondit, non esse blasphemiam, homines peccata remittere diuina potestate. Quare & turbæ viso miraculo, glorificauerunt Deum, quòd dederit ealem potestatem hominibus. Certè ne hoc incredibile videretur hominibus

Christus

*Peccata
remittere
homines,
Dei virtute
pos-
sunt.*

Christus cum hanc potestatem communicabat Apostolis, prius dixit: *Accipite Spiritum sanctum*: neque enim Spiritui sancto quidquam esse impossibile potest. Nam etiam quævis miracula facere, hominum facultatē excedit: & tamen ea homines Dei virtute facere possunt. Cur igitur & remittere peccata Dei nomine nō possint, tribuente Deo ad id faciendum Spiritum sanctum?

Hæresis e-

Fuit eadem olim hæresis Nouati & Nouatiani ad eundem Nouatorum, qui cum Evangelicis sentiebant: *Sacerdotes non remittere vere peccata, cum id sit solius Dei proprium.* Quam hæresim Cornelius Bænelius in Concilio sexaginta Episcoporum damnavit, vniuersa comprobante Ecclesia. Refellit eam hæresim Ambrosius 1. de Poenit. cap. 2. his

verbis: *Sed aiunt, se Domino deferre reuerentiam, cui soli remittendorum criminum potestatem reseruant. Imò nulli maiorem iniuriam faciunt quam qui eius volunt mandata rescindere, commissum munus refundere. Num cum ipse in Evangelio suo dixerit Dominus Iesus: Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta erunt. quis est qui magis honorat, &rum qui mandatis obedit, an qui resistit? Ecclesia in utroque seruat obedientiam, & peccata & alliget, & relaxet. Hæresis in altero immittit, in altero inobediens: & vult ligare quod non resoluat, non vult solvere quod ligauit.* Idem Ambrosius in Psalmo trigesimo octauo ait: *Dominus quod ante erat iudicij sui dedit Apostolis, peccata remittendi equitatem: ne citò solvenda, diu ligata manerent.* Hac Nonatianus non audiuisset, sed Ecclesia Dei audiuit: non

potero

potestatem & sursum, sed seruumus imperio. Chrylost. 13. de Sacerdotio ait: Non solum nos regenerant Sacerdotes, sed & postea condonandorum nobis peccatorum facultatē obtinent, inque commissum esse, anima lepra non purgata probare & ostendere, sed proprius purgare. Hierony. in cap. 16. Matth. Episcopus vel Presbyter pro officio suo, cum peccatorum & reatus audierit, scit qui ligandus sit, quique solvendus.

Ministri Iam igitur Ministri Euangelici fateantur se non habere potestatem remittendi peccata careant, qua Christus ministros suos insigniuit. Eam illi neque agnoscunt neque quantumuis agnoscerent, habere possunt: cum à legitimis Episcopis non acceperint ordinationē. Quare sicut Catholici plurimum suis sacerdotibus debent, quod inter cætera, ex eorum manibus peccatorum veniam, & Dei gratiam, & æternam vitam accipiant: ita Euangelici nihil planè suis Ministris eò nomine debent, cum & se tam diuina potestate, & alios tam salutari potestatis fructu priuent. Quare si quid auertere fidelem à secta Euangelicorum debet, est id: quod peccatorum remissio, in qua salus animæ consistit, apud illos obtineri nullo modo possit.

Ad Deum Neque enim tueri se possunt, cum a iure, ad Deum recurrentium, ab eoque peccatorum veniam postulandam. Nam Deus ipse suam voluntatem indicauit, ubi nobis peccatorum venia querenda sit: dando hominibus suam potestatem, & obstringendo se nobis diuina sua promissione: quod quæ ministri ab ipso instituti remiserint vel retinuerint in terra, ipse rata esset habiturus in coelo. Quare sicut si quis ante

ante baptismum veniam peccatorum à Deo postulareret, neglecto baptisino ad talem veniam dandam instituto: is proculdubio frustra diuinam misericordiam imploraret, contemptis eius mandatis & constitutionibus: ita qui post baptismum in peccata lapsus, ad Dei misericordiam recurrere vellet, contempta potestate clauium, data sacerdotibus ad remittenda peccata, contempto iudicio sacramentali sacerdotum, contempta confessione: is nunquam misericordiam à Deo consequeretur. Neque verò spes illa in Deo, diuinæ bonitati innixa, dicenda erit: sed præsumptio: cum contra ordinem à Deo institutum, speratur Dei gratia & misericordia.

Q V A R T A D E - M O N S T R A T I O .

Ministri legitimi sunt Sacerdotes offerētes Deo Sacrificiū.

Ministri Euangelici non offerunt Deo Sacrificium Noui Testamenti.

Ergo non sunt ministri legitimi Noui Testamenti.

CAPVT. VIII.

Ministros Euangelicos non esse legitimos ministros, cum non sint Sacerdotes offerentes Deo

Deo sacrificium noui Testamenti.

*Sacrifici-
um est præ-
cipuus Re-
ligionis
actus.*

Religio & sacrificium ita sunt inter se con-
iuncta, vt altero sublato, alterum tolli
neceffe sit. Ita enim Paulus ratiocinatur:
*Translatio sacerdotio, (quod sine sacrificio
consistere nequit) necesse est vt legis transla-
tio fiat.* Et merito sacrificium enim est primus
& præcipuus Religionis actus: quo Deum ita
honoramus, vt eum supremum Dominum &
autorem omnium agnoscamus, in eumque fi-
nem quæ ab ipso accepimus, ad ipsius honorem
conlumimus: vt ea veluti ceremonia, totum ab
ipso accepisse, & totum eidem nos debere pro-
niteamur. Quare non est dubium summum esse
religionis actum sacrificium, & summo honore
Deum priuari necessum erit: si priuetur sacri-
ficio. Quam ob causam nulla gens fuit ita bar-
bara & à ratione aliena, quæ id numen quale-
cunque, quod loco Dei habebat, sacrificio non
coleret. Lex ipsa naturalis scripta in cordibus
nostris exigit, vt Deus summo honore, non in-
terno solum, sed externo etiam colatur. Sum-
mus autem externus honor est, sacrificium:
quo, quæ à Deo accepimus, tota & integra in
Dei honorem impendimus, atque inlumimus.
Quare & in veteri lege vario sacrificiorum ge-
nere Deus coli voluit, quod iste esset summus
honor qui ab hominibus ei præstari posset. Mul-
to magis id necessarium esse in lege noua cen-
setur: in qua excellentior Dei cultus continetur.
Sacrificium quoque longè excellentius esse
debet, nã velimus concedere maiorem Deo
cultum in lege veteri, quam in noua exhibitum
esse: & honorem quem ex sacrificijs legis ve-
teris habebat, in lege noua non habere.

Est igitur legis nouæ sacrificium vnicum qui-
dem

tem illud : sed diuissimum, & omnia sacrificia legis veteris longè superans : nempe sacrificium corporis & sanguinis Domini : quo & Deo summus honor exhibetur, & nobis maxima beneficia impetrantur. Quod etsi semel oblatum est in cruce pro totius mundi salute : diuina tamen sapientia & bonitas inuenit modum, quo semper, religionis causa, in altari offerri posset, & nunquam consumi. Ego, dicebat Dominus Andreas Apostolus, *Omnipotens Deo, unus & verus est, immolo quotidie, non aurorum carnes, nec hircorum sanguinem: sed immaculatum agnum in altari, cuius carnem posteaquam omnis populus credentium manducauerit, agnus qui sacrificatus est, Christus integer perseverat & unus.* Hoc igitur tam diuinum sacrificium perficiendi & offerendi potestatem dedit suis ministris Christus Dominus, ipse existens summus Sacerdos & Pontifex, & oblator huius sacrificij per manus ministrorum qui eius nomine, eius verbis, eius potestate hoc sacrificium in terris administrant.

Quæ cum ita se habeant, facile est decernere, num Euangelici Ministri vel nostri Sacerdotes sint legitimi ministri? Ministros enim suos ornauit ea potestate Deus, ut *ab ortu solis & usque ad occasum, in omni loco sacrificent & offerant nomini eius oblationem mundam.* quemadmodum prædixit Malachias Propheta: illam inquam Melchisedechianam & ynicam oblationem noui Testamenti. Hanc oblationem cum non exhibeant Deo Ministri Euangelici, sed nostri duntaxat Sacerdotes : sequitur non illos sed hos esse legitimos Christi ministros, qui potestatem à Christo sibi datam, & agnoscunt & exequuntur.

Sacrificium nouæ legis & unicum

Christus dedit potestatem ministris suis conferendis sacrificium.

Malach. 1. v. 12. Hanc non habent Euangelici ministri.

riorū pri- Vertunt se hic in omnes partes aduersarij &
ma respō- primum aiunt, Nullum esse in lege noua aliud
sio impu- sacrificium, nisi illud quod in cruce oblatum est.
gnatur. Quasi verò & nos aliud inducamus ab illo di-
 uersum, & non illud potius, ad perpetuā Chri-
 sti memoriam & commemorationem, vti in cœ-
 na præcipit ipse Christus, renouemus & repre-
 sentemus, Melchisedechiano modo & ritu, sub
 panis & vini specie. Duo enim habemus de sa-
 crificio noui Testamenti, & quod vnicum esse
 debeat, & quod offerri nihilominus in omni
 loco, atque adeò in toto mundo debeat. Illud
 primum asseruit Diuus Paulus, qui etiam quo-
 ties de vno sacrificio agit: eruentum intelligit,
 eamque rationem affert, quia *alias oportet*
inquit, Christum frequenter pati, si vnum sa-
 crificium in cruce factum non sufficeret. Hoc
 verò posterius asseruit multò ante Malachias,
 vbi prædicit non in vno, sed in omni loco ab
 ortu vsque ad occasum sacrificatum iri Deo, tot
 sacrificijs, quod locis. Quando verò id futurum
 sit, ostendit manifestè, cum subiungit *quia ma-*
gnum est nomen meum in gentibus. Et: *non*
est mea voluntas in vobis, dicit Dominus ex-
ercituum. & *non suscipiam munus de manu*
vestra. Nempe quando cessatura erant sacrifi-
 cia Iudæorum, & gentes erant conuertendæ ad
 Deum, (quod futurum eræt in lege noua.) Túc
 in locum sacrificiorum Iudaicorum, successura
 erat oblatio munda in toto mundo Deo offe-
 renda.

Nota duo
 de sacri-
 ficio noui
 Testamē-
 ti.

Hebr. 9.
 c. 29.

Malach. 1.
 c. 11.

Hæc porrò oblatio munda non est alia, quàm
 oblatio corporis & sanguinis Domini: tum quia
 nulla alia est oblatio noui Testamenti, nisi ob-
 latio corporis & sanguinis Domini: tum quia
 nulla alia oblatio est munda. Nam si de spiritu-
 ali ob-

& oblatione cordis nostri explicare voluerint:
 primum non aduertunt Prophetam non agere
 de sacrificio interno & spiritali, cum spirituale
 sacrificium æquè Iudei tum offerrent Deo, sicut *Explicat-*
 & gentes erant oblaturæ. Tale autem sacrifici- *tur Ma-*
 um præducit futurum in omni loco, quale tunc *sachias.*
 non erat apud Iudæos. Expressè etiã loqui-
 tur de sacrificijs externis, quæ tunc Iudæi offe-
 rebant, in eorumque locum ait substitutum iri
 sacrificium gentium. Quod Paulus explicans,
 inducit Christum loquentem: *Sacrificium &*
oblationem noluit, corpus autem aptavit mi-
hi: indicans in locum veterum sacrificiorum,
 successisse sacrificium corporis Domini. Dein-
 de sacrificium cordis nostri non est oblatio om-
 ni quaque munda *Quis enim diuere potest, mi-* *Prout. 10.*
lum est cor meum. Et: *Si dixerimus quia pec-* *v. 9.*
carum non habemus, ipsi nos seducimus, & *1. Ioan. 11.*
veritas in nobis non est. Sola igitur oblatio *v. 8.*
 corporis Domini est ita munda, vt & nos c- *Heb. 9.*
 mundare possit ab omni iniquitate. *Si enim sa-* *v. 13.*
guis hircorum & taurorum, & cinis vitula-
æ spersus, inquinatos sanctificat ad emunda- *Sacrificia*
tionem carnis, quanto magis sanguis Christi, legis quo-
que per spiritum sanctum semetipsum obtulit modo e-
maculatum Deo, emundabit conscientias cant. munda.
 nostras ab operibus mortuis ad seruendum Deo
 viuenti. Erant quidem & sacrificia legis suo
 modo munda: sed ad sanctificationem carnis,
 non spiritus: hoc est, mundiciem tantum car-
 nale & legalem, & quasi Politicam induce-
 bant, vt quis nõ reputaretur pollutus secundum
 legem. At sacrificium Christi est mundum, ad
 sanctificationem Spiritus, & conscientie emun-
 dationem ab omni iniquitate.

Cum, igitur duo habeamus in scripturis, sa-

Unum est sacrificium nouæ legis esse & unum, & offerendum in omni loco: coniungenda sunt hæc duo ad hunc modum, vt vnũ sit sacrificium, quia vnus & idem Christus est qui sacrificatur, qui semel quidem sacrificatus est cruentè, incruentè autem semper & in omni loco. Neque propterea erunt duo distincta sacrificia nam in hoc incruento illud idem quod fuit in cruce peractum, exhibetur & representatur, eiusque tota vis & fructus nobis applicatur. Huius rei exemplum esse posset huiusmodi. Si esset testamentum à testatore constitutum, manu & sigillo ipsius firmatum, sint alia deinde testamenta ex hoc primo & originali extracta: Nunquid hic essent plura testamenta, minime: Nam hæc dicuntur testamēta, quatenus illud vnũ & primum testamentum exhibent ac repræsentant, eiusque virtute operantur. Pari ergo ratione incruentum hoc Sacrificium exhibet, & repræsentat nobis illud principale Sacrificium in cruce peractum, eiusque virtutem in nos diffundit, ideo non nouum & diuersum ab illo sacrificium: cum & substantia, & virtute sit illud ipsum, ratione tantum & modo offerendi diuersum.

Verum non Malachias modo, sed & Paulus in dicta Epistola ad Hebr. in qua ostendit Christum semel se obtulisse, ostendit etiam semper habere quod offerat in cœlis, existens tanquã Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Ita docet enim expressè in cap. 8. Postquam enim dixisset v. 1. ratem nos habere Pontificem, qui consedit in dextera sedis magnitudinis in cœlis: & non quasi defunctus officio Sacerdoti, sed tanquã Sanctorum minister, ἱεὺς ἁγίων λειτουργός. id est sanctuarij illius cœlestis minister, officium suum sacerdotali

cerdotale publicè gerens. Subiungit deinde
 Verl. 3. *Omnis en. Pontifex ad offerendū mune-
 ra & hostias constituitur, tum concludit, Unde
 de necesse est & hunc habere quod offerat: ita
 ut hoc argumento videatur Apostolus eam to-
 tam ratiocinationem complexus. Omnis Pon-
 tifex ad offerendum munera & hostias consti-
 tuitur, at noster Christus est Pontifex in cœlis
 residens, sanctuarij cœlestis Minister & Sacer-
 dos factus, ergo in cœlis existens habere de-
 bet quod offerat & sacrificet Deo. In qua tota
 argumentatione Paulus de proprio & externo
 sacrificio agit, & probat Christum non solum
 sacrificasse in terris: sed etiam in cœlis modò
 sacrificare. In terris quidem sacrificavit cruen-
 tē semel, in cœlis autem sacrificium perpetuò
 offert tanquam Pontifex secundum ordinem
 Melchisedech. Ipse enim tanquam summus
 Pontifex residens in cœlis, per manus suorum
 ministrorum in terris, Deo Patri suum sacrifici-
 ū sub specie panis & vini perpetuò repræsētat.*

Nam quod aiunt offerre preces pro nobis,
 & interpellare pro nobis: id minimè satis est:
 quia Sacerdos non instituitur propter preces,
 sed propter vera sacrificia offerenda. Nam pre-
 ces etiam non Sacerdotes offerre possunt & de-
 bent. Sacrificia autē non nisi Sacerdotes. Chri-
 stum verò in cœlo existentem, eo, quòd sit Sa-
 cerdos, vult Apostolus debere habere quod
 offerat. Interpellare est quidem munus Sa-
 cerdotis: sed non nisi in sacrificio. Offerendo
 enim sacrificium dicitur interpellare ad modum
 Sacerdotis: extra sacrificium verò, secundum
 modum duntaxat communem interpellat.

Denique Christus cū sit Sacerdos secun-
 dum ordinem Melchisedech: sacrificare debuit

*Occurri-
 tur obie-
 ctionis.*

secundum ordinem & ritum Melchisedechianum : & cum sit Sacerdos in æternum : nuquam debuit defungi officio sacerdotis Melchisedechiani : ad hoc enim est Sacerdos vt offerat, testatur Apostolo. Atqui in cruce sanctificauit quidem Christus seipsum, non tamen ritu & forma Melchisedechiana. Nunquam enim cruentè sacrificauit Melchisedech, sed tantum panem & vinum obtulit, cum esset Sacerdos Dei altissimi. Necessè igitur est, vt concedatur sacrificium Melchisedechianum, quod sit proprium legis nouæ sacrificium. Aliàs duo absurda consequentur : Alterum, quòd Christus Sacerdos secundum ordinem Melchisedechi, nuquam sacrificauerit ritu & ordine Melchisedechiano. Alterum, quòd lex noua est sine sacrificio : nam non satis est, quòd Christus sacrificauit : sed etiam necessè est, vt homines sacrificent : ne Deus perpetuo honore, qui illi per sacrificium exhibetur, & homines perpetua religione, quæ in sacrificio (quod est præcipuus religionis actus) continetur, priuentur. Deinde sacrificium in cruce peractum, non est nouæ legis proprium, sed commune omnium temporum, sæculorum omnium & omnium hominum : cum Christus pro omnibus hominibus, omnium temporum seipsum sacrificauerit in cruce, quare si non sit aliud sacrificium Melchisedech, lex noua erit sine sacrificio. Quomodo ergo verum erit, quod Paulus de lege veteri & noua loquens, ait: *Translatum sacerdotio, necessè est vt legis translatio fiat.* non enim translatum, sed penitus abolitum esset sacrificium in legis translatione.

Adiunt præterea, nusquam legi in scripturis Christum aut Apostolos tale sacrificium obtulisse. At si diligentius inspicere velint, legere pote-

*Sinon de
sur sacri
ficiu no-
ua legis
sequitur
duo ab-
surda.
Genes. 14
c. 18,*

*Sacrificiū
in cruce
non est
propriū
legis nouæ*

*Heb. 7.
c. 11,*

poterunt sicut, Ecclesia Catholica hætenus legit. Dico igitur Christum Dominum primum huius sacrificij autorem & institutorem fuisse, ipsumque primum in vltima coena obtulisse, tunc nimirum cum desertis verbis asseueravit, se corpus & sanguinem suum dare, non solum nobis ad manducandum & bibendum: sed etiam pro nobis Deo in remissionem peccatorum. Dedit enim nobis corpus & sanguinem, vt sacramentum: dedit pro nobis vt sacrificium. Verba Christi expressa sunt apud Lucam 22. *Hoc est corpus meum quod pro vobis datur.* Expressiora apud Paulum: *quod pro vobis frangitur.* ita enim Græcus textus habet: τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλάμενον. Licet enim idem sit, corpus Christi pro nobis frangi quod dari: tamen is modus loquendi indicat, corpus Christi sub specie panis pro nobis dari, siquidem à pane desumptus est. Panem enim frangere, vsitato in scriptura more loquendi est dare. Hinc illud: *Frange esurienti panem tuum,* hoc est, da. Ex eo porro consequitur, Christum pro nobis dedisse corpus suum in coena sub specie panis, ac Proinde obtulisse Deo & sacrificasse.

Idem de sanguine pronunciauit Christus Matth: 26. *Hic est sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum.* Marci. 14. *Qui pro multis effunditur.* Lucæ. 22. *Hic calix nouum Testamentum in sanguine meo, qui (calix) pro vobis effunditur.* Quæ verba non solum significant in præsentem, effundi sanguinem, sed & sub specie vini effundi. Clarè enim apud Lucam habetur: *Calicem sanguinis effundi.* In Græco enim illud relatiuum *Qui*, nõ ad sanguinem, sed ad calicem refertur. τὸ τοῦ ποτήριον τοῦ πνεύματος

hoc

*Christum
obtulisse
sacrificiū
in cruen-
tum pro-
batur. 1.
Cor. 11. 6.*

οὐ μὴν ἐν χυρὸ μδνον. hoc est, Hic calix, qui pro vo-
 luntate est. Sic igitur Christus Dominus sub
 specie vini effundebat sanguinem pro nobis in
 vltima coena. Et sane notandū est in Græco tex-
 tu non legi vsquam in futuro, dabitur, tradetur,
 effundetur sed semper in præsentī, sicut & in
 plerisque Latinis exemplaribus: vt intelligamus
 tunc fuisse sacrificium peractum antequam illud
 in cruce inchoaretur.

Quod ad Apostolos attinet: ij mandatum ab
 Apostolos ipso Christo acceperunt hoc sacrificium offe-
 obtulisse rendi. Dicente enim Christo: *Hoc facite in
 sacrifici- meam commemorationem.* intellexerunt se di-
 um in cru- uino præcepto obstrictos ad faciendam quod
 entū pro- viderant Christum fecisse. Quemadmodum i-
 batur. gitur Christus dabat corpus suum & sanguinem,
 & ipsis & pro ipsis: ita & Apostoli idem facere
 tenebantur: & proculdubio fecerunt, quoties
 coenam Domini celebrarunt. Quare & D. Pau-
 I. Cor. 10. lus disertè meminit, *mensa Domini, & mense*
 V. 11. *Dæmoniorum*, nomine mensæ intelligens alta-
 re in quo immolabatur, hic Dæmoni, illic Deo:
 Hebr. 13 est enim altare mensa sacrificij. Et: *Habemus,*
 V. 02. *inquit, altare, de quo edere non habent pote-*
statem qui tabernaculo deseruiunt. Quia e-
 nim dixerat, *melius esse cor stabilis gratia*
quàm escis mox subiunxit *qualem escam in alti-*
ari habeamus, quam edere non habent pote-
statem, qui tabernaculo deseruiunt. Hæc escam
 non est Christus in altari crucis oblatas, hanc
 enim escam habent potestaté edere per fidem
 omnes homines tam fideles quàm infideles: sed
 est Christus in Sacramento: qui quidem est esca
 de altari: quia prius sacrificatur Deo, tum à fi-
 delibus editur. Diuus Andreas Apostolus, cum
 idolis sacrificare nollet, ait se quotidie Deo im-
 molare

molare agnum immaculatum in altari : quod Presbyteri Achaia testes oculati eius Martyrij de ipso scriptum reliquerunt. Extat D. Iacobi Apostoli Liturgia, qua etiam huc vsque Græca Ecclesia suo tempore vtitur. Extat & in actis D. Lucae testimonium, cap. 13. v. 2. *Ministrantibus autem illis Domino, & ieiunantibus, dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Paulum & Barnabam.* Quomodo enim ministrabant Domino, nisi sacrificando? Nam ministerium verbi & Sacramentorum exhibetur hominibus, non Deo. ministerium autem Deo exhibitum est sacrificium, maximè cum vox Græca *λατρυγία* non quodlibet ministerium, sed publicum duntaxat, seu publici officij ministerium significet. Quod verò aliud ministerium ex officio quasi publico, Deo exhiberi poterat, nisi sacrificium: Quare & Erasmus, rigidus ille Catholicorum censor, vertit pro ministrantibus, sacrificantibus, & Græcis Missæ sacrificium dicitur Liturgia, seu ministerium publicum. Quod si quis dicat ministrando hominibus Sacramenta, ministrare se Deo, quia ad honorem Dei hominibus ministratur, ad eum modum quo Paulus ait: *Qui manducat, Domino manducat.* Respondeo id satis non esse, nam pari ratione dixisset *ieiunantibus Domino*, cum etiam ieiunium ad honorem Dei & propter Deum fieret. non igitur de ministerio, quod exhibetur hominibus propter Deum, sed de ministerio sacrificij, quod exhibetur hominibus propter Deum, sed de ministerio sacrificij, quod exhibetur soli Deo, loquitur hoc loco D. Lucas.

*Obiectio
soluitur.*

Auersa.

Aiunt tertio, irrogari maximam injuriam sacrificio in cruce peracto. Respondemus, per

crificium incruentum, non solum nulla infertur iniuria sacrificio cruento, sed etiam hoc maxime per illud illustratur. Primum, quia hoc sacrificio exhibetur representatio sacrificij cruenti, & quasi ob oculos ponitur idem ipse Christus in cruce confixus: hinc corpus, hinc sanguis cum annunciatione mortis Domini, quam commemorationem Christus in vltima coena præcepit. Quare tollere hoc sacrificium quid aliud est, quam viuam memoriam passionis & mortis Domini tollere? Deinde quia hoc sacrificium totam suam substantiam & virtutem accipit ob illo sacrificio. nam & idem Christus in hoc & illo sacrificio offertur: & virtute illius sacrificij hoc sacrificium operatur, cum ad illius fructum hominibus applicandum sit institutum. Neque enim satis est Christum in cruce nobis plurima meruisse: nisi medijs à Deo institutis hunc fructum percipiamus. Quare sicut Sacramenta diuersis modis applicant hominibus fructum passionis & mortis Domini: ita & hoc sacrificium incruentum, per modum oblationis factæ Deo, eundem fructum applicat ijs pro quibus offertur. Non igitur impedit, sed potius amplificat & illustrat hoc sacrificium, fructum sacrificij cruenti. Aliàs simili ratione dicendum esset, Baptismum inferre iniuriam passioni Christi, quia præter passionem Domini, requiritur ad salutem. Cum tamen res aliter habeat: quamuis enim Baptismum requiramus ad salutem: non requirimus tamen ad euacuandum fructum passionis Christi, sed potius ad applicandum nobis. Inter cæteros enim modos à Deo institutos ad applicandum fructum passionis Domini, est Baptismus. Pari igitur ratione sacrificium incruentum non destruit

fruit, sed applicat fructum sacrificij cruenti.

Ex his itaque patet manifestè, nullo modo Evangelicos Ministros esse legitimos ministros, cum potestate offerendi Deo sacrificium noui Testamenti proprium, careant. Quæ potestas proculdubio ad ministros Christi pertinet, quos Christus constituit dispensatores mysteriorum suorum.

Q V I N T A D E - M O N S T R A T I O .

Christus suis ministris dedit potestatem conficiendi Sacramentum corporis & sanguinis sui.

Hanc potestatem nec habent, nec agnoscunt Ministri Evangelici.

Non sunt igitur veri Christi ministri.

C A P V T IX.

Ministri Evangelici nullam habent potestatem conficiendi Sacramentum corporis & sanguinis Domini, ideoque non sunt legitimi ministri.

Mini-

potestas
ministro-
rum &c
orum.

Minimè dubitari potest præcipuam potestatem, qua ministros suos ornauit Christus, esse potestatem illam admirabilem conficiendi corporis & sanguinis Domini in Sacramento. Nam si Paulus Ministros afferit constitutos dispensatores mysteriorum Dei, certè id de mysterio maximo atque diuinissimo, quale hoc est, intelligi debet. Neque vnquam auditum est in Ecclesia, vt quispiam facultatem hoc ministerium conficiendi haberet, qui non esse vocatus sicut Aaron, & ad id officij tollenni ritum inauguratus. Quare si vel puer, vel mulier aut quis de plebe hoc mysterium conficere attentaret: irritum planè, totum quod faceret ac inane existimari ab omnibus deberet. Disertis siquidem verbis Christus Dominus in vltima coena huius mysterij conficiendi potestatem solis Apostolis commisit. *Hoc inquit, facite in meam commemorationem.* Noluit Christus omnes fideles esse ministros: multò minus voluit esse tanti Sacramenti ministros. *Nunquid enim omnes Apostoli: nunquid omnes prophetae? nunquid omnes doctores?* Sic igitur non est cuiusuis hoc Sacramentum conficere: neque ratum haberi debet, si ab alio quàm à legitimo ministro conficiatur: necesse est diuinam quandam potestatem in ministris inesse ad tantum conficiendum Sacramentum, eamque illis in ordinatione & consecratione communicari. Diuinam inquam, non enim potestas Sacramenti conficiendi est humana: sed prorsus diuina præcipuè in hoc diuinissimo Sacramento. Nam si omnem facultatem humanam excedebat, vt ad vnus hominis vocem sol consisteret, & Luna non moueretur, *obediens Deo* (vt ait scriptura) *voci hominis*: quanto magis superat hominis

Iosue 10.

v. 13.

minis

minis potestatem, Christum in cœlis ad Patris dexteram residentem, constitui in altari sub modico panis & vini specie. Quare merito D. Chrysofomus 3. de Sacerdotio lib. tanquam miraculum suspicit eam Dei benignitatē, quod qui cum Patre sursum sedet, in illo ipso temporis articulo, omnium manibus pertractatur. Et Homil: 60. ad populum Antiochenum, idem mysterium admirans. Quo inquit, non oportet esse puriorem, & ali fruentem sacrificio? Quo solari radio non splendidiorum manum carnem hanc diuisentem? Os quod igni spirituali repletur, linguam qua tremendo nimis sanguine rubescit? Cogita qual. sis insignis honore, quali mensa fruaris. Quod Angeli videntes horrescunt, neque libere audent intreri, propter emicantem inde splendorem, hoc nos pascimur.

Iam igitur prodeant Euangelici, & ostendant tam diuinam in suis ministris potestatem. licet hanc ostendent sanè nunquam, cum eam neque ab ipso Deo neque ab ordinarijs Ecclesiæ pastoribus, per legitimam ordinationem & consecrationem accipiant. Et quod maius est, nihil plane magnum & admirabile, quodque diuinam potestatem requirat, in hoc Sacramento agnoscunt. Nam aut negant Christi corpus re ipsa in Sacramento esse, vt Calvinistæ: aut asserunt quidem re ipsa existere, vt Lutherani: sed neque eo modo quo Christus existere voluit, neque ea potestate, quam ipse communicauit. Nam quod ad modum attinet, Christus ita voluit existere corpus suum in Sacramento, vt esset cum pane mixtum, sed vt esset tota substantia Sacramenti: nihilque aliud esset in Sacramento præter corpus suum. Non enim dixit, am corpus. Hic est Christus.

DE VOCATIONE.

Hic est corpus meum, sed Hoc est corpus meum: scilicet, id quod manibus teneo, quod vobis tra- do, nihil aliud est quàm corpus meum. Neque verificari verba Christi possunt, nisi de tota sub- stantia ibi existente intelligantur. Falsum enim esset, *Hoc est corpus Christi*, si aliud quoque esset, quod non esset corpus Christi.

Non fide sed re existit corpus Christi in Sacramē- to. Quod verò ad potestatem spectat: eam Lu- therani nullam esse volunt. totum enim fidei tribuunt, non potestati. Fidē enim verbis Chri- sti dum adhibent: fide tum illi^o existere dicunt corpus Christi toto manducationis tempore. Quod est apertè Christi verbis repugnare, qui in vltima coena eam potestatem non fidei, sed Apostolis tradidit. *Hoc facite in meam com- memoratorem.* Illud nimirum faciendum A- postolis præcepit, quod ipse tum faciebat. In- ter cætera autem quæ tum faciebat, erat illa pa- nis benedictio & calicis, qua effecit, vt panis esset corpus ipsius & vinum sanguis. De qua

1. Cor. 10.
v. 16.

Paulus disertis verbis ait: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio san- guinis Christi est?* Quibus verbis benedictio- nem non solum refert ad Deum, sed ad ipsum calicem, qui benedicitur, & per benedictionem ita transmutatur, vt fiat communicatio sangui- nis Domini. Si igitur iussit Christus Apostolos facere quod ipse tum fecit: iussit præculdubio, vt bene dicerent panem & vinum, ipsaque be- nedictione transmutarent, vt essent corpus & sanguis Domini: ad eum modum quo in Cana Galileæ simili benedictione & potestate, aqua vinum est facta. Non ergo satis est credere esse corpus Christi: sed opus est benedictione & potestate, vt panis fiat corpus Christi vti sem- per tenuit Ecclesia Catholica. Et nisi hoc ad- mittatur:

mittatur: fiet, vt quilibet fidelium possit hoc Sacramentum conficere. Si enim fide constituitur corpus Christi in Sacramento: sicut quilibet fidelium potest credere: ita poterit efficere, vt corpus Christi in Sacramento existat, idque non solum in sacra mensa, sed & in profana harena, quoties panem suum Euangelici manducant, & bibunt vinum in suis conuiujs, prandijs & coenis: & sic omnes panes implebuntur Christi corpore, omnia dolia Christi sanguine, solum si quis fide cogitet ibi esse Christi corpus & sanguinem. Quo nihil absurdius, nihil contra tam diuini Sacramenti dignitatem indecentius dici aut excogitari potest.

Hinc verò manifestum est, quantam iniuriam Euangelici inferant omnibus fidelibus, cum Christum ex sacramento tollunt, & potestatem, qua in Sacramento præsens exhiberi debet, nullam admittunt. Sublato enim Christo ex Sacramento, Perit vita æterna. Ea siquidem non à Pane & vino, sed ab ipso Christo communicatur, dicente Christo: *Qui manducare me, & ipse viuere propter me.* Perit & omnis gratiæ diuinæ fructus, qui ex Christi præsentia vberimè effluit in animas nostras. Nam si cum tangeretur à turba Christus, sentiebat ex se virtutem exire, & omnis qui illum tangebatur, sanabatur: quomodo magis necesse est id accidere in Sacramento, quod ad eum finem institutum est, vt quidquid ad vitam spiritualem necessum est, nobis à Christo concedatur, cum sit verus cibus animarum nostrarum. Hic igitur est fructus noui istius & quinti Euangelij, vt nobis Christum auferat, & cum Christo omnia bona, quæ non nisi in Christo nobis donata sunt. Ministris verò Christi ita sunt iniurij, vt eos omni

*Absurdū
ex doctrina
hæreticorum.*

*Iniuria
grauis efficiunt hæretici omnes fideles cum Christum ex Sacramento tollunt.*
Ioan. 6.

Afficiunt eadē iniuria et ministros Christi.

pro-

prorsus potestate priuent, vt nihil sit quod Ministri faciant, quod & quis non minister, eadem ratione præstare non possit.

Obiectio. Aiunt illi Sacramenta esse signa: fateor. At *vs satisfic.* signa non vacua, neque inania: sed plena rerum & foecunda, & id quod significant exhibentia. Baptismus, verbi gratia, ablutione externa significat ablutionem internam in anima per effusum gratiæ Spiritus sancti: eamque non solum significat, sed & exhibet, neque enim significat futuram sed præsentem. Pari ratione, panis & vinum in Sacramento, sunt signa corporis & sanguinis Christi, non tam absentis, & à Sacramento remoti: sed tanquam præsentis, & in Sacramento existentis. Hoc enim, non aliquid extra hoc, Christus asseruit corpus suum. Sunt etiam signa gratiæ diuinæ, quæ etiam ipsa actu exhibetur ijs, qui ea fuerint digni.

Prima instantia soluitur. Quorsum (inquiunt) signat si res ipsa præsens adest? Nimirum, quia res quæ adest, inuisibilis est, & sub aspectum nõ cadens: necesse fuit eam signo visibili & aspectabili denotari. Solum enim tunc signa superflua sunt, cum res ipsa per se ipsam videtur, & incurrit in sensum. ad ea enim quæ non videmus, non ad ea quæ videmus signis vtimur. Atqui in scriptura inquiunt, dicitur hoc Sacramentum panis & vinum. Nimirum eo modo quo aqua dicitur vinum facta in Cana Galileæ. Panis est, sed q factus est corpus Christi, & benedictione mutatus. Panis est, sed externa solum specie, non interna substantia. quomodo & columba, in cuius specie Spiritus sanctus apparuit & linguæ igneæ propter externam speciem sunt eo nomine appellatæ. Panis est, sed spiritualis, non materialis. *Panis* inquit,

inquit. quem ego dabo, caro mea est, pro mundi. & ita: quibus verbis panis huius essentiam explicavit. Sicut & illis: *Hoc est corpus meum*. Rectè igitur Cyrillus Hierosolymitanus in sua Catecheti. 4. Pro certissimo habeas, panem hunc qui videtur à nobis non esse panem, etiamsi gustus, panem esse sentiat, sed esse corpus Christi. Et August. 3. de Trin. cap. 10. ait: in illa specie (nempe panis) omnino Dominum oculis mortalium apparere.

Aut scripturam ostendere Christum in *Secunda* Coelo ad Dei dexteram: idque usque ad tem-*instantia* pus restitutionis omnium. Rectè sanè, id enim *solu. xxi.* nos quoque credimus, Christum secundum formam visibilem, & mundum reliquisse, & sedere ad dextram Dei, & non venturum in terras, nisi ad iudicium extremum. At eadem scriptura docet Christum forma invisibili esse in Sacramento, idque usque ad finem seculorum, quam diu Sacramentorum usus perdurabit. Semper enim vera erunt Christi Domini verba: *Hoc est corpus meum*. vera, inquam, & sua efficacia efficiant quod significant.

Ex his manifestum est quàm infirma sunt aduersariorum præsidia, quibus sicut tueri se non possunt, ita conuinci possunt, quòd cum potestate conficiendi corporis & sanguinis Domini, in Sacramento careant, non sint legitimi ministri. Ministros enim potestas facit.

SEXTADEMONSTRATIO.

Legitimi ministri sunt dispensatores

tores Sacramentorum.

Ministri Euangelici non sunt dispensatores sed dissipatores Sacramentorum:

Non sunt igitur legitimi.

CAPVT X

Ministri Euangelici non sunt legitimi Sacramentorum ministri.

Ministros suos fecit Christus dispensatores mysteriorum suorum. Dispensatores inquam, non dissipatores. Dispensator omnia quæ à Domino tradita sunt, conseruat, nihil diminuit, nihil perdit. Dissipator his contraria facit omnia. Facile igitur apparebit, qui sint dispensatores, & dissipatores Sacramentorum. Et quidem Catholici Sacerdotes omnia septem Sacramenta, quemadmodum per mille sexcentos annos Ecclesia & Christianus orbis habuit, integra habent, conseruant, administrant: virtutem, quam illis concessit sua institutione Christus Dominus, ad communicandam diuinam gratiam, integrè & absque diminutione agnoscunt: modum denique administrandi hætenus vsurpatum in Ecclesia retinent & conseruant, in eoque vnicè glorientur, quod nihil nouum, insolens in Sacramentis inuehant, quod non semper Ecclesia Catholica obserauerit.

1. Cor. 4. v. 1. Catholicis sacerdotibus sunt veri dispensatores Sacramentorum.

Euangelici ministri sunt dissipationes.

Euangelici verò primum in substantiam Sacramentorum inuolarunt, & ex receptissimo Sacramentorum numero quinque substulerunt, duobus

duobus vix pepercerunt, Baptismo & Eucharistia, quanquam & Eucharistia vulnus gravissimum inflexerunt, sublato ex Eucharistia vero Christi corpore. Quid enim est Eucharistia, Christi corpore destituta? Calvinistae quidem penitus Christum à sacramento ablegarunt in coelum, ad quem etiam in coelum vique fide volitant. Lutherani vero corpus Christi cum pane miscuerunt, in pane, cum pane, sub pane illud constituentibus, idque solum manducationis tempore. Nam citra manducationem nihil nisi panem simplicem confitentur. Iam si quaeras qualem virtutem Sacramentis concedant ad sanctificandas animas nostras: dicent nullam habere virtutem, sed esse signa duntaxat excitantia fidem ad divinas promissiones credendas, nihilque ab his signis in animas nostras proficisci præter nudam significationem. Hanc doctrinam esse Evangelicorum & libri eorum testantur & Cathedrae, neque ullus disitebitur nisi qui Evangelicos vix de nomine norit. Sed si ita est, nonne manifestum est Evangelicos Ministros esse dissipatores, non dispensatores mysteriorum Dei?

At inquirunt. Apostolum & antiquam Ecclesiam, septem Sacramenta non agnovisse. Quomodo igitur in scriptura omnia commemorantur? De Baptismo & Eucharistia fatentur ipsi. Confirmationis in actibus persæpe fit mentio, cum per impositionem manuum dabatur fidelibus baptizatis Spiritus sanctus. Sacramentum poenitentiae ex potestate à Christo data ad remittenda & retinenda peccata clarè colligitur. Extremæ unctionis meminit Iacobus Apostolus, in sua canonica Epistola. Ordinem Calvinus ipse veritate adactus in numero Sacramento-

*Obiectio-
ni respon-
detur &
proban-
tur esse
septem
Sacra-
menta.*

Eph. 5.
v. 3. 2.

rum reponit, cum & ritum externum. (videlicet impositionem manuum) & promissionem gratiæ habeat. Matrimonium Paulus ipse magnum Sacramentum appellat, cui ad dignè representandam Christi cum Ecclesia coniunctionem, gratia Deo attributa est. Quæ omnia diligenter sunt profecutus Cardinalis Bellarminus in suis de Sacramentis disputationibus, cui hæcenus omnes Euangelici respondere non potuerunt.

Antiquitatis testem, omni exceptione maiorem August. adfero, qui omnia septem sacramenta enumerat, non ex suo solius, sed Ecclesiæ Catholice sensu & consensu. De Sacramento Confirmationis, lib. 2. con. Epist. Petiliat. i. cap. 104. sic habet: *Sacramentum inquit, Chriftianis, in genere & sibi. l. un. signaculorum est Sacramentum, sicut Bapt. s. m.* De Sacramento ordinis, de Baptismo contra Donatistas, cap. 1. *Utrumque inquit Sacramentum, & quidem consecratione utrumque homini datur, illud cum baptizatur, istud cum ordinatur.* De Matrimonij Sacramento, lib. de bono coniug. cap. 29. ubi illud in ratione Sacramenti conferre ordinationi, quam prius cum Baptismo contulerat: *Bonum inquit nuptiarum, in sanctitate Sacramenti, est quod manet in conjugatis, licet proles non sequatur sicut Sacramentum Ordinationis manet in ordinatis, licet plebem non congregent.* De Sacramento Poenitentiae, lib. de adulterino coniugio, cap. 26 & 28. *Eadem inquit, est causa Baptismi & reconciliationis, sine quibus sancti homines credunt se non debere exire e corpore.* De Sacramento extremae unctionis 2. de Visit. infir. cap. 9. citat autoritatem Diui Iacobi

cobi in sua Epistola. Si dicant Evangelici Augustinum nomē Sacramenti latè accipere, conuinci primum possunt ex eo, quòd eo sensu vocat alia Sacramenta, quò Baptismum, cum quo alia connumerat, vt ex testimonijs allatis patet. Deinde aduersarij septem Sacramenta, neque strictè, neque latè accepto Sacramenti vocabulo, admittunt: ideoque Augustini autoritate, quicquid dicant premuntur. Tanto verò pluris esse debet Augustini testimonium; quòd eius testimonium. Ille enim non suæ, sed Ecclesiæ Catholicæ Sacramenta enumerat, illius inquam Ecclesiæ, quæ (vt ipse ait) *ab ipso Christo inchoata, & per Apostolos prouecta certa successuum serie, & que ad hæc tempora toto terrarum orbe dilatata est.* Semper igitur, Augustino teste, fuerunt in Ecclesia septem Sacramenta, siquidem Ecclesia illa quæ Augustini tempore septem sacramenta agnoscebat, fuit à Christo inchoata, per Apostolos prouecta, & certa successione toto terrarum orbe dilatata. Iam de virtute Sacramentorum quid dicā? quam Evangelici ita extenuant, vt nihil Sacramentis præter significationem relinquunt, contra expressa in diuinis literis testimonia. Dicit, scriptura S. nos ex aqua & Spiritu S. renasci & regenerari. Baptismum esse lauacrum regenerationis, quòd non est solùm significare regenerationem nostram spiritualem, sed eam operari. De Eucharistia dicit Christus: *quis manducat hunc panem, & viuet in æternum.* eo scilicet modo, quo à pane oritur vita corporalis, à pane quoque Eucharistico vita spiritualis oritur: non significatiuè duntaxat, sed effectiuè. Potestas ad remittenda peccata data Apostolis in Sacramento Pœnitentiæ, non significat solùm.

*Lib. 28.
contra
Faustum.
Cap. 2.*

*Virtus Sa-
cramentorum con-
tra Hæreticos asse-
ritur.*

sed & efficit peccatorum remissionem. Gratia quæ datur per impositionem manuum in sacra Ordinatione & Confirmatione, non tantum significatur, sed etiam verè confertur. Rectè igitur. August. traçt. 80. in Ioan. Unde tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat: Neque mirum videri debet res sensibiles virtutem habere qua agant in animam. Siquidem eam non ex se, verum ex diuina dispositione sortiuntur. Potest enim Deus quomodo vult & per quacunque instrumenta, sua mirabilia operari.

*Sacra-
menta E-
uangelicorū quæ
ignobi-
lia.*

Iam verò Euangelicorum Sacramenta quanti facienda erunt, quis non videat: quandoquidem nihil nobis conferunt, præter significationem. sic enim perit omnis eorum dignitas, cum à Sacramentis antiquæ legis in hoc differant, quæ præter significationem nihil habebant virtutis. Quædam verò in veteri lege etiam superabant Euangelicorum Sacramenta. Vt manna, panis Angelorum manibus factus, Agnus paschalis, & alia sacrificia, que in se nobiliora sunt, quàm frustrum panis Caluiniani, aut aqua simplex, si hæc non habeant aliam virtutem præstantiorem. Perit & necessitas Sacramentorum. nam ad significandum duntaxat non est opus omnino Sacramentis, cum tot alijs medijs significari gratia Dei promissa, & in mentem reuocari possit. Sola diuina scriptura lecta aut prædicata sufficit ad excitandam memoriam diuinarum promissionum. Neque propter hoc quod sine Sacramentis haberi perfectè potest, alligasset nos Christus ad Sacramenta. Nullo modo igitur constabit Sacramentorum necessitas, nisi præter significationem, virtutem etiam illis diuinam in esse credamus.

Obiectio.

Aiunt Euangelici, Sacerdotes quoque Catholicos

tholicos Sacramentorum dissipatores esse: quippe qui altera specie populum priuent, contra Christi institutionem, mandatum, & exemplum. Verum non potest ea nota inuri Catholicis sacerdotibus, qui non aliter dispensant Sacramenta, nisi prout Ecclesia Catholica ab ipsis Apostolis & Spiritu sancto edocta, semper censuit esse dispensandum, secundum Christi mandatum, institutionem & exemplum. Vtebatur quidem Ecclesia, & etiam nunc vitur vtraque specie sed nunquam existimauit eam ad salutem omnibus & singulis necessariam: cum & totus Christus sit in vna sola specie, & vita æterna vnã speciem fumentibus æquè promittatur ac fumentibus vtramque. Ioan. 6. *Qui manducatur me, & ipse viuet propter me. Qui manducatur hunc panem, viuet in æternum.*

*Solutio.**Nova doctrinam de vtraque specie.*

Quare sacerdotes Catholici, plus dant in vna specie, quam Euangelici in vtraque. Nam illi in vna specie dant Christum totum, & cum Christo vitam æternam: isti verò in vtraque specie, neque Christum habent, neque vitam æternam, quæ sine Christi præsentia in Sacramento non datur.

Instituit quidem Christus vtramque speciem, sed ea institutio potissimum spectat sacrificium, quod cum repræsentare debeat Christi passionem & mortem, duplici velut parte constituitur, & vna quidem repræsentat corpus veluti mortuum, alia sanguinem Christi tanquam effusum. Quæ tam expressa repræsentatio mortis Christi in vna sola specie non habetur. At ad Sacramenti rationem vna species sufficit, cum & totum Christum vna contineat, & totum effectum Sacramenti conferat, nempe vitam æternam. Neque verò vllum præceptum Christi pro-

Christi de si proferri potest, quo ad vtramque speciem
utraque iumendam alimur. Nam illud, *Hoc facite*
specie non in meam commemorationem, de sola specie
est; *Et solus* panis dictum legitur absolute, apud Matth. De
nuntur altera verò specie, apud Paulum non legitur
loca scri- absolute, *Hoc facite*. sed, *Hoc facite, quoties-*
ptura, *cunque bibitis, in meam commemorationem*
qua pro se ita ut non tam sit præceptum de bibendo lac-
hæretici guine absolute, quam de facienda Christi com-
habent. m memoratone, quotiescunque bibatur. Illud
 verò *Bibite ex eo omnes*. primò nullam præ-
 cepti vim continet sunt enim verba inuitantis
 & offerentis. sicut cum quis sibi forma ver-
 borum alicui offert potum ad bibendum: ne-
 que enim illum obligat ad bibendum, neque
 præceptum imponit: sed offert solum & po-
 testatem facit bibendi. Quo etiam modo cum
 in coena legali ante institutionem Sacramenti
 legitur Christus propinasse Apostolis poculum,
 similibus verbis: *Accipite & dividite inter*
vos: nemo dixerit hinc eos præcepto & sub
 peccato obligasse ad bibendum & diuidendum
 poculum inter se.

Neque verò mirum, quòd Christus Domi-
 nus, offerendo calicem, admonuerit Aposto-
 los, ut biberent ex eo omnes, quod non fecit
 offerendo panem. Quia enim panem frangen-
 do, partem cuique suam offerebat, non erat
 opus admonere, ut omnes manducarent. qui-
 libet enim hoc ex actione Christi intelligebat.
 At cum offerret vnum calicem pro omnibus,
 opus erat admonere, ut non vnus, sed omnes
 ex illo biberent, sicut & in coena Agni pacha-
 nis dixerat poculum porrigendo: *Accipite &*
diuidite inter vos.

Quod si præceptum fuisse censeatur illud, ad
 duode-

duodecim illas personas, quas tunc poculo suo Christus dignabatur, pertinebat: eique præcepto abundè tum factis factum est. *biberunt enim ex eo omnes*, teste alio Euangelista. Vel si ad successores Apostolorum pertineat: illi non sunt omnes fideles, sed sacerdotes. Vel ad omnes fideles: ij bibere, quando illis à Christo vel Christi ministris fuerit oblatum, & exhibitus calix, sicut fuit tunc datus ad oblatum Apostolis. Offerente enim Christo, & iubente ut biberent: parere debebant Apostoli. Pari ergo ratione offerentibus & præcipientibus ministris Christi, bibere debebunt omnes Christi fideles. Nullo verò præcepto obligauit Apostolos, ut omnino offerrent alijs calicem bibendum, sed id reliquit in eorum potestate.

Iam quòd sanguinem in calice dixit Christus *Testamē-* esse noui Testamenti sanguinem, inde non se- *tiū Chri-* quitur nos non futuros noui Testamenti partici- *sti.* pes, nisi calicem bibamus. Nam sanguis Christi eatenus ad Christi testamentum spectat, quatenus pro nobis effunditur, non quatenus à nobis bibitur. Ita enim expressè Christus addidit: *Hic est calix, sanguinis mei qui pro vobis effunditur.* In omnibus enim pactis & foederibus sanguis fundebatur & firmabat pacta, id quod moris erat tam apud Iudæos, quam apud gentiles. Simili ergo ratione Christus suum pactum & foedus sanguine suo fuso pro nobis, & oblato Deo in vltima coena, confirmauit. Ut igitur simus participes Christi testamenti: non est necesse ut bibamus sanguinem, sed ut illum offeramus in Sacrificio suo.

Deinde si bibendus est propterea sanguis Christi: sufficienter bibitur in vna sola specie: cum in ea totus Christus sumatur cum corpore

& sanguine. Sumitur enim caro viua Christi non exanguis nec mortua. Neque enim Christus post resurrectionem moritur amplius Rom. 6.

Adde non minus confirmatum esse nouum Testamentum corpore Christi pro nobis oblato, quàm sanguine Christi pro nobis fuso. Verum enim est quod Paulus ait: *Sanctificari sumus per oblationem corporis Iesu Christi semet.* Quare æquè efficiamur participes noui Testamenti sumendo corpus, sicut sumendo sanguinem. Ius etiam quod nobis testamento quasi inscripsit ad vitam æternam, habetur totum in vna specie, qui enim sumit vnã speciem, habet vitam æternam, & ille qui sumit vtramque.

Hebr. 10.
6. 10.

At de hac re pro instituti ratione satis. Hæc enim dici debuerunt, vt appareret iniuria nos affici magna ab aduersarijs, cum nos contra mandatum alteram speciem Laicis abstulisse calumniantur, quod quàm sit à veritate alienum, vel ex his paucis, quæ allata sunt, patere potest.

SEPTIMA DEMONSTRATIO.

Ministri veri sunt Ecclesiæ Catholicæ ministri.

Ministri Euangelici non sunt Ecclesiæ Catholicæ ministri.

Ergo non sunt veri ministri.

CAPVT XI.

Ministri Evangelici non sunt ministri Ecclesie Christi, sed Ecclesie malignantis.

Ministri Christi, sunt quoque Ecclesie ministri. Ministri sponsi debent esse etiam ministri sponsae: maxime cum Christus ministris non pro se egeat, sed pro sua sponsa, nempe Ecclesia. Quantam autem auctoritatem vo-
 luerit esse Ecclesie, vel ex eo patet, quod ait *Christi* *Qui Ecclesiam non audierit, sit sicut et huius sunt Ec-*
publicanus. Ad eumque finem dedit ei *ecclesiam* *om-*
ni- *omnem suam potestatem, & regni coelorum* *ni-*
strum. *claves, ut quicquid illa solueret & ligaret in*
terris, solutum esset & ligatum in coelis, ita ut
iure D. Aug. dixerit Ecclesiam tenere, & pos-
sidere omnem sui sponsi & Domini potestatem.
 4. de Bap. contra Donat. cap. 1. Ad eundem
 finem dedit ei *Spiritum Veritatis, ut maneat*
in ea in aeternum, & doceat illam omnem ve-
ritatem. Suam etiam praesentiam perpetuam
 promisit, ad omnem protectionem & directi-
 onem. Ego inquit, *vobiscum sum usque ad*
consummationem saeculi. Voluit enim Eccle-
 siam, non solum esse sponsam suam, sed & cor-
 pus suum: ut ipse tanquam caput ipsius omnem
 ei influxum necessarium tribueret.

Neesse est igitur ministros omnem suam po-
 testatem ab Ecclesia accipere, cum penes eam
 omnis potestas ad vitam aeternam consequen-
 dam necessaria a Christo relicta sit, tam ad Sa-
 cramenta conficienda & ministranda, quam ad
 praedicandum Dei verbum, & docendam om-
 nem veritatem: securosque nos voluit esse Do-
 minus, si ab Ecclesia pendeamus, longissime

Ministri
omnem
potestatem
ab Eccle-
sia debent
accipere.

nos ab omni erroris periculo abfuturos. Porro
 & enim inferi non preualebunt aduersus
 eam, vt pote quæ sit columna & firmamen-
 tum veritatis. Neque enim vnquam sponiam
 suam deseret Christus, neque desinet esse cor-
 poris sui caput. Hinc illa apud sanctos patres
 frequentia. *Extra Ecclesiam non esse salutem.*
Sacramenta extra Ecclesiam quandoque da-
ri posse, ac prodesse non posse. Non habet
 Deum in calis patrem, qui Ecclesiam non ha-
 beat in terris matrem. Hæc & similia cum di-
 cunt sancti Patres ostendunt nullum esse legi-
 timum Christi ministrum, qui non sit Ecclesie
 Christi minister, ab ipsa dependens, eique in-
 seruans.

*Minister
 Ecclesia
 non est si
 non sit
 membrum
 eius.*

Porro minister Ecclesie esse non potest, qui
 non est eius membrum. Quare qui se ab Eccle-
 sie corpore seperant, & Ecclesiam non agnos-
 cunt, ministri Ecclesie esse non possunt. Tales
 sunt Ministri Evangelici qui eam Ecclesiam,
 quæ ab Apostolis ad hæc usque tempora, sem-
 per habita est Ecclesia Christi, & præter quam
 nulla alia erat Ecclesia, neque agnoscent, ne-
 que ad eam pertinere volunt. Malunt ad Ec-
 clesiam à Luthero & Caluino demonstratam,
 prioribus sæculis Christianitati inuisam & in-
 auditam pertinere. Sacerdotes vero Catho-
 lici sunt eius Ecclesie ministri, quæ omnibus sæ-
 culis habita est in tota Christianitate Ecclesia
 Christi: ad quam pertinuerunt quotquot fue-
 runt Episcopi, Martyres, Thaumaturgi, & om-
 nes sancti Dei homines. Neque verò eam tan-
 tummodo pro vera Ecclesia agnoscent, sed ab
 eius potestate & iudicio toti dependent, vt ni-
 hil nisi eius potestate faciant, omniaque eius-
 dem iudicio moderent. Respondent Euan-
 gelici.

*Sacerdo-
 res Catho-
 lices sunt
 veri Ec-
 clesia mi-
 nistri.*

gelici, ſuos quoque Miniſtros eſſe miniſtros *hæretico-*
Eccleſiæ. ſed inuiſibilis cuiuſdam & ſoli Deorum *de*
 notæ, quæque ex ſolis electis conſtet, eique *Eccleſiæ*
 omnia præuilegia Eccleſiæ promiſſa ſeruire vo- *inuiſibili*
 lunt. At facile eſt hæc figmenta reſellere. Fig-
 nentum eſt Eccleſia inuiſibilis. Eccleſia enim *Reſelli-*
 Dei eſt illa, quam Spiritus ſanctus tradidit re- *ur*
 gendam Episcopis. *Attendite*, inquit Paulus,
Vobis eſt vniuerſo gregi, in quo vos Spiritus
ſc poſuit Episcopos regere Eccleſiã Dei, quam
acquiſiuit ſanguine ſuo. Sanè Eccleſia, de qua *Eccleſia*
 Paulus loquitur, eſt Eccleſia Dei, & acquiſita *non eſt*
 ſanguine Chriſti, ac proinde vera Eccleſia. *inuiſibi-*
 Qualis verò eſt illa Eccleſia: nū inuiſibilis: num *lis.*
 ex electis? At Paulus determinatum coetum
 oſtendebat, in quo proculdubio mixti erant e-
 lecti cum non electis, eumque dixit traditum
 Episcopis ad regendum. Qui verò fieri poteſt,
 vt Episcopos oues inuiſibiles regant? Quomodo
 paſcere poſſunt verbo & Sacramentis, quas
 non norunt: Quomodo viciffem oues regi à ſuis
 paſtoribus poſſunt, quos non nouerunt? Ipſum
 verò regimen, an non viſibile eſſe voluit Chri-
 ſtus: per viſibilem verbi & Sacramentorum ad-
 ministrationem? Quare, ſi electi tantum ad Ec-
 cleſiam pertinerent, non poſſet Eccleſia regi
 ab Episcopis. non poſſet enim conſtare, qui ſint
 electi, qui non: cum ſolius Dei ſit noſſe, qui
 ſunt eius, aut ſimul & eos regi oporteret, qui
 non ſunt de Eccleſia, quique non ſunt commiſſi
 à Chriſto ad regendum.

Non eſt igitur vlla Eccleſia electorum diſtin-
 cta ab Eccleſia communi, in qua ſine diſcrimine
 ſunt boni & mali, electi & non electi. Neque
 enim alios voluit eſſe Spiritus ſanctus Episco-
 pus, vt regant electos, alios vt regant non ele-
 ctos:

Etos: sed omnibus voluit esse vnum & idem regimen, communia Sacramenta, communem verbi prædicationem. Quare illa electorum Ecclesia inuisibilis ad vnam communem Ecclesiam pertinet, quæ visibilis est, & visibili ratione à suis pastoribus administratur, sub eorumque obedientia degit. Si ergo Ministri Evangelici ad Ecclesiam visibilem non pertinent, eo ipso ad Ecclesiam Christi non pertinent.

Nota Ecclesie Catholice.

Deinde satis manifestas notas Ecclesie Christi ostendit nobis scriptura sancta, ut cæcus plane sit, qui ex illis Ecclesiam Christi non agnoscat. Inter alias est illa insignis, quam tanto perere vrget D. August. cõtra Hæreticos sui temporis, & plurimis scripturarum testimonijs confirmat, nempe quod sit Catholica seu per totum mundum diffusa. Ita enim Dominus ipse prædixit futurum: *Et prædicabitur hoc Evangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio.* Ita promissum est multò ante Abrahamo: *Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ.* Et paulò ante: *Multiplacabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut arenam, quæ est in littore maris.* quam multiplicationem præuidens Isaias: *Repleta est, inquit, terra scientia Domini, sicut aqua maris operientes.* Hæc est illa hæreditas amplissima promissa Christo, & data in compensationem passionis & mortis ipsius. *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Conuerentur ad Dominum vniuersi fines terræ, & adorabunt abie ipsum vniuersa familia gentium. Quoniam Domini est regnum, & ipse dominabitur gentium.* Ex his alijsque pluri-

Matth. 24
v. 14.
Ecclesia Christi
intoto
mundo.

Et prædicabitur hoc Evangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio. Ita promissum est multò ante Abrahamo: *Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ.* Et paulò ante: *Multiplacabo semen tuum sicut stellas cæli, & velut arenam, quæ est in littore maris.* quam multiplicationem præuidens Isaias: *Repleta est,*

Isa. II. 6.
3. Psal.
v. 8. Psal.
21. v. 28.

inquit, terra scientia Domini, sicut aqua maris operientes. Hæc est illa hæreditas amplissima promissa Christo, & data in compensationem passionis & mortis ipsius. *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Conuerentur ad Dominum vniuersi fines terræ, & adorabunt abie ipsum vniuersa familia gentium. Quoniam Domini est regnum, & ipse dominabitur gentium.* Ex his alijsque pluri-

his colligit D. August. Ecclesiam Christi non in aliquo terræ angulo : sed in toto orbe extare debere, datumque id esse meritis Christi, ut hæreditas eius esset omnes gentes, & regnum in toto mundo. Quare illam Ecclesiam esse veram Christi Ecclesiam, quæ sit fueritque in omnibus gentibus, & in toto mundo : illam verò minimè in quam id non conuenit.

At Morneus ait : Initio fuisse Ecclesiam pu- *Obiectio*
 fillum gregem, in fine etiam mundi *puras filius Morneus*
hominis inueniet fidem in terram : edio verò
 tempore, & gentiles multitudine superant
 Christianos, & Ariani aliquando superarunt
 Orthodoxos, & nunc Asiatici Christiani & A-
 fricani reliquos facile superant, quare aut pe-
 nes Asiaticos & Africanos erit vera Ecclesia,
 aut inane est argumentum quod ex multitudine
 sequitur.

Morneus sic respondemus. De Ecclesia per *Solutur*
 totum mundum diffusa, non esse nostram asser-
 tionem, sed diuinarum scripturarum, quare si
 id non est verum : non noster sed scripturarum *Ecclesia*
 error erit. Quæ verò Morneus adducit, aul- *in iropu-*
 lius planè sunt momenti : non est enim mirum *fillus*
 Ecclesiam initio fuisse exiguam, Euangelio nõ- *grec.*
 dum publicato in toto mundo. At postquam
 in omnem terram, & in fines orbis terræ exi-
 uit sonus Apostolorum, coepit esse *ab ortu so-*
lis usque ad occasum laudabile nomen Da-
uid, temperque postea eam amplitudinem re-
 tinuit in toto mundo Ecclesia : non quod sem-
 per numero superaret reliquos homines, sed
 quod per totum mundum & in omnibus genti-
 bus haberet suos Orthodoxos, qui Christi fi-
 dem & corde crederent ad iustitiam, & ore
 confiterentur ad salutem : & quamuis ortus hæ-
 resibus

resibus, non parum de hac amplitudine detrâheretur, semper tamen eam prostratis hæresibus recuperabat. Quare etsi hæresis Arana magnam orbis Christiani partem occuparet: tamen neque ita, vt nulli essent inter illos Orthodoxi (erant enim & Confessores & Martyres plurimi) neque multo tempore: siquidem extincta hæresi (quæ cum non sit ex Deo, diu permanere non potest) redibat Ecclesia ad nitorem pristinum. Sicut enim amplitudini regni nihil decedit, si hostes repentino assultu aliquas regni partes inuadant, & mox de medio diffugiant: sic & hæreses quoties Ecclesiam inuadunt, siue sua inanitate, siue diuina virtute, mox concidunt. Iam quod ad Asianos Christianos attinet, ij & multi sunt, tamen non paucos habent inter se Orthodoxos, quod satis est vt Ecclesia dicatur Catholica. illæ vero suos extra suas prouincias nec habuerunt, nec habent.

*Quid requiritur
Et Ecclesia dica-
tur Catholica.*

Neque enim ad hoc vt Ecclesia dicatur Catholica requiritur, vt omnes in toto mundo homines recipiant fidem: sed satis est, vt fides Catholica in toto mundo prædicetur & recipiatur ab ijs, quorum corda tetigerit Deus. Facit autem diuina bonitas, vt omnes prouinciæ Religiõis Catholicæ successiuè fiant participes, & suo tempore depositis erroribus fidem Catholicam amplectantur, vt nulla sit prouincia, nullus locus in quo aliquando non floreat Catholica fides.

Iam verò in fine mundi Antichristo veniente, futurum quidem est, vt Ecclesia cogatur & restringatur magis: sed id ipsum propterea diuinitus prædictum est, vt non nesciremus. Reliquo verò tempore ante aduentum Antichristi
Ecclesia

Ecclesia non cogi, sed per totum mundum dilatari secundum diuinas prae-dictiones debet. Quare merito Ministros Euangelicos negamus esse Ecclesiae verae ministros, cum non sint eius Ecclesiae ministri, quae fuit semper, est, eritque Catholica, cuius nomen est in gentibus, & laus eius usque ad fines terrae. Quod ut in Romanam Ecclesiam verè conuenit: ita Euangelicam Ecclesiam certum est nullo vnquam tempore fuisse Catholicam.

Verum sit aduersarij eo signo Catholicæ Ecclesiae (quod solum sufficit, quodque in symbolo Apostolorum confitemur) non contenti, alia signa quærant: signum non dabitur eis nisi Christi Domini, qui prouidens has istorum tenebras, digito quasi demonstrauit Ecclesiam suam, ubi esset, & ubi eam à nobis quæri vellet, nempe ubi eam ipse ædificauit, in illa nimirum

petra, cui dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.*

Quid pluribus opus? vera Ecclesia non est nisi in Petro ædificata, aduersus eam portæ inferi hæctenus præualere non potuerunt, ut Christi prædictio in hac solum Ecclesia impleatur, & hoc ipsum sit manifestum indicium, Ecclesiam in Petro ædificatam esse veram.

Quid Euangelici? negant Petrum dictum esse petram, super quam ædificata sit Ecclesia, propter Petri à petra distinctionem. At immerito sanè. Petrus enim & petra, non significatione sed terminatione differunt. Petra enim communi dialecto, Petrus, Attica dicitur, quod & Calvinus & Beza tractantes hunc locum, confitentur. In Syriaco sanè (qua lingua Dominus locutus est) & in Hebraico (quo idiomare D.

*Alteræ
nora Ec-
clesia Ca-
tholica.*

*Obiectio
soluitur.*

*Petrus &
petra ter-
minatione diffe-
runt non
significa-
tione.*

Matt hæus conscripsit Euangelium) nulla differentia Petri & petra, vtrique enim respondet eadem vox Cepha. quare turpissimè errant, qui Petrum quasi Petreum denominatiuè à petra dictum interpretantur : eadem enim vox Cepha, Petro & petra respondet, & nunquam Petreum, sed semper petram significat.

Deinde cum diceret Dominus Petro : *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus*, excellentiam Petri singularem explicare voluit, non aliam sanè, nisi quia in eo tanquam in petra esset ædificaturus Ecclesiam suam. D. Leonem diuinè exponentem audiamus. ita enim habet sermone tertio in Anniuersario assumptionis suæ : *Et ego, inquit, dico tibi : hoc est, sicut meus pater tibi manifestauit diuinitatem meam : ita & ego tibi notam facio excellentiam tuam. Quia tu es Petrus, id est, cum ego sim inuisibilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraque vnum, ego fundamentum, præter quod nemo potest aliud ponere : tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, & quæ mihi potestare sunt propria, sint tibi mecum per participationem communia.* hæcenus D. Leo. Et sanè illa particula, *Et ego dico tibi*, indicat : quod sicut Petrus Christum confessus est esse Filium Dei : ita Christus vicissim confitetur Petrum esse petram, super quam ædificaturus esset Ecclesiam suam : vultque disertè Dominus confessionem Petri sua quoque confessione compensare. Ac si diceret : Tu dicis me Filium Dei. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus. Neque enim solum commemorare volebat Petro suum nomen, quod & ipse bene nouerat & alij : sed mysterium & excellentiam singularem, quæ in ipsius nomine latebat edocere voluit. Neque enim

enim temerè illi Petri nomen indidit Ioan. 1. v. 42. *Tu vocaberis Cephias*. sed propter mysterium quod tali nomine continebatur, quòd nimirum supra illum sicut supra petram ædificaturus esset Ecclesiam suam. Aliàs si communi ratione cum alijs Apostolis Petrus futurus erat Petra, cur soli Petro hoc nomen imposuit? cur alios quoque Apostolos Petras non vocauit? Petrus iam habebat ante suum nomen proprium Simon, ex patre etiam vocabatur Bariona, ex patria à Betsaida: quòsum igitur nouum nomen, nisi aliquam nouam excellentiam significaret: quod super eum veluti petram ædificanda esset Ecclesia? Denique idem apparet ex sequentibus: *Et tibi dabo clauas regni cælorum*. idem enim est super Petrum fundare Ecclesiam, & tradere ei clauas regni cælorum. Vtrumque enim officium ac potestatem Petri in gubernanda Ecclesia designat. At non dubium est, Petro dictum esse, *tibi dabo clauas regni cælorum*: neque igitur dubium esse debet, super petrum ædificatam esse Ecclesiam.

Verentur scilicet Euangelici, ne si Petrus petra dicatur, Christo qui petra in scriptura dicitur, fiat aliquod præiudicium. Esset sanè verendum, si Petrus eo modo, quo Christus, petra diceretur. At dicitur longè alio & inferiori modo. Christus enim petra per se soliditatem ex se habens, Petrus verò ex Christo. Quod non solum in præiudicium Christi non cedit, sed in summam eius gloriam, qui cum sit ipse solidissima petra, suam quoque virtutem hominibus communicat, & petras homines facit. Sicut cum ipse sit lux mundi, Apostolis quoque ait: *Vos estis lux mundi*. Certè cum tamulus potestate Domini aliquid facit, nihil

Occurreretur obsecrationi præma.

Petrus petra sine illo Christo si præiudicio.

Domino præiudicat. Dominus enim propria potestate facit, famulus facit idem potestate Domini. Annè clauēs regni cœlorum Christus non habet? Sicut igitur sine vllō suo præiudicio contulit eas Petro: ita sine suo præiudicio Petrum petram seu fundamentum Ecclesiæ constituit.

*Occurrit
vnaq̄q̄* Neque verò possunt hoc loco nomine petrae intelligere Christum. Nam cum dicitur *super hanc petram*, non quæcunque petra, sed illa paulò ante nominata intelligitur. Pronomen enim Relatiuum *hæc* vel *ista*, prænomina tam petram ostendit, non aliam. verbum etiam in fine sententiæ positum, & deinde repetitum in principio sequentis sententiæ, eandem significationem habet, vt in numeris exemplis ostendi potest. Deinde non compensatur confessio Petri, si Christus supra se ædificat Ecclesiam suam. Cum igitur vicem reddere Petro voluerit Christus, non se, sed Petrum dixit petram: neque supra se, sed supra Petrum dixit se ædificaturum Ecclesiam. Si dixisset Dominus: Ego sum petra, & super hanc petram ædificabo, facile intelligeremus de se ipso locutum. At cum dixit: Tu es petra, non possumus nisi de alio intelligere Christi verba. Deinde loquitur de ea petra in qua nondum ædificauerat, sed ædificaturus erat. At in seipso iam ædificauerat Apostolos & alios fideles, in Petro autem non, sed ædificaturus erat. Denique sicut alias excellentias de clauibus, de potestate ligandi, ad Petrum retulit: ita & hanc de ædificanda Ecclesia supra petram: tum quia eadem sunt istæ excellentiæ, tum quia eodem fine & intentione sunt commemoratæ.

Quare neque illa explicatio quorundam
admittit

admitti debet, super hanc petram, quam con-
 fessus es. Neque enim Christus, Tu es confes-
 sus petram: sed, Tu es petra, & super hanc pe-
 tram, quæ es tu, ædificabo. Ineptè & alij pe-
 tram fidem interpretantur, neque enim Petrum
 fidem vocauit Dominus, sed petram, & nihil
 singulare tribuisset Petro, quod supra fidem
 communem omnium fidelium ædificaturus esset
 Ecclesiam. Et si Petrus propter fidem esset fun-
 damentum Ecclesiæ: omnes fideles propter
 eandem fidem essent fundamentum, quod si om-
 nes fideles fundamentum, vbi erit reliquum
 ædificium? si omnes vnum membrum, vbi cor-
 pus? Quanquam non negandum est Petrum
 esse suo modo petram fidei, quia fides Petri nū-
 quam deficit, & portæ inferi non præualebunt
 aduersus eam. Aliorum fides defecit in succes-
 soribus, Petri fides nunquam ad finem vsque
 mundi in suis successoribus deficiet.

Aliunt, hoc alijs quoque Apostolis conueni-
 re. Minimè vero, solus enim Petrus dictus est
 petra, illi soli tunc reuelauerat Pater cœlestis,
 quem confiteri deberet Christum, illi soli in
 præmium confessionis hæc prærogatiua con-
 ceditur. Neque verum est nomine aliorum re-
 spondisse, cum non ex commissione aliorum,
 sed ex reuelatione Patris cœlestis sibi tunc fa-
 cta responderit. Christo ipso attestante, quod
 caro & sanguis illi non reuelauerit, sed Pater
 cœlestis. Quamobrem & confessionem illam
 tanquam solius Petri, non tanquam communem
 omnium Christus approbavit, neque enim di-
 xit, Beati estis, quia non caro & sanguis reue-
 lauit vobis: sed, Beatus es Simon Bariona. Pro-
 missio etiam ædificandæ Ecclesiæ fundatur in
 nomine proprio Petri, quod illi cum alijs A-

*Obiectio-
 ni scilicet
 fit.*

Apoc. 21.
v. 14.

postolis non fuit commune. Et quamuis suo modo in omnibus Apostolis fundata est Ecclesia, cuius illi fuerunt duodecim fundamenta, tamen in solo Petro fundata est vniuersa Ecclesia,

In solo Petro vniuersa Ecclesia fundatur.

tota nimirum illa, quam Christus se ædificaturum promittebat: in alijs verò particulares Ecclesie, quas sua prædicatione Christo adiunxerunt, fundatæ sunt. Petrus totam Ecclesiam vt pastor ordinarius in suis successoribus regit & gubernat, quod alij Apostoli non habuerunt, qui solum fuerunt legati à Christo missi, legationis autem officium non est ordinarium, nec transit ad successores, sed vna cum morte expirat.

Petrus est perpetuum fundamentum.

Neque verò Petrus futurus erat petra, seu fundamentum Ecclesie ad tempus sue vitæ: sed perpetuum vsque ad finem mundi, quamdiu nempe Ecclesia à Christo ædificata, debuit subsistere. neque enim sine fundamento ædificium consistere debet. Quare cum Dominus voluerit Ecclesie ædificium esse perpetuum permanens in sæculum sæculi, etiam fundamentum quod huic ædificio supposuit, voluit esse similitudine perpetuum. Petrus igitur non tam ratione sue personæ, quam ratione sui officij, quod etiam in suis successoribus perseuerat, est Ecclesie fundamentum perpetuum. Alioquin mortuo Petro defecisset Ecclesia Christi, & portæ inferi præualuissent aduersus eam. Similitudine etiam ratione clauis regni cælorum à Christo accepit, non pro se duntaxat, sed vt eas successoribus suis communicaret. quæ enim in utilitatem Ecclesie data sunt Petro, data censentur etiam pro successoribus.

At hæc & alia plurima sumus persecuti in libello nostro de capite Ecclesie, quò remitti

Lectio

Lectorem volumus. Hoc solum dico : Quid-
 quid faciant aduersarij, euadere vim verborum
 Christi non possunt, quin illa sola sit vera Chri-
 sti Ecclesia, quam Dominus ædificauit supra pe-
 tram. Ad quam quia Ministri Euangelici non *Cōclusio.*
 pertinent, consequens est, vt non sint veri Ec-
 clesie ministri, sed Ecclesie malignantium, quæ
 non à Christo, sed ab ipso dæmone est ædifica-
 ta, supra tot fundamenta, quot sunt capita Mi-
 nistrorum. Nam neque Ministri in terra, præ- *Innume-*
 ter suum caput agnoscunt aliud caput, cuius iu- *ra capita*
 dicium sequantur, nisi quantum sibi visum fue- *Ecclesia*
 rit, & cum liberum sit singulis eorum de scri- *Euange-*
 pturæ sensu iudicare, tot erunt discrepantia *licorum.*
 fundamenta Ecclesie quot capita Ministrorum.
 iusto sanè Dei iudicio, vt qui vnum caput à
 Christo institutum respuunt, innumera capita à
 seipsis constituta admittere cogantur, quod in-
 numeræ sectæ, in quas dissecti sunt, manifestum
 faciunt.

OCTAVA DEMON- STRATIO.

Ministri legitimi sunt veri ver-
 bi Dei Ministri.

Ministri Euangelici non sunt ve-
 ri verbi Dei ministri.

Non sunt igitur legitimi mi-
 nistri.

*Ministri Euangelici, non sunt Veri
Verbi Dei ministri.*

*Ministri
Euange-
lici rei-
ciunt Ver-
bum Dei
nō scrip-
tum.*

Non faciamus iniuriam Euangelicis, cum eos legitimos verbi Dei ministros esse negamus: si quidem verbum Dei partim reiiciunt, partim detruncant, partim prauis interpretationibus ex proprio iudicio acceptis, corrumpunt. Reiiciunt totum verbum Dei non scriptum, nullamque eius esse habendam rationem volunt, quasi verbum Dei nisi scribatur, non sit verbum Dei, aut à scriptura & membranis, non à Deo suam autoritatem habeat. Vixit Ecclesia Dei per verbum Dei, antequam scriptum esset (hoc enim postea factum est diuersis temporibus & occasionibus.) Christus mittens Apostolos, non præcepit vt scriberet, sed vt docerent omnia, quæ illis mandauerat. Hoc ipsum scriptum, quod habemus ex traditione profectum est. Neque enim scripturas sacras esse veras scripturas & verbum Dei scimus, nisi ex traditione Ecclesiæ. Tritum est illud Augustini: *Euangelio non crederem, nisi me Ecclesia Catholica auctoritas commoueret.* Nisi enim Ecclesia testimonium perhiberet, hoc quod habemus, esse verum Christi Euangelium: non possit quispiam Euangelio credere, cogitare enim posset, ne forte suppositum esset vt pleraque alia. Quod sit scriptum Dei verbum traditione accepimus, cur eadem traditione non accipiamus non scriptum? cum vtrumque a quæ sit verbum Dei, & eadem Ecclesia vtrique testimonium faciat: quæ si in vno non habet autoritatem, non habeat quoque in alio. Traditiones hominum damnat scriptura. Illas

*Obiectio-
ni occur-
ritur.*

nimirum,

nimirum, quæ non sunt verbum Dei : sed cum Traditio
eo pugnant, & ab hominibus excogitata sunt, nes Apo-
non à Deo profectæ. At traditiones à Christo solica.
& Apostolis profectæ non solum non damnat,
sed præcipit. Tenere, inquit Paulus, traditio-2. Tim. 2.
nes, quas didicistis, seu per sermonem, seu 16.
per Epistolam.

Sufficit, inquit, verbum Dei scriptum ad Responsio
salutem. At vnde hoc? Nam scriptura nihil ta- soluitur.
le affirmat. Affirmat D. Ioannes de suo Euan-
gelio. Hæc scripta sunt & credatis, & cre-
dentes vitam habeatis. Non quod solum suum
Euangelium putauerit omnia necessaria ad sa-
lutem continere : sed quod ea quæ ipse scripsit
de Christo, magnam vim habeant ad salutem
nobis conferendam, si credantur, non exclusis
tamen alijs. Nam vt alia omittam, de vltima
coena nil scripsit D. Ioannes. neque tamen di-
cunt Evangelici, articulum de coena Domini, 2. Tim. 2.
non esse necessarium ad salutem. Paulus ait, 16.
omnem scripturam diuinitus inspiratam &
utilem esse ad docendum, & perfectus fit homo
Dei, ad omne opus bonum instructus. Non
quod in quavis scriptura contineantur omnia
ad salutem necessaria, (alias vetus testamen-
tum sine nouo, & Epistola ad Philemonem con-
tineret omnia nobis necessaria ad salutem) so-
lum igitur voluit Paulus dicere, omnem scri-
pturam ex sua parte promouere perfectionem
hominis spiritualem, non exclusis alijs, quæ et-
iam ad eandem perfectionem faciunt. Sine vl-
lo igitur fundamento dicunt Evangelici, nihil
ad salutem esse necessarium, quod in verbo Dei
scripto non contineatur, cum nec omnia scri-
pta sint, neque illa quæ per 40. dies à resurre-
ctione sua Christus egit, cum Apostolis loquês

Multa
nō extrane
in scri-
pturis.

de regno Dei. neque quæ Spiritus sanctus docuit Apostolos, ad hoc de cœlo missus, vt doceret Apostolos omnem veritatem, neque quæ Apostoli, siue per sermonem, siue per Epistolam tradiderunt fidelibus, 2. Theff. 2. cum multo plures Epistolas scripserint, quàm modo extant: multo verò plura docuerint, quàm scripserint: ea verò quæ scripserunt ex varijs oblatiſ occasionibus, necessitatum suarum Ecclesiasticarum, quas gubernabant, scripserunt: ad eum finem, vt præsentibus tunc necessitatibus satisfacerent, non vt omnia complecterentur, quæ ad salutem essent necessaria. Talia sunt de paruulorum Baptismo, de Sacramentorum numero, ritu, vsu, & alia quæ ad mysteria fidei nostræ sine errore intelligenda pertinent.

*Ministri
Euangelii de-
truncant
Verbum
Dei.*

Non solum magnam verbi Dei partem reijciunt, sed & id quod admittunt, non integrum, sed mutilum & detruncatum admittunt. Dico Dei verbum scriptum, quod non totum, nec cum omnibus suis partibus, vt ab Ecclesia Catholica semper receptum fuit, recipiunt: reijciant multos, veteris Testamenti libros, plerosque & noui. legatur Bellarminus noster, patebunt omnia.

*Satisfit
obiectio-
es.*

Aiunt, dubitatum esse de plerisque. Aio dubitatum esse de omnibus: nam & totum Testamentum nouum, aliqui reuocabant in dubium, alij Euangelia eorumuè nonnullas partes, alij Apocalypsim D. Ioan. alij Epistolam Pauli ad Hæbreos. Annè igitur hæc omnia reijcienda? Minimè verò. Ecclesia enim Catholica, custos & testis omnium sacrorum librorum, declarauit omnes esse verè diuinos libros. In quo si credunt Euangelici Ecclesiæ Catholicæ, (nulli autem alteri credere possunt, quum præ-

tèr eam nullus fidem huic rei fecerit) cur non credant pari ratione de alijs quoque quos reijciunt libris, decernenti? nam si in hoc fides Ecclesiæ vacillat, quomodo in alijs quoque non vacillabit?

At quod maximè condemnat aduersarios, *Ministri* est diuinarum scripturarum interpretatio, id *Euangelis* clarè pronunciat D. Petrus: *Omni scri- ci propri- prura propria interpretatione non sit, sed is inter- Spiritu sancto loquuti sunt sancti Dei ho-pretatio- mines.* Quibus verbis asserit Spiritum san- nibus cor- ctum, quemadmodum est conditor scriptura- rumpunt- rum, ita & interpretem esse, neminemque *Verbum* posse priuato iudicio scripturas interpretari. *Dei.*

Hanc D. Petri legem non obseruant Euange- lici, quia nullius iudicium in scripturis se- quuntur, sed proprio duntaxat iudicio du- cuntur, eumque existimant verum scripturæ sensum, qui ipsis facta locorum collatione videtur. Quasi verò Spiritus sanctus cui- us loca cum locis conferenti assistat, & sen- sum aperiat. Id si ita est, qui igitur sit, vt

cum Arriani æquè ac Calvinistæ, scripturas cum scripturis conferant, contrarias doctrinas ex scripturis eliciant? sed & ipsi Euangelici, vno tempore, facta scripturarum collatione hoc affirmant, quod alio tempore facta alia scripturarum collatione negant. Omnes deni- que Hæretici, scripturas cum scripturis confe- runt, & tamen singuli suas hæreses ex scri- pturis deducunt: ita vt verè scriptum reli-

quisse Lutherus videatur, scripturam esse Hære- ticorum librû Ex eo n. omnes suas hæreses hau- ferunt, cum nullus ferè sit, qui suum errorè, ali- quo scripturæ loco non cõfirmet. Si dicant Euā- gelici, Arrianos non rectè scripturas cõferre:

dicent

Conferrè

scripu-

ras cum

scripu-

ris nõ est

conueni-

entia.

Scriptu-

ra liber

hæretico-

rum.

dicent idem Arriani de Euangelicis, parique studio veritatis, se ac illos in scripturis inuestigare veritatem. Cum porrò Lutherani deficiunt ad Calvinistas, vel hi ad illos, nonne vtrique Collationem scripturarum faciunt, & priorem collationem, quam ante probabant, postea improbant, & quem Spiritus sancti sensum opinabantur, postea reiiciunt, & contemnunt? Summa rei est, si quæcunque collatio locorum scripturæ, à quocunque facta sufficit, ad veram interpretationem scripturæ, cum omnes Hæretici loca cum locis conferant, sequitur omnes Hæreticos verè interpretari scripturas, aut illa regula interpretandi scripturas, non erit vsquequaque certa & indubitata.

*Scriptura
non est
index cõ-
trouersia-
rum.*

Falsum est igitur illud commune Euangelicorum pronunciatum, scripturam esse iudicem omnium controuersiarum, esseque ex se clarissimam, & omnes dubitationes tollere. Si enim hoc ita est, cur apud Arrianos pro Arrianis iudicat, apud Calvinistas pro Calvinistis, apud Lutheranos pro Lutheranis? Omnes enim hi se scripturæ iudicio subiiciunt, & scripturæ iudicium pro se afferunt. Si scriptura facillima & clarissima est, vnde igitur in tanta luce, tenebræ tantæ? vnde innumerae circa scripturarum intelligentiam contentiones? vnde tam variae interpretationes? vnde tot errores?

*Verbum
Dei quo-
modo di-
citur lu-
men.*

Lumen quidem & lux dicitur verbum Dei, non quod per se in oculos incurrat, & ab omnibus intelligatur: sed postquam cognitum est & intellectum, instar luminis est hominem dirigentis in omnibus vijs suis. *Lucerna*, inquit David, *pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.* Porrò non intelligentibus, verbum Dei, tenebræ sunt, sicut cœcis lumen

lumen tenebræ sunt : intelligentibus verò lux ad omnes vias, quibus ad salutem tenditur. Intelligi verò non poterit, nisi Spiritu sancto exponente, illuminante, & aperiente sensum ad intelligendum. Ideo enim David petebat : *Da mihi intellectum.* Et Eunuchus, etiamsi summa attentione legeret Isaia locum, dicenti Philippo : *Putasne intelligi quæ legis ?* Respondit : *Quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi ?*

Actor. 5.
v. 30.

Illud verò quam absurdum est, & ab omni ratione alienum, mutum iudicem constituere, qui nihil loquens sententiam ferat, qui partibus tribuat potestatem ad libitum loquedi, interpretandi, decernendi. Si talis iudex in Re- pub. aliqua constitueretur, nonne omnium litium & controuersiarum seminarium esset ? Lites nullo vnquam tempore finirentur, & tot essent iudices, quot capita. Quod si pessimè Re- pub. consultum esset per tale iudicium : quomodo non existimabimus pessimè actum cum Ecclesia, sola scriptura constituta pro iudice ?

Aiunt, vos ergo hominem pro iudice statuere vultis ? Minimè verò, sed falsarum interpretationum hominem iudicem statuimus, qui autoritate à Deo accepta, scripturæ sensum à Spiritu sancto intentum, agnoscat & reuereatur, eique se submittat & seruiat. Falsas verò interpretationes condemnet ac reiiciat. An verò cum Evangelici scripturas interpretantur, faciunt se scripturarum iudices ? negabunt profectò. Pari ratione negamus Petrum, & successores eius, qui Dei nomine nobis scripturas interpretantur, esse iudices scripturarum. Si scripturas vel improbarent, vel erroris arguerent, vel immutarent : essent proculdubio scriptu-

Instantia
responde-
tur.

scripturarum iudices, ipsa scriptura superiores. At cum scripturas reuerentur, & adorant, & earum omnino autoritatem agnoscunt, quomodo iudices scripturarum dici poterunt?

*Cuius est
de viro
sensu de-
cernere.*

Quod si quærat a nobis, cuiusnam erit discernere de vero sensu scripturæ? Respondendum, non cuiusuis: sed eorum dumtaxat, supra quos ædificata est Ecclesia, quique clauces regni cœlorum tenent. Probabiliter quidem de sensu scripturæ conijcere & alij possunt: at certè statuere, & ultimam sententiam ferre non possunt. aliàs frustra Doctores in Ecclesia Christus constituisset, si cuiusuis esset de scripturis statuere. Petrus & eius successores, sunt fundamenta Ecclesiæ à Christo constituta, cum omni ea potestate, quæ ad sustinendum officium vniuersæ Ecclesiæ necessaria est, atque adeo cum potestate discernendi, veram & falsam interpretationem scripturæ, & ad eundem finem clauces regni cœlorum acceperunt. Ut enim errores in fide, regni cœlorum iannam claudunt: ita potestas errorem à vero discernendi, cœlum aperit, eaque potestas inter cæteras ad regnum cœlorum aperiendum necessaria, nomine clauium intelligitur.

*Spiritus
Veritatis
præcipue
est in ca-
pitulo Ec-
clesiæ.*

Recurrendum igitur est ad eos, qui vniuersæ Ecclesiæ à Deo præfecti sunt, cum omni potestate, ad eam gubernandam, & regnum cœlorum nobis aperiendum necessaria, & ex eorum iudicio, de vero sensu scripturæ cognoscendum. Eorum enim sensus non humanus, sed diuinus est. tum quod diuinitus sunt tali potestate & dignitate ornati, tum quia Spiritus veritatis, promissus toti Ecclesiæ, præcipue ad caput Ecclesiæ, spectat. Ut enim corpus

ſine capite nihil iudicat : ita neque Eccleſia ſine capite ſuo viſibili Romano Pontifice. Quare nulla concilia : quantumuis numeroſa, vllam in Eccleſia autoritatem habuerunt, niſi ſuo capiti coniuncta, & ab ipſo capite approbata.

Hoc ſi ſemel intelligere vellent Euangelici, inuenirent regulam certam & indubitatam ſcripturas interpretandi, intelligerent etiam ſuos Miniſtros, nullam afferre certitudinem & ſecuritatem, cum ſcripturas interpretantur. Semper enim dubitari poteſt à quouis, num rectè loca cum locis contulerint, maximè cum id officium à Deo ſibi commiſſum probare non poſſint. Sacerdotes verò Catholicos, legitimos eſſe Chriſti Dei miniſtros : cum illi non ſuo ſenſu & iudicio interpretentur : ſed ſenſu & iudicio totius Eccleſiæ, ac præcipuè eius, qui à Deo toti Eccleſiæ præfectus eſt.

Nam quod aiunt, Eccleſiam totam, ſi verbo Dei non nitatur, errare poſſe : nos dicimus, quia verbo Dei non poteſt non inſistere, gubernante illam Spiritu ſancto, ideo neque errare poſſe. Hinc fit vt apud Catholicos, quæ ſemel ad fidè ſpectãtia decreta ſunt, nunquam poſtea vllis ſæculis mutantur, ſed ſumma ſit in rebus fidei conſtantia. At apud aduerſarios, ſemper ſumma inſtantia, & mutabilitas veriatur, cuius vel vnicum exemplum eſſe poteſt, Confefſio Auguſtana, toties recocta, mutata, & emendata. Lutherus etiam ipſe in præfatione primi Tomi, ſuam hanc in rebus fidei inſtantiam agnoſcit, & deprecatur quòd non ſtatim omnia comprehendere, & ab omnibus errorib. ſe expedire poterit. Hinc eſt illa cõcordia, nunquã ſatis lauda-

*Obiectio
ſoluitur.*

ta in Ecclesia Catholica in rebus fidei, quòd vnũ & idem in orbe credãt atque prædicent, & sint labij vnus, tot nationes diuersæ, tot ingenia differẽtia & discrepantia: cũque Euangelici ne vnũ concilium ex toto orbe habere hæcenus potuerint: Catholici sexdecim generalia concilia, præter prouincialia innumera, summa cõcordia celebrarunt. Nempe digitus Dei est hic, & dextra excelsi fecit hæc omnia.

NONA DEMONSTRATIO.

Ministri Euangelij fructum adferunt Euangelio dignum, hoc est, vitæ sanctimoniam.

Hunc fructum non adferunt Ministri Euangelici:

Ergo non sunt veri Euangelij Ministri.

CAPVT XIII.

*Ministri Euangelici nullum fructum sancti-
tatis sua doctrina Ecclesie attulerunt, id-
eoque non sunt legitimi
ministri Euangelii.*

*Fructus
Verbi
Dei &
sancto-
rum.*

FALsos prophetas iubet Dominus ex fructibus eorum cognosci. Neque enim arbor mala, bonos fructus facere potest, neque colliguntur ex tribulis ficus, ex sentibus vnas.

Fructus

Fructus præcipuus verbi & Sacramentorum, quorum dicunt se ministros Euangelici, est sanctitas. *Viuus enim est sermo Dei & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti, pertinens & sæpe ad diuisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ad medullarum.* Quare non est mirum, quòd faciat homines in carne supra carnem viuere, omnia terrena quasi stercorea ducere, & pro Christi amore contemnerè, carnem cilicijs & alijs asperitatibus edomare, vitam in terris Angelicam ducere. Sacramentorum etiam effectus est maximus, in gratia Dei varijs modis communicanda, & sanctitate inducenda: cum ad eum solum finem sint instituta, vt diuinas opes in nos effundant, & diuinis donis impleant animas nostras.

Ergone Euangelici Ministri efficiunt hunc fructum tam admirabilis sanctitatis? nihil minus. Res per se clarissima est, nullum ex ipsorum secta & institutione hætenus prodijisse, aliqua sanctitate illustrem, qui cum innumeris millibus sanctorum Ecclesiæ Catholicæ comparari possit. Nullus apud illos consilia Christi sequitur, nullus vadit & vendit omnia, & dat pauperibus, vt sequatur Christum. Voluntaria paupertas superstitio illis est. Castitatem perpetuam seruare impossibile, & ad eam se voto adstringere, stultum: vsum mulieris ita esse cuique necessarium, vt escam & potum; Apostolus noui huius Euangelij Martinus Lutherus, publicè docuit in suo illo foedissimo sermone de Matrimonio VVitenbergæ habito, Anno D. 1522. vbi illud etiam pudendum, & honestis auribus indignum pronunciauit. Si non vult vxor, veniet ancilla, & sicut non est in meis viribus situm, vt vir non sim: ita etiam non est

Nulli Euangelici sunt sanctitate insignes.

Impudentia Lutheri.

mei iuris, ut absque muliere sim. Neque vero solum ipsi non sequuntur consilia Christi: sed etiam eos qui suam fidem Christo dederunt, & se votis perpetuæ castitatis obstrinxerunt, ad defectionem sollicitant, atque ad rescindendam fidem Deo datam adducunt, & Christi sponsas ad sacrilegas nuptias pertrahunt: cuius rei memorabile exemplum Luthorus cum sua Catharina reliquit.

Multos sanctorum fecit admirabiles poenitentia, & asperitas vitæ, ob quam ferrei magis, quam carni credebantur. At ex tanto numero Evangelicorum, nullus auditus hætenus est, qui illam admirabilem sanctorum poenitentiam se imitatus, nullus Ioannis Baptistæ exemplo ad desertum se contulit, ut ibi cilicio ex pilis camelorum indutus, aqua & oleribus victitaret: quin etiam ieiunia omnibus Christianis communia, in carnes & delicias commutarunt, superstitiosum asserentes delectum in cibis facere, etiam poenitentia causa, quod proculdubio Christo ipsi in deserto, & Ioanni Baptistæ obiecissent. Non legimus quemquam illorum: divinarum rerum contemplatione raptum in caelum usque, aut extasi extra se factum, & a sensibus alienatum, aut diuine dulcedinis copia ita inebriatum, ut animo deficeret, & deliquium pateretur: quæ de plurimis Sanctis noui Testamenti, historia prodiderunt, & totus mundus agnoscit.

*Ministri
Evangelii
docent
fidem la-
tam.*

At qui excellentem illam sanctitatem hætenus inducere non potuerunt, utinam communi saltem vitæ, & morum integritatem induxissent, & spaciosam illam viam, quæ ducit ad interitum, hominibus sua doctrina non patefecissent. Docent illi solam fidem iustificare,

solam

solam ad salutem sufficere : ex quo quid consequitur nisi vana & inania reliqua omnia poenitentiae & sanctitatis opera ; quo nulla potest esse maior pestis virtutū & sanctimoniae. Quorsum enim bona facienda opera , si nullum nobis salutis & iustitiae fructum conferunt, cum haec meliori compendio solius scilicet fidei obtineantur ? At non solum hoc doctrinam ipsorum consequitur, sed ipsissima est, & expressissima eorum doctrina, omnia opera nostra quantumuis bona, peccata esse, secundum quidem diuinum rigorem mortalia, secundum vero misericordiam venialia. Hinc enim est Lutheri articulus vnus ex assertis. Calvinus 3. Instit. c. 11. n. 23. nullum dicit exire à sanctis opus bonum, quod non mereatur iustam opprobrii mercedem. Quid insanius dici potuit, quid magis auocans homines ab omni operum bonorum exercitio ? Si enim opera quantumuis bona & sancta, sunt peccata : diuina verò lex est, vt ab omni peccatorum genere abstinemus : quis non videt, nos debere ab omnibus operibus quantumuis bonis & sanctis abstinere, ne faciendo peccemus ? Parum enim refert dicere, contegi talia opera iustitiae Christi, & accepta Deo heri. Nam quomodo peccata accepta esse Deo possunt ? remitti quidem, & condonari propter Christum possunt peccata nostra, at grata & accepta esse minimè : nisi velimus Deum amare iniquitatem. Quod si nunquam opera nostra bona, Deo grata esse possunt, satius erit ab illis abstinere, quam ea patrare, vt iustitia Christi contegantur. Quin & illud sequitur, Deum, cum nobis opera quaecunque praecipit, peccata praecipere, cum nulla opera facere possimus, quae non sint peccata.

*Absurda
doctrina
Euangelicorum de
bonis operibus.*

At quomodo Deus, qui est summa bonitas, & ab omni malo nos auocat, peccatum præcipere potest?

Sola fides iustificans Quàm verò spatiosa est illa ad interitum via, *quàm obliqua* sola fides iustificans? quàm laxa, & ad omnem licentiam propensissima? Si enim semel per-
surda. luaserint sibi homines sola fide se posse iustificari, laxabunt habenas omnibus sceleribus, cum nihil amplius in poenam scelerum illis faciendum superfit, quàm credere: quo nihil facilius, nihil leuius. Peccent fanè quantum volunt, dum modò credant, salui erunt. Cùm igitur talia docent Euangelici Ministri, fieri non potest, vt aliquam formam sanctitatis imprimant suis auditoribus, sicut & cùm docent madata Dei esse seruatu impossibilia, præsertim verò mandatum de non concupiscendo, & de diligendo Deo super omnia.

Ministri Euangelici fontes sanctitatis sustulerunt.

Adde, quòd fontes ex quibus omnis in nos sanctitas, diuina institutione profluit: isti sustulerunt. nempè Sacramenta omnia. Præter Baptismum, nullum verum Sacramentum habent. Sacramentum absolutionis ad remittenda peccata institutum, non admittunt. Sacramentum verò Eucharistiæ, admittunt quidem: sed Christo vacuum, atque propterea ad vitam æternam comparandam inefficax. Reliqua Sacramenta floccipendunt. Nihil igitur mirum, fontibus diuinæ gratiæ siccatis, nullam in homines sanctitatem promanare, quin potius peccata augeri & excrefcere in immensum. Quare Erasmus Roterodamus, in quadam Epistola ad Pseudo Euangelicum, ita scriptum reliquit de nouis istis Euangelicis: *Mihi adhuc neminem contigit nosse qui non videatur seipso factus deterior.* Circumspice sodalitatem istam

Quàm mali sint Euangelici.

Euangelicam quot habet adulteros, quot temulentos, quod uleatores, quot decoctores, quot aliis uitiis infames? Et in Epistola ad Vulturium quendam: Profert (inquit) mihi, quem istud Euangelium ex commessatore sobrium, ex feroci māsuetum, ex rapaci liberalem, de maledico benedicum, ex impudico reddiderit & uerecundum. Ego uobis multos o-Euangelē stendam, qui facti sunt seipsis deteriores. Vt ob pef- rium ipse quoque Lutherus testimonium huic simos suo rei perhibet in Postilla super Euangelium Do- rum mo- minicæ I. Aduentus, cum ait suos Euangelicos res iterū esse multo deteriores, quam fuerint in Pipa-petierū; tu. Neque mirum. nihil enim est quod illos a restitui peccato deterreat, cum omnem poenitentiam, confesio- & pro peccatis satisfactionem sustulerint. Pœ-nem. nitentia illis est fides, poena pro peccatis passio Scotus in Christi. Quare suo malo edocti Euangelici, 4. d. 18. q. sublatā confessione, videntes laxata fræna li- 1. d. 1. centiæ, & impunitati peccandi: magnis preci- bus olim in comitijs Imperialibus postularunt restitui confessionem ad Ecclesias Euangeli- cas, quod sine ea coërceri, infinita libido pec- candi non possit.

Neque verò requirimus ab Euangelicis, ut sint omnes sancti, quod neque apud Catho- licos inuenitur: sed hoc solum uirgemus, quod fides ista Euangelica, facere sanctum neminem possit. nam ex Catholicis, innumeros cense- mus Sanctos, in omni genere sanctitatis admi- rabiles: ex Euangelicis ne unum numerare pos- sumus: cuius rei doctrina illorum est præcipua causa. Ea enim omnia media, ex quibus effici quis Sanctus potest, tollit & condemnat: ea verò quibus ad omnia mala habentæ laxantur, tuetur & approbat.

Euangelici Accedit quod non modo Sanctos non faciunt : sed ijs qui his mille sexcentis annis fuerunt in Ecclesia Sancti, bellum inferunt : eos omnes erroris accusant, quod errores Euangelicorum non approbarint, neque vnquam se adduci sinunt, vt iudicio & consensu sanctorum Patrum se iudicari patiantur. Testes sunt Centuriatores, qui cum singulis sæculis, in scriptis sanctorum Patrum adnotassent articulos de Missa, Purgatorio, Imaginibus, Sanctorum inuocatione, & reliquos articulos Catholicos : dixerunt istos fuisse nauos sanctorum Patrum. Scilicet puriorem fidem habent Euangelici, quam Sancti omnes: quasi aut sine fide quispiam esse Sanctus, & placere Deo possit, aut quispiam diuini luminis copiam, & sancti Spiritus communicationem maiorem habeat, ad perspicuendas res fidei, quam sancti Dei homines, quos Diuus Petrus vocat *Spiritu sancto inspiratos*.

Fides Euangelicorum non est fides sanctorum.

Lutherus qualis.

Nullo igitur modo fides, quam prædicant Euangelici, Sanctorum fides dici potest, cum neque Sanctos faciat, neque cum Sanctis concordet, neque quispiam Sanctorum vnquam illam sit secutus. Ac ne is quidem, qui primus eam fidem Euangelicis attulit Martinus Lutherus, huius quinti Euangelij Apostolus multo sanctior fuit. Nam vt omittam, quod de tali Euangelio nunquam cogitasset, nisi ambitione prouocatus, eo quod munus promulgandarum indulgentiarum sui Ordinis Monachis, ad Monachos Ordinis Prædicatorum trāslatum esset, teste Cochlæo in actis Lutheri : quodque dæmonem ipsum, & Consultorem & authorem huius Euangelij habuerit, ab eoque conuictus, concesserit Missam priuatam esse rem malam.

Certe

Certè scripta ipsius Lutheri, summam eius arrogantiam & fastum testantur. Scripsit in Epistola ad Argentinenses, se libenter negaturum fuisse præsentiam Christi in Eucharistia, ut ea ratione plurimum incommodaret Papatui, si scripturæ clarissimæ non adhæreret. In formula Missæ de usu utriusque speciei, ita scribit: *Si quo casu concilium id statueret ac permitteret, (nempe usum utriusque speciei) tunc minime omnium nos Velle & utraque specie potiri, ac planè eos anathema habere, qui auctoritate talis concilii vel statuti & utraque potirentur.* Legi similia plurima possunt apud Cochleum, in Septicipite Luthero. In lib. contra Regem Angliæ, superbissimè se suaque iactat, dicitque *Reges, Principes, Pontifices, non esse dignos, qui soluant suorum corrigiam calceamentorum, & se pro sancto viro Velle haberi, Velint nolint homines, & se non magis facere mille Cyprianos, & mille Augustinos.* Quare eius etiam eo nomine exolus, & intolerabilis fuit. Gesnerus in vniuersali sua Bibliotheca, sic scribit: *illud non est dissimulandum, Virum esse Lutherum Vehementis ingenii, impatientem, & qui nisi per omnia sibi consentientes ferre nesciat.* Et infra: *Dominus faxit, ne contentione & impudentia oris obsit Ecclesia sua, cuius olim crepundia tam feliciter promouit.* Tigurini Ministri in sua responsione ad lib. quem Lutherus contra Zuinglium scripserat, sic aiunt: *Propheta & Apostoli Desgratia, non privato honori, non sua pertinacia & superbia studebant. Lutherus autem sua quarit, pertinax est, insolentia effertur nimia, & in omnibus correptionibus suis, plurimum in eo maligni spi-*

ritus, quàm minimum vero athici & paterni animi deprehenditur. Hæc omnia, cum sint vera ipsis aduersarijs testibus, facile quisque perspiciet, quàm sanctum sit hoc Euangelium, quod isti prædicant, ex quo nec gutta sanctitatis elici hæctenus potuit.

DECIMA DEMONSTRATIO.

Ministris veris Deus cooperatur, & sermonem confirmat sequentibus signis.

Ministris Euangelicis nunquam est cooperatus Deus, neque sermonem eorum confirmavit sequentibus signis:

Non sunt igitur veri ministri.

CAPVT XIV.

Ministri Euangelici nulla vlllo tempore miracula ediderunt, sunt igitur falsi ministri.

*Infelici
successu
ministri
Euangelici
tentarunt
facere
miracula.*

DOlet Ministris cum illos miraculis perurgemus, non doleret si proferre aliqua, pro se possent. Tentarunt quidem aliqui aliqua, sed infelici successu. nam & Lutherus dum Dæmonem, ex quadam discipula sua obfessa, eijcere tentaret, parum abfuit quin à Dæmone

mone opprimeretur, Staphilo oculato reiteste.
Et Caluinus cum Brulæum fictè mortuum ad
vitam reuocare conaretur, reuera mortuum
effecit, vt refert Bolefcus in vita Caluini
cap. 13.

Non patiuntur has angustias Catholici, qui *apud Ca-*
omnium temporum, & sæculorum, plurima & *atholicos*
maxima miracula à Sanctissimis viris patrata, & *plurima*
à grauissimis autoribus conscripta, proferre *sunt mi-*
possunt. Testes sunt ipsi Centuriatores Magde- *racula.*
burgenses, in sua Historia Ecclesiastica: qui in
singulis centurijs cap. 13. annotarunt, ex autho-
ribus illorum temporum plurima miracula à
viris Catholicis, ad confirmationem dogma-
tum Catholicorum edita. Quæ licet illi more
suo illusiones Dæmonis vocant, eo modo quo
Pharisei dixerunt Christum in virtute Beelzë-
bub eijcere Dæmonia: tamen neque vllis do-
cumentis id probant, neque aliam caussam ad-
ferunt, nisi quod Lutheri Euangelio repugnent:
cùm tamen nos ex altera parte grauissimorum
& sanctissimorum Patrum testimonia produ-
camus, quibus si fides semel abrogetur, nullis
scriptoribus quorumcumque sæculorum adhi-
benda erit, cum nullus illis sanctimonia, autho-
ritate, fidei integritate par esse possit. Certè
Aug. 22. de ciuitate, plurima sui temporis mi-
racula commemorat. Gregorij, qui à miracu-
lorum effectione Thaumaturgus est dictus, re-
fert Gregorius Nissenus in eius vita: Martini *Miracu-*
Sulpitius: aliorum sæculorum alij, quos re- *la Aposto*
censet Bellarminus in libro quarto de notis *lorum non*
Ecclesiæ. *sunt Eua*

Proferant Euangelici, per mille sexcentos *gelicorum.*
annos, vel vnum miraculum à suæ sectæ homi- *Prima ob*
nibus factum, quos nimirum constet, extra *iectionis*
G 5 omnem *fatis sit.*

omnem controuersiam Euangelicos fuisse. Proferunt illi quidem Apostolorum miracula, quasi demonstraſſent Apostolos Euangelicos fuisse, & ipsorum errores docuisse, Nonne & Arriani & omnes cuiusuis sectæ hæretici, Apostolos suos esse uolunt? quare & eorum miracula non magis hi quàm alij sibi uendicant: & sicut ea alij Euangelici non concedunt, ita nec alij illis. Nam quod aiunt, miracula Catholicorum esse falsa, eò quod euertant Euangelium, uerum dicunt, si Euangelium Lutheri & Caluini intelligant: falsum, si Christi. Christi enim Euangelium est illud, quod à Christi temporibus prædicabitur ad finem vsque mundi in orbe terrarum. Atqui non Lutheri, aut Caluini Euangelium, sed id quod Catholici agnoscunt, omnibus sæculis fuit in orbe terrarum prædicatum, & miraculis confirmatum. Non igitur Christi, sed Caluini & Lutheri Euangelium miraculis Catholicorum euertitur. Deinde, qui fieri potest, ut non sit Christi Euangelium, quod tot miraculis omnibus sæculis, temporibus, locis, est confirmatum: illud uerò ut habeatur pro Christi Euangelio, quod nulla unquam miracula habuit? Sunt enim miracula diuina quedam testimonia, ideo enim dicitur *Heb. 2. v. 4. Cõtestante Deo signis & portentis, & uirtutibus.* Et Marci ultimo: *illi uerò profecti prædicauerunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis.* Quid aliud est fidem miraculis cõfirmari, quàm diuinis testimonijs confirmari? Certè aut fides Catholica uera est, ob tot & tanta miracula: aut ad diuinam prouidentiam spectaret, ea non permittere ad falsæ fidei confirmationem: maximè cum talia Catholici miracula proferant, quæ

quæ cum miraculis Apostolorum conferri possint, pleraque etiam superare videantur.

Scripturis, inquit, agendum est, non mi- *Secunda*
 raculis. Ita quidem, si de recta scripturarum *obiectio-*
 intelligentia constaret. At cum scripturas va- *ni respon-*
 riè torqueant, & ad suos sensus accommodent: *derur.*
 diuino testimonio est opus, vtri scripturas verè
 & ad animarum salutem accommodatè expo-
 nant, Hæreticinè an Catholici? Arriani an
 Calvinistæ vel Lutherani? Non igitur nos con-
 temptis scripturis, miracula quærimus: sed
 scripturis insistendo, eos dicimus rectè de scri-
 pturis sentire, easque probè interpretari, quo-
 rum sensum Deus de cœlo miraculis confir-
 mat: eos verò esse falsos scripturæ interpre-
 tes, quibus Deus de cœlo non attestatur.

Ad hæretici etiam aliquando miracula fe- *Hæretici*
 cisse leguntur, nam & Paulo Episcopo Noua- *miracu-*
 tiano, Iudæum impostorem baptizante aqua *la nun-*
 sacri fontis disparuit. Et August. tract. 13. in *quam fe-*
 Ioan. Donatistas vocat per contemptum mi- *cerunt.*
 rabiliarios, neque illis fidem adhibendam esse,
 etiam si miracula faciant. At negandum est,
 hæreticos vlla vnquam miracula fecisse, ita vt
 eorum respectu, nunquam sit à Deo factum vl-
 lum miraculum. Nam neque suis precibus ali-
 quod miraculum à Deo impetrarunt, neque
 verbo aut opere aliquid fecerunt, vt miracu-
 lum fieret. Quod si Iudæo Baptismum irriden-
 te, aqua sacri fontis disparuit: id neque cogi-
 tante, neque cooperante Paulo Nouatiano fa-
 ctum est, neque vllò modo in eius gratiam, sed
 in gratiam Baptismi, qui sacer est à quocunque
 conferatur, & Deus irrideri non patitur. Mira-
 biliarios Donatistas meritò contemnit Augu-
 stinus cum nihil tale efficerent, quod verè mi-

raculum esset, & solius Dei virtute præstari possit. solum enim recitabant visiones quasdam occultas, quæ maximè Dæmonis illusionibus sunt obnoxia. Catholicorum verò miracula sunt talia, qualia non nisi Dei potestate fieri possunt, vt est mortuorum suscitatio, cœcorum illuminatio, & similia.

*Obiectio:
Solutio.*

Quod si dicant, Dæmones, non quidem vera miracula facere posse, at posse apperentia, quæ uè vera imitentur miracula. Respondeo. Posse quidem Dæmonem multa moliri, quæ similitudinem miraculorum habeant: at neque Deum permittere Dæmoni hanc potestatem, neque cum permittit, ea ratione permittit, vt non simul appareat illa esse falsa miracula. Nam si Achabum decipere Sathan non potuit, vt esset mendax in ore Prophetarum eius, nisi Dei permisso, & facta à Deo potestate: quomodo sine Dei concessione miracula falsa tentabit?

Dei prouidentia.

Ad prouidentiam verò Dei pertinet, vt cum talia Dæmon molitur, varijs signis pateat ipsorum falsitas & deceptio, ne in errorem inducatur, si fieri potest etiam electi. Si enim qua in re Dei cura & prouidentia circa fideles versari debet: ea potissimum est, ne fideles miraculis decipiantur. hæc enim esset Dei quasi nomine deceptio. Vnde aut nullis miraculis fideles credere tenerentur, si semper de illis dubitare liceret: aut si credere tenentur, ad Dei prouidentiam spectat, ne fideles miraculorum specie decipiantur. Et hoc non credere, est non credere Dei prouidentiam. Neque porrò per hos mille sexcentos annos, vlla vnquam miracula, vel miraculorum species, à quibuscunque hæreticis effectæ sunt, quin statim iusto Dei iudicio fictio appareret, vt in Caluini & Lutheri

theri paulò ante commemorato miraculo cer-
nere licet.

Quaquam cum pro Catholica fide sint iam *Catholici*
tot diuinitus facta miracula, vt & numero & *pro sua*
magnitudine sint infinita: rectè Catholicis no- *fide, cur*
stris præscribitur ab ipsorum pastoribus, ne vl- *miracu-*
lis miraculorum similitudinibus à fide Catholi- *la non re-*
ca abduci se sinant. Impossibile enim est mi- *quirunt.*
racula fieri, quæ fidem tot miraculis confirma-
tam euertant. Neque enim Deus sibi ipsi potest
esse contrarius, neque mendacio testimonium
dare. Hoc autem Euangelici facere non pos-
sunt, siquidem fidem suã, hoc est Euangelicam,
seu Lutheranam, aut Calvinisticam, nullis ha-
bent miraculis confirmatam. Quare non pos-
sunt miracula, quæ vident in contrarium, re-
spuere, admirari potius, expendere & confide-
rare debent: quæ fiat, vt fides ipsorum sit ista
sterilis & infœcunda, vt nullum miraculum
proferre possit. Eam verò quàm tantopere
damnant, Deus plurimis miraculis, semper o-
mnibus sæculis illustrauit, & etiam nunc illu-
strat: frustra que suam fidem ad fidem Aposto-
licam referunt, cum neque hoc illis conceda-
mus, neque ipsi probent. Probare autem de-
berent, suam fidem, vt his articulis continetur,
quibus à Lutero & Caluino explicata est, cer-
te & Apostolorum fuisse, & miraculis illustra-
tam esse. quod hæctenus probare non potue-
runt, nec potuerunt vnquam.

CAPVT XV.

*Anonymi cuiusdam Ministri pro Ministris
ressponsum rejellitur.*

Cum

Demon-
stratio A-
nonymus.

Cum hæc ederemus, incidit in manus nostras cuiusdam Anonymi libellus, in quo demonstrare nititur, Ministris Evangelicis ministerij controuersiam ritè moueri non posse. Summa demonstrationis est. *Qui enim non se gerit, neque se gerere debet pro nouo Apostolo aut Propheta: non tenetur suæ vocationis authorem: ostendere: sed potest et charitate Verbum Dei & Sacramenta proximis ministrare: sine ullo speciali sibi legitime mandato eius reimmunere.* At qui Ministri Evangelici, neque se gerunt, neque gerere debent pro nouis Christi Apostolis aut Prophetis: Non igitur tenentur suæ vocationis & missionis authorem ostendere. Quod Verò non se gerant pro Apostolis, res est manifesta. nam Apostoli & Propheta errare non possunt. Ministri autem Evangelici, in iis quæ docent, (etiamsi persuasissimum habeant esse verissimum,) fatentur se errare posse. Quod Verò non debeant pro talibus se gerere, inde constat: quod doctrinam neque nouam neque ex nouis principis, sed ex scriptis Apostolorum & Evangelistarum haustam docent. Hæc est tota Anonymi demonstratio, ad formam syllogismi reducta, vt tantò magis vis eius tota appareat. Cuius quidem demonstrationis, cum & propositio, & assumptio, & multò magis consecutio neganda sit, facile quisque colliget nullam in ea veritatis partem contineri.

Primum igitur dicimus: non solum nouum Apostolum, sed omnino quemcunque Apostolum, hoc est, quemcunque munus Apostolicum in ministrando verbo Dei & Sacramentis, sibi assumit: debere ostendere suæ vocationis & missionis

missionis authorem . aliàs pro vero Apostolo
 & vero Propheta haberi non debet. Clarum *Divina*
 est ea de re ius diuinũ , cui nemo refragari po- *Vocatio or-*
 test. quod disertis verbis commemorat Paulus *mino or-*
 ad Hebr. 5. v. 4. *Nemo sumit sibi honorem, nisi*
sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. quod *ministris*
 non solum de honore aliquo nouiter constitu- *necessa-*
 to, & ante à nemine usurpato : sed absolutè *versa.*
 quouis honore ad ministrandum in ijs quæ per-
 tinent ad Deum, accipi debet. Nam & Paulus
 absolutè loquitur, & adducit exemplum Aaro-
 nis, qui etiamsi non nouam, neque à Moyse dif-
 ferentem doctrinam, aut ritum afferret : de-
 buit tamen vocari legitimè à Deo, & iubente
 Deo, certa ratione & cæremonia ad id munus
 consecrari. qui ritus non in ipso solum obser-
 uari debuit, sed in omnibus omninò sacerdoti-
 bus, qui illi in officio successerunt, vel illum in
 suo ministerio iuuerunt. Quare Deus grauif-
 simè semper offensus fuit, quoties quispiam a-
 lius legitimè non consecratus, ea quæ sunt sa-
 cerdotum attingeret, quin & legem sanxit, vt si
 quis non Leuita ad ministrandũ accederet, mo-
 reretur. Imo si vel tangeret vasa sanctuarij, vel
 ex curiositate videret quæ sunt in sanctuario
 priusquam inuoluerentur, morti addiceretur.
 Quocirca Ozias Rex perpetua lepra percussus
 est, eo quòd adolere voluerit incensum super
 altare thymiamathis : cui etiam propterea re-
 stitit Azarias sacerdos cum alijs octoginta: *Non*
est (inquiens) tuis officijs Ozia, vt adoleas in-
ensum Domino, sed sacerdotum, hoc est fi-
diorum Aaron, qui consecrati sunt ad huius-
modi ministerium : Egrede de sanctua-
rio, ne contempseris : quia non reputabitur
tibi in gloriam hoc à Domino Deo.
 Quæ

Num. 1.

v. 10.

Pena nō

legitimè

vocatur.

Num. 4.

v. 15. &

20. 2. Par.

26. v. 18.

Quæ verba sibi dicta putent Ministri Euangelici, cum sine legitima consecratione & vocatione Ministrorum officium sibi vsurpant.

Porro idem ius diuinum clarè etiam colligi potest ex altero D. Pauli loco, ad Rom. 10. *Quomodo predicabunt nisi mittantur?* Neque enim solum de nouis Prædicatoribus id Paulus pronunciauit, sed vniuersè de omnibus prædicatoribus, sicut & illa alia: *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt? quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine predicante?* Querela etiam quam instituit Dominus contra Prophetas, qui currebant eum non mitterentur, an non omnes Prophetas comprehendit: siue nouam doctrinam afferant, siue antiquam, dummodò prædicandi officium ex se sibi vsurpent.

Et sanè si rem ratione expendamus, non in eo solum vitium est nouorum Prædicatorum, cum sine legitima vocatione ad prædicandum accedunt, quod noui Prædicatores sint, & nouam doctrinam afferant, sed absolute, quòd Prædicatores sint, & officium alienum temerè vsurpent. Cum enim tot falsi Prædicatores existant, qui suos errores sub prætextu doctrinæ veræ vendunt, nemo est qui non videat, aliter huic periculo prospici non posse: nisi ut non in cuiusuis potestate sit, prædicationis officium obire: sed eius duntaxat, qui à legitima potestate & magistratu, ad id munus obeundum approbatus existat. Quia etiam si quod est regimen Pastorum & Episcoporum, quos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, illud vel maxime in mittendis & præficiendis ministris elucere debet: cum huius solius rei negligentia plurima incommoda afferre soleat.

& regiminis ipsa ratio postulat, vt publica officia, non propria cuiusvis electione: sed eorum qui præsunt voluntate administrantur: idque negare, est omne regimen in Repub. tollere.

Quare ineptum est quod ait Anonymus, cuius Christiano homini licere, etiam sine speciali villo sibi legitimè demandato eius rei munere, charitatem erga proximos exercere, esse verò opus Charitatis ad Apostolicam doctrinam, Christique Euangelium complectendam ac retinendum, alios cohortari, Diuinaque oracula, quæ omnibus propo- suta sunt, illis explicare.

Quasi verò opus charitatis dici possit, quod diuinis præceptis aduersatur, quodque Dei & proximi charitatem offendit. Deus manifestè prohibet, ne quisquam sumat sibi honorem, nisi vocatus sicut Aaron: ne prædicet, nisi missus. An igitur opus charitatis erit Deo repugnare, eiusque mandata violare? Quæ verò charitas est, alienum officium vsurpare, perturbare ordinem, Magistratus legitimi ius infringere? nequaquam ea charitas, sed manifesta iniustitia dici debet. Charitas si est, ordinata est, nulli præiudicium infert, modum à Deo præscriptum & constitutum obseruat: quæ id non facit, fucus quidem charitatis est, non charitas verà. Tale quiddam est, verbi Dei & Sacramentorum ministerium vsurpare, fucus inquam & falsa species charitatis.

Nonne charitatem talem æquè mulier exercere posset? quam tamen Paulus nullo modo permittit prædicare: *Mulier* (inquit) *in silentio discat cum omni subiectione, docere autem mulieri non permitto.* Non nisi quia ea charitas illis incumbit, qui cæteris ex officio præsunt.

Mulier prædicare non debet.

1° Tim. 2. v. 11.

præfunt, quibusque id officium est legitimè demandatum.

1. Cor. 5.

¶. 20.

2. Cor. 5.

¶. 20.

Priuatim vnus alterum docere, quæ ipse à probatis Prædicatoribus, hoc est legitimè vocatis & missis didicit, potest: at in Ecclesia minimè nisi ad id munus obeundum ritè vocatus & missus. Qui enim in Ecclesia docet, Dei nomine loquitur, eiusque personam repræsentat, & vt Paulus ait: *pro Christo legatione fungitur, tanquam Deo per ipsum exhortante.* ideoque personam publicam gerit, & munus sibi à Deo commissum exequitur, quod in hominem priuatum minimè conuenit.

Quare non satis est quod ait Anonymus, vt ij quibus Sacramenta ministrantur, & verbum Dei prædicatur, velint Ministrum ea munere obire. Neque enim populi est Magistratus creare, & legatos Dei instituere, illosque potestate spiritali (qua ipsi carent) ornare. Dei potestate ad eam rem opus est, quam vel per seipsum, vel per Magistratum à se constitutum, hoc est legitimos Episcopos & Pastores exercet. Quare & in rebus publicis hoc maximè cauetur, ne priuati suo arbitrato iudicem sibi deligant, neue ad libitum reijciant eum, qui legitime à Principe constitutus est: meritoque contra tales poenæ seditiosorum decernuntur. Quantò magis id in Ecclesia obseruari conuenit, quæ omnibus alijs rebus publicis ordine antecellit, estque sicut *castrorum acies ordinata.*

At inquit Anonymus, Ministros in Sacramentis administrandis nullam vim Sacramentis indere, aut mutationem afferre, vel sanctitatem aliquam ex sua persona toti actioni conciliare: cum quidquid virtutis, mutationis,

san-

sanctitatis inest Sacramentis, id non ex ministrantis persona : sed à diuino instituto prorsus pendeat. Quocirca eam ob rem non est necesse Ministros diuinitus vocari & mitti.

Sed errat toto cœlo Anonymus. Nam si *Sacramē* baptismum & matrimonium excipias : illum *ra pendēt* quidem, quod ob summam eius ad salutem ne- *à potestā-* cessitatem obtinuit, vt à quolibet in necessitate *re mini-* ministrari possit, (licet extra necessitatem *stri.* ab ordinarijs Ecclesiæ ministris conferri debeat) hoc verò, quod cum ipsos contrahentes Ministros habeat, alterius ministri influxu & efficientia non indiget : tamen reliqua omnia Sacramenta, ita à ministri potestate depēdent : vt si ab alio quopiam ministrantur, totum inane sit & inualidū. In Confirmatione & in Ordinatione per impositionē manuum dabant Apostoli Spiritum Sanctum : quod proculdubio præstare non poterant quicumque fideles. Quapropter electi ad Apostolos deducebantur, vt imponerent illis manus. Et Paulus ait expressè, impositionem manuum, esse Presbyterij seu cœtus Episcoporum. Simon etiam Magus, non ad quoscunque fideles, sed ad Apostolos recurrebat, vt sibi ea potestas conferretur, vt & ipse impositione manuum daret Spiritum sanctū. Scilicet hoc notum erat in illa dum Ecclesia : non quoscunque fideles, sed qui erant legitimè ab Apostolis ad id munus consecrati, potuisse conferre Spiritum Sanctum. Pari ratione ad remittenda & retinenda peccata in Sacramento Pœnitentiæ, dedit Christus Apostolis Spiritū sanctum, Ioan. 20. quod sane non ad quosuis fideles pertinere, quiuis facile assentietur. Nam neque omnibus datur ad eum finem Spiritus sanctus, neque Apostolis ea potestas facta est,

priusquam declararentur legitimè missi: *Sicut*,
inquit, *missi me Pater, & ego mitto vos.*

Iam quod ad Eucharistiam pertinet, si ea nihil aliud esset nisi commemoratio cœnæ Dominicæ, uti Anonymus cum suo Caluino somniat: non esset proculdubio vlla potestas specialis in Ministro necessaria ad Eucharistiam conficiendam: sed cuius fidelium sicut commemorare cœnam Domini potest, ita & conficere: cum conficere non sit aliud, quàm commemorare. At longè aliter res habet: Eucharistiam enim conficere, non est solum institutionem corporis & sanguinis Domini commemorare: sed ipsum corpus & sanguinem Domini, sub specie panis & vini constituere, mutatione

In Eucha- illa admirabili totius substantiæ panis & vini, in
ristiam i- corpus & sanguinem Christi, uti Catholici om-
nister nnes sentiunt, senseruntque semper, edocti à
Frâsmu- Christo, qui non aliam substantiam in hoc Sa-
zar panē cramento indicauit, quàm substantiam corpo-
& vinum ris & sanguinis sui: *Hoc est corpus meum, hic*
in corpus est sanguis meus. eamque idem panem quem
& sâgu- daturus erat, essentiã explicuit. Ioan. 6. *Panis,*
nem Do- inquit, *quem ego dabo, caro mea est.* Porro
mini. tam admirabilem conuersionem panis & vini in
corpus & sanguinem Domini efficere non est
cuiusuis, sed diuina potestate opus est ad eam
rem præstandam, quæ omnes naturæ vires su-
perat. Ea non ob rem & Paulus: *Calix*, inquit, *cui*
benedicimus, nonne communicatio sanguis-
nis Domini est? Agnoscat sanè Ministrum non

Calici be-
nedicit.

commemorare tantum benedictionem calicis à
Christo factam in vltima cœna, sed re ipsa cali-
ci benedicere, & benedicendo vinum in san-
guinem commutare: ad hunc enim finem cali-
ci illi benedicatur, ut fiat sanguis Domini, &
benedi-

benedictionis forma non alia est, quàm illa ipsa Domini verba: *Hic est sanguis meus.*

Quare vel ex hoc ipso colligitur, solis Apostolis tantum munus commissum esse à Christo illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Scilicet Apostolos Christus voluit cōficere mysteria corporis & sanguinis sui, facta illis diuina potestate, cæteris verò fidelibus id non commisit, sed eos voluit ab Apostolis mysteria confecta accipere, Apostolosque ipsis dare. Aliàs necesse esset dicere, vti ante inferebamus: Omnes fideles esse institutos à Christo ministros, omnibusque datã potestatem Sacramenta administrandi, quod D. Paulo, & rationi repugnare ostendimus. Hæc ad propositionem Anonymi sint satis.

Iam cum Anonymus in Assumptione ait Ministros Euangelicos non se gerere pro Apostolis & Prophetis, eo quòd Apostoli & Prophetæ errare non possint: Ministri verò vtrò fateantur se posse errare, partim verum, partim falsum asserit. Verum est, imò verissimum quod errare possint Ministri, neque possint tantummodo, sed etiam sæpissimè re ipsa errent, quotiescunque fidei Catholicæ contradicunt. Quod si vtrò Ministri Euangelici fatentur se errare posse, quomodo verum est quod adiungit, illos persuasissimum habere verissima esse quæ docent? Anne qui docendo errat, persuasum habet se verissima docere? An veritas & error simul consistere possunt? an qui persuasum habet se in eo quod docet errare posse, potest simul persuasissimum habere verissimũ esse quod docet? quasi in re verissima loco esse errori possit. Ita Anonymus pugnancia loquitur, & ex vno vt dicitur ore, calidum & frigidum efflat.

*Ministri
Euangelici
fateantur
se errare
posse.*

Catholicos Doctores quomodo errare non possunt.

Porrò cum & ipsi fatentur se errare posse, & res ipsa loquitur: quis non videt, quanta horum autoritas Doctorem esse debeat, qui errare docendo possunt, hoc est falsa docere? Quis cordatus in erronea eorum doctrina cōquiescat? Nostri Doctores Catholici, quamuis si suos sensus sequantur, errare vt homines possint: tamen cum doctrinam Ecclesiæ Catholice prædicant fidelibus, errare nullo modo possunt, sicut nec ipsa Ecclesia Catholica, *quæ est columna & firmamentum veritatis*: & id eo Catholici fideles cōquiescere in eorum doctrina possunt, & debent. ex quo magnam cōsolationem in animo percipiunt, quam non habent quicumque Catholici non sunt, ipsismet aduersarijs testibus.

At vt hoc verum dicunt, quod errare possint: ita illud falsum, quod se pro Apostolis & Prophetis non gerant. Demonstratio est manifesta: Quicumque munus Apostolicum sibi vendicat, is se pro Apostolo gerit: Apostoli siquidem ratione sui muneris Apostoli sunt, & dicuntur: Ministri verò Euangelici munus Apostolicum prædicandi, & Sacramenta ministrandi sibi vendicant. Gerunt igitur se pro Apostolis. nam pro Prophetis non est quod se gerant, cum nihil vnquam veri prædixerit Spiritus mendacij in ore ipsorum.

Quamquam & id quod dicunt, suos Ministros non se gerere pro Apostolis, concedi quadam ratione potest. Apostoli enim non sunt, cum à missione Apostoli nomen acceperint. Cum igitur ministri Euangelici suam missionem nec velint, nec possint ostendere, non ipso Apostoli non sunt: & tamen quia Apostolicum munus sibi assumunt, ex ea parte pro Apostolis se gerunt.

Iam cum dicit suos Ministros non afferre *Euangelii* nouam doctrinam, sed acceptam ab Apostolis, *corum do* & in sacris literis consignatam: id tantum à ve- *ctrina no* ro abest, quantum à coelo terra. Nam doctri- *ua.* na Apostolorum non perijt in mundo cum A- *Ephes. 4.* postolis, sed ad finem vsque mundi perpetuari debuit, *ad consummationem Sanctorum, donec* *ocurreramus omnes in unitatem fidei in vi-* *rum perfectum.* At isti toti antiquitati contra- dicunt, nihilque illis est æquè difficilè, quam vt ex tota antiquitate vnum aliquem Euangelicum fidelem proferant, qui eam in omnibus fidem tenuerit, quam ipsi modo prædicant. Sparsæ *Hæresis E-* quidem fuerunt variæ hæreses, in varijs hæreti- *uangelii-* cis, diuersis sæculis & locis, in quibus quædam *ca ex mul-* nostrorum Euangelicorum dogmata inueniun- *tis hæresi-* tur: at quæ isti in vnum collegerunt, nullus an- *bus con-* te ipsos collectè docuit: verum quidquid mali *flata.* seu venenatæ & pestilentis doctrinæ erat in di- uersis hæresibus, ea isti in vnam hæresim Euan- gelicam coagmentarunt, & ex varijs hæresibus vnam hæresim effecerunt. Qui igitur fieri potest, vt isti doctrinam Apostolicam profiteantur, quam tota antiquitas non solum non agnouit, sed etiam repudiavit, & damnauit?

Ex his facillè colligere quilibet potest, qualis sit ea Anonymi demonstratio, in qua neque *Propositio*, neque *Assumptio* vera est, quare neque *Conclusio*, quæ inde infertur, vera erit.

